

ΡΕΝΟΣ ΗΡΑΚΛΗ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

Ὁ Νέος Μεσαίωνας
τοῦ Μαζισμοῦ

ἔχει κιόλας μπῆ καὶ πορεύεται!

417

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΠΟΥ ΑΝΤΙΣΤΕΚΟΝΤΑΙ ΣΤὸΝ ΜΕΓΑ ΜΑΖΑ

Α Λ Λ Α Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Οἱ πυρήνες τῆς ἱστορίας (ἀπὸ τὸ Προσωπικὸ Ἀρχεῖο τοῦ Ρένου. – Πρωτό- τυπη ἀνίχνευση τῶν βαθύτερων ποιητικῶν αἰτίων τοῦ ἱστορικοῦ γίνε- σθαι)	422
Μετεωρισμοὶ (τέσσερα ἰδεολογικὰ σχόλια καὶ ἓνα ἀπαντητικὸ γιὰ τὴν ἰδεο- λογικὴ ταυτότητα τοῦ Δαυλοῦ)	430
Εἰς μνήμην τοῦ δυστυχοῦς κυναρίου τοῦ κ. Παβλῶφ (ποίησις)	434
Ἡ «μονομαχία» τῆς κοιλάδας Ἡλὰ (πῶς τὸ νοσηρὸ ἐβραϊκὸ ἰδεῶδες τοῦ νάνου Δαβὶδ ἐπεβλήθη καὶ διαστρεβλώνει ἕως σήμερα τὶς συνειδή- σεις)	435
Εἶπατε τῷ βασιλεῖ... (ποίησις)	440
Ἐξουσία καὶ Πνεῦμα: Ἡ προαιώνια σύγκρουσις μεταξὺ Δυνάμεως καὶ Λόγου καὶ ἡ παντοτινὴ ἐπικαιρότητα τῆς πλατῶνειας θέσεως περὶ φωτισμέ- νων ἀρχόντων	442
Μεταξὺ σοβαροῦ καὶ ἀστείου (σχόλια)	446
Παρμενίδης, ἡ θεϊότητα τῆς νοήσεως: Συνοπτικὴ παρουσίασις τῶν πάντοτε ζωντανῶν ἰδεῶν τοῦ μεγάλου Ἑλεάτη	449
Μικρὲς εἰκόνες ἀπ' τὸ χαμένο Παλαιο-ελληνικὸ Παράδεισο (ποίησις)	455
Ὅταν μία Ἑβραία θέλῃ νὰ φανῇ Ἑλληνίδα...: ἡ βασίλισσα τῆς Παλμύρας Ζηνοβία καὶ τὸ ταπεινωτικὸ τέλος της	456
Ἡ κρίσις (ποίησις)	460
Ἰδεολογικὸ κύριον ἄρθρον: Τὸ Πνεῦμα τοῦ Βάρους	461

ΡΕΝΟΣ ΗΡΑΚΛΗ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

Στοιχειᾶ προσωπικῆς φιλοσοφίας

γιά νά πορεύωνται κάπως μ' αὐτὰ οἱ μόνοι
στό Νέο Μεσαίωνα πού ἔχει κιόλας μπῆ
καί τραβάει

Μπορεῖ νά φρίτταν οἱ καλοὶ κ' εὐσυνειδητοὶ φιλόσοφοι μ' αὐτὸ τὸ σκοπὸ μιᾶς «έντελῶς προσωπικῆς φιλοσοφίας» — γιὰ νά πορεύωνται μὲ κάποια της στοιχειᾶ ἴσως κάποιοι μέσα σ' ἓναν *Καιρό* — ἀλλ' ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς πέρα ἀπ' ὅποιαν ἄλλη ἀξία καὶ κύρος ἢ δύναμη εἶχαν ὅποιες ἀπόψεις καὶ θέσεις στὴν ἱστορία τοῦ κόσμου, ὅποιες ὁσοδῆποτε σωστές ἢ ὄχι σκέψεις ὅποιων, πάντως εἶχαν, ἔστω κ' ὑποσυνειδητὰ, καὶ μιὰ τέτοια λειτουργία: παρευόντουσαν μὲς σ' ἓνα συγκεκριμένο *Καιρό* μ' αὐτές κάποιοι. Καὶ δέν εἶναι μὲν πατερίτσες οἱ σκέψεις — καὶ πολὺ περσότερο οἱ «ὠργανωμένες σ' ἓνα κάποιο ὄλο», ἔτσι ὥστε ν' ἀποτελοῦν καὶ *φιλοσοφία* καθαυτὴ (στὴν ἀκριβῆ ἔννοια τοῦ ὄρου) — εἶναι ὅμως, ὅπως καὶ νὰ τὸ κάνουμε, καὶ κάτι τέτοιο. Εἴτε γιὰτὶ πολλὰ ὑποβάλλει στὴ συνείδηση αὐτὸ πού λέμε *Καιρὸς* κ' *Ἐποχή*, εἴτε γιὰτὶ κι ἀντιδράσεις στὰ «δεδομένα» *Καιροῦ* κ' *Ἐποχῆς* ἀποτελοῦν ἐπίσης, ἀσχέτως ὅποιου παραπάνω κύρους τους, οἱ θέσεις κ' οἱ ἀπόψεις πού συγκροτοῦνται σὰν «ἀλήθειες» μὲς σὲ μιὰ σκεπτόμενη συνείδηση, βέβαιον εἶναι πὼς ναί, καὶ πορεύονται ὄντως μ' αὐτές οἱ συνειδήσεις, δηλαδὴ ἔχουν καὶ μιὰν ἀξία ἐντελῶς *πρακτικῆς*, καὶ μιὰ δύναμη *ὀργάνου*! Ἀναγνώριση, ἔμμεση, αὐτοῦ, ἀποτελεῖ καὶ τ' ὅτι *Ὀργανο* ὠνόμασαν δὰ — καὶ μ' αὐτὸ πορεύτηκαν, *πρακτικώτατα*, ἐπὶ ἓνα μεσαίωνα, καὶ παραπέρα, ὥς τὶς μέρες μας — τὴν τόσο ἀσχετὴ μὲ *Καιροῦς* κ' *Ἐποχῆς*, ὅπως μοιάζει, τυπικὴ λογικὴ τοῦ Ἀριστοτέλη.

Λοιπὸν ἐγώ, πού δέν πιστεύω καὶ πολὺ-πολὺ — πρέπει νὰ τ' ὁμολογήσω — στὶς «ἀπόλυτες ἀξίες» τῶν θεωρητικῶν κατασκευῶν — οὔτε καὶ τῶν πιὸ καθαρῶν ἀληθειῶν — δέ βρῖσκω διόλου πὼς τὸ φρικιάσμα τῶν τυπικῶν φιλοσόφων στὸ ἄκουσμα τῆς «πεζῆς» αὐτῆς *σκοπιμοθηρίας* ὅσων θέλησα νὰ ἐκθέσω ἐδῶ, πρέπει τάχα νὰ μ' ἀναστείλῃ καὶ νὰ μὴν τὸ προσπαθῇσω.

Καὶ θάπρεπε, σκέφτομαι, νὰ πιστεῦα — καὶ πολὺ στὰ σοβαρὰ μάλιστα — σ' ὅ,τι λέμε ἀξιοπρέπεια ἐνὸς στοχαστῆ — ἂν λέμε ὄντως ποτέ κάτι τέτοιο, καὶ τί ἐννοοῦμε; — γιὰ νὰ ἴσχυε μέσα μου ἀποτελεσματικὰ μιὰ τέτοια ἀναστολή: γιὰτὶ οἱ φιλόσοφοι, λέει, θὰ ἔφριτταν!

Στὸ κάτω-κάτω, κι ἂν μοῦ 'λεγε κάποιος τους πὼς εἶναι ὕβρις κάτι τέτοιο — «γιὰ νὰ πορεύωνται κάπως» (καὶ ἰσως) «κάποιοι»! — ἔ, ἂς ὑψώσω κ' ἐγώ ἄλλη μιὰν ὕβρι, μὲς σὲ τέτοιον «ὑπεράξιο νὰ τὸν ζοῦμε» κόσμο θάλεγα!.. «Παιδί τοῦ *Καιροῦ* μου» δέν εἶμ' ἐπίσης;.. Ἀλλῇ μιὰν ὕβρι λοιπὸν κ' ἐγώ - στὴν ὑγεία σας!..

Ἀλλὰ νὰ μὴν ἀστειευόμαστε! Γιὰτὶ ὁ καιρὸς πιέζει, καὶ μὲ σιδερένια βήματα ὁ νέος μεσαίωνας τραβάει τὸν τρομερὸ του δρόμο, συνθλίβοντάς μας ὅσους μόνοι ἐπιμένουμε, καὶ δέν μπορούμε παρὰ μόνοι, τέλεια μόνοι, μ' ὅποιεςδῆποτε συνέπειες, νὰ μείνουμε. Οἱ φιλόσοφοι, στὸ κάτω-κάτω, πού τ' ἀποκλείουν αὐτὰ μ' ὅποιαδῆποτε αἰτιολογία κι «ἀποδεικτικὴ» — ἀπὸ κεῖνες, ὅμως, πού ἐμεῖς, οἱ τρόπον τινὰ «αἰρετικοί», δέν πολυλογαριάζουμε, γιὰτὶ δέ βρίσκουμε καὶ τόσο πειστικές, ἢ μὲ τὸ χαρακτηῖρα πράγματι «ἀναγκαιότητος», πού ἰσχυρίζονται, στὶς κρίσεις καὶ τὶς συνδέσεις τους μὲ τὰ τάχα «ἀντικειμενικά» πού τόσο ἐπάγονται —

ἔ, οἱ φιλόσοφοι, λέμε, βρῆκαν τὶς εὐτυχίες τους — ἢ τὶς εὐτυχίες τῶν φιλοσοφῶν τους — ἀκουμπώντας πλάτες, κατὰ καιροῦς, σὲ μᾶζες καὶ μᾶζες, ἀναρίθμητες, λαῶν καὶ «πιστῶν» φανατικώτατων! Τί ἄλλο θέλουν; Τί ἀνάγκη νάχουν κ' ἐμᾶς μαζί τους - τέτοιους «ξεκομμένους», π' οὔτε μὲ τὸν ἴδιο τους τὸν *Καιρό* καὶ τὶς πιό καθολικές του ροπές καὶ τάσεις καὶ καταφάσεις δὲν καταφέρνουν νὰ βρεθοῦν σὲ μιὰ στοιχειώδη «ἀρμονία» ἢ «σύμπλευση», κάποιας μορφῆς ἐπιτέλους, «βιώσιμη» ἀπ' τοὺς ἴδιους καὶ τοὺς ἄλλους γύρω τους;

Ἀλλά, πάλι, ἄς ἀφήσουμε τ' ἀστεῖα... Δέ μᾶς ἐνδιαφέρουν δ' αὖ καὶ τόσο οἱ φιλόσοφοι. Χρήση τους κάνουμε κι αὐτῶν σὲ τέτοιο λόγο. Θέλοντας, λίγο-πολύ, νὰ ποῦμε, πῶς κι ὁ ὅρος αὐτός *φιλοσοφία*, ποὺ φάνηκε στὸν τίτλο, διόλου δέ μᾶς ὑποχρεώνει, καὶ δὲν εἶν' αὐτὴ ὁ σκοπός.

Ὁ σκοπός: *Νὰ πορευτοῦμε!* Κάπως, κάποιοι. Καὶ πάλι, νὰ δοῦμε! Γιατὶ δὲν εἶναι καὶ βέβαιο, πῶς ὑπάρχει κἂν σὰν «εἶδος» αὐτὸ τὸ «κάποιοι» κι ἀκόμα λιγώτερο, κι ἂν ὑπάρχει ἀπὸ πρὶν: πῶς μποροῦν, τάχα, νὰ βοηθηθοῦν, ν' ἀλληλοβοηθηθοῦν - ἢ ἂν μπορῇ κανεὶς ποτὲ ἀπ' ἄλλον, ἢ μήπως οὔτε κι ἀπ' τὸν ἑαυτό του, ἀφοῦ καμμιά στιγμή δέ σώζεται ἀπ' ἄλλην, ἀπ' τὶς σκέψεις καὶ τὶς ἀποφάσεις, ἀπ' τὰ ἐνδιαφέροντα καὶ τὶς ἀγάπες ἢ τὶς ποιότητες καὶ τὶς οὐσίες ἄλλης, καὶ μάλιστα σ' αὐτοὺς τοὺς «ξεκομμένους», τοὺς μοναχικοὺς σὲ τέτοιους καιροῦς.

Ποιὲς θάταν, τάχα, αὐτὲς οἱ «ἀρχές»;.. Ἡ οἱ «μὴ ἀρχές», ἀλλ' ἔστω οἱ «τάσεις», οἱ κάποιες «θέσεις», ἔστω οἱ ριζικές ἐκεῖνες ἀρνήσεις τελοσπάντων, στοιχείων τοῦ νέου μεσαίωνα, ποὺ θὰ προσδιώριζαν κάπως τὶς «νησιδες» αὐτῶν τῶν «μόνων» καὶ «ξεκομμένων», μὲς στὸν ὠκεανὸ τῆς ζοφερῆς πορείας;..

Αὐτὸ εἶναι τὸ ζητούμενο.

Μὰ καὶ μιὰ «λῆψις» ἤδη «τοῦ ζητουμένου» ὑπάρχει θάλεγε κανεὶς, μέσα κιόλας σ' αὐτὸ τὸ «μόνο» καὶ «ξεκομμένο», ποὺ ἐπανῆλθαν ἐπίμονα μέσα στὸ λόγο ἔστω κι αὐτόν τῆς ἀρχῆς, τοῦ προσδιορισμοῦ τοῦ «ζητουμένου».

Ἄς τὸ δεχτοῦμε λοιπόν. Τὸ ζήτημα δὲν εἶναι νὰ ἐξετάσουμε ἂν «καλῶς» ἢ «κακῶς» ὑπάρχει, ὅτι ὑπάρχει. Τὸ «ξεκομμα» κ' ἡ «ἀπομόνωση», θεληματικὴ ἢ ἀθέλητη, σημειώνεται σταθερά ἀπὸ κάποιους, ποὺ ἐπιμένουν νὰ πυκνώνουν τὶς βεβαιώσεις τους γι' αὐτήν. Μὲς σ' αὐτόν, λοιπόν, τὸν κόσμον τῆς παθιασμένης ὑπερσυμμετοχῆς ὅλο καὶ περισσότερων ἀπ' τὰ δισεκατομμύρια τοῦ πλανῆτη σ' ὅλα τοῦ «πολιτισμοῦ», κάποιοι, ἔστω κ' ἓνας — ἡ πρόταση δὲν περιορίζεται (καὶ πολὺ περισσότερο: δὲν ἀναιρεῖται) ἀπ' τὸν ἀριθμὸ! — προφέρει; *Πῶς νὰ πορευτοῦμε* (ἢ, ἔστω, κι ἂν κἀν γὰρ τὸν πληθυντικὸ, ἀπλῶς: *πῶς*), μὲ ποιὲς «θέσεις», ποιούς «τρόπους», ποιὸ «εἶδος ζωῆς προσωπικῆς» μὲς σ' αὐτὸν τὸν μεσαῖον τὸ νέο, ποὺ ἔχει κιόλας μὴ καὶ τραβάει;

Πῶς - ποὺ κ' οἱ ἴδιοι ἐμεῖς (ἄς λέμε ἐμεῖς ἀντὶ ἐγώ: τίς σᾶς πειράζει, ἐσᾶς τοὺς τόσο πολλούς, ποὺ «ἀμελητέοι» εἵμαστε δά, σὰν κάτι λιγώτερο κι ἀπὸ 'να μόνο ἐγώ;), οἱ ἴδιοι ἐμεῖς, τὴν ἴδια τὴν πιό κεντρικὴ αὐτὴν ἀναζήτηση θέτουμε διαρκῶς καὶ ξαναπαρατᾶμε, γιὰ μιὰ στιγμή ἐκάστοτε ξαναγκαλιάζοντας πάλι κάτι «τοῦ κόσμου», νὰ ξανανιώσουμε «ζεστά», «ζωντανοὶ ξανά», «μὲ τοὺς ἄλλους πάλι», τοὺς τρισαγαπημένους, καὶ πάλι ὅμως, καὶ πάλι *πῶς*; ξαναρωτᾶμε, *πῶς*; — καὶ μὴν κοροϊδεύσαι, καλοπροαίρετη συνείδησή μου! ἀφοῦ τὸ βλέπεις! — *πῶς* θὰ πορευτοῦμε λοιπόν;..

Ποιὸς δὲν ἤθελε νάναι μὲ ὅλους ἀγκαλιασμένος; Νὰ ξανάναι ἐκεῖνο τὸ «παίζουμε, παιδιά;», «κάνουμε αὐτό, ἐκεῖνο;», καὶ τὸ «ναί, ἀγάπη μου! χίλιες φορές ναί στὴν ἀγάπη σου!», «καὶ στὴ σκέψή σου, χίλιες φορές ναί, πούν' ἢ ἴδια μου ἢ σκέψη κ' ἡ κρίση!», «ναί, στίς σκέψεις σας, ὅλων! χίλιες φορές ναί, μόνο ναί!» - ποιὸς δὲν τόθελε;

“Ααα! Τούλάχιστον αφήστε — τώρα πού χωρίζουμε για τελευταία φορά (τις τελευταίες φορές, τὰ λόγια, λέγατε κ’ ἐσεῖς, δέν εἶναι παρ’ ἀληθινά!) — λοιπὸν τώρα ἀφήστε, νὰ χαρῆτε — ἐσεῖς, ἔτσι κι ἀλλιῶς, «θὰ χαίρεστε» ὅλοι μαζί, πλέοντας μαζί μὲ τὸν *Καιρὸ*, τὴν *Ἐποχὴ*! μόνοι θάμαστε μονάχα ἐμεῖς, «ποὺ ἐπιμείναμε» θὰ λέτε! — λοιπὸν ἀφήστε τώρα, σὰ νὰ σᾶς μίλαγε ἕνας αὐτοκτόνος τὰ τελευταία του λόγια, τὰ ψέμματα καὶ τώρα ἄς τ’ ἀφήσουμε (δὲ χάσατε τίποτα καὶ τελευταία φορὰ ἂν τ’ ἀφήσουμε! φεύγει, καὶ δέν παίρνει τίποτα μαζί του· ὅλα σᾶς μένουν ἐσᾶς, ἔτσι κι ἀλλιῶς: ὁ «πάμπλουτος» κόσμος, ὁ «ὀλόθερμος»· οἱ ἀγαπημένοι, ὅλοι οἱ ἀγαπημένοι· οἱ βραδιές ὅλες, τὰ ξυπνήματα ὅλα, σ’ ἕναν κόσμον νέο, κι ὀλόδικό σας κάθε μέρα, σ’ ἕναν κόσμον δικό σας, πού κανεῖς δέν ἀμφισβητεῖ, οὔτε κι αὐτοὶ πού φεύγουν...), λοιπὸν ἀφήστε τώρα τὰ πρῶτα καὶ τὰ τελευταῖα ψέμματα, πὼς τάχα αὐτοὶ θέλανε καὶ φεῦγαν — αὐτοὶ; ἢ τοὺς διώχνατε, τοὺς ἀποκλείατε; — αὐτοὶ δὲ βλέπαν, δὲ χαίρονταν, δὲ συμφωνοῦσαν!.. (Αὐτοὶ;.. Καὶ τώρα πάλι αὐτοὶ;.. Ἐσεῖς, τοὺς δείχνατε;.. Χαίροσασταν μαζί τους, μὲ τὴν ὑπαρξή τους - πού «ὕπάρχουν κι αὐτοί», ἔτσι, τέτοιοι ἀνάμεσά σας;.. Ἐσεῖς συμφωνοῦσατε νὰ ὑπάρχουν - ἔτσι δίχως νὰ σᾶς ἐνοχλοῦν καθόλου;..)

Κάθομαι καὶ σκέφτομαι — τί ἀνάγκη, ἀλήθεια, νὰ σκέφτωμαι «στὴ σειρά» πού ἐσεῖς θεωρεῖτε «σειρά σωστή»; σκέφτομαι δίχως ἔστω σειρά, μὰ τὸ σκέφτομαι ἀλήθεια, τώρα! καὶ μέ ποιό δικαίωμα, γιὰ ποιό δίκιο τάχα, πρέπει τώρα νὰ μὴν τὸ σκεφτῶ, ἔτσι «τελειῶς ἐκτὸς σειρᾶς»; — σκέφτομαι πόσο φτηνά, πόσο διόλου δὲν πληρῶναν τὴν τόσο εὐσυνείδητη δουλειά μου, νέος σὰν ἦμουν! κ’ ἐγὼ τί σπάταλα τὴν ἔδινά ωστόσο, τί ἀλογάριαστα γιὰ τὸν ἀπλήρωτο κόπο! καὶ τώρα τί ἀκριβὰ, πανάκριβα μοῦ πληρώνετε τὸ τίποτα πού σᾶς δίνω, τὸ νὰ σᾶς λέω τὸ τίποτε ἀκριβῶς, πού μὲ τί ἀπλόχερα χέρια σωριάσατε μέσα μου μιὰ ζωὴ - τὸ τί ἀκριβὰ, τί ἀνάξια μοῦ τό πληρώνετε, μοῦ τὸ τιμᾶτε!.. Καὶ τί πολὺτιμα σπαταλήσαμε — μαζί σπαταλήσαμε — τόσα καὶ τόσα, πού ἄλλοι σας, τώρα, τόσο τὰ διψᾶνε, σ’ αὐτὴ τὴ μάταιη, τὴν τόσο ἄσκημα ἐμπνευσμένη «ἀντιστροφή»! Πόσα καὶ πόσα, πού θὰ φέρναν τόση «ἀντιστροφή τῆς ἀντιστροφῆς» αὐτῆς ἀνάμεσά μας!

Ἀλλὰ δὲ βγαίνει ἀπ’ αὐτό, τώρα - δὲ βγαίνει τίποτε ἀπ’ ὅσα πρέπει νὰ πάρω, νὰ πάρουμε μαζί μας, «γιὰ νὰ πορευόμαστε», σ’ αὐτό τὸ ζόφο μόνοι, θυμούμενοί σας (ἀσφαλῶς καὶ θυμούμενοί σας) νά! σὰν μὲ τοὺς στίχους:

Τάχα νὰ στέκη ὁ οὐρανός, νὰ στέκη ὁ Ἀπάνου Κόσμος;

Νὰ στέκουν τὰ χοροστασιά, σὰν πού 'τανε καὶ πᾶν τα;..

κι ὄχι, νὰ μὴν τὸ θέλουμε (σᾶς τ’ ὀρκιζόμαστε!) τὸ π’ ἀντηχάει πὼς «πᾶν» τα» αὐτὰ τὰ «πᾶντα»!..

Γιατὶ ἔχει τελειώσει πιά ὁ Διάλογος — ὅποιος, μ’ ὅποιους, καὶ γιὰ ὅ,τι διάλογος — κι οὐτ’ ἡ λύπη πρέπει νὰ τὸν ξαναθέτῃ, ἀφοῦ τέλειωσε, κ’ εἶν’ αὐτό ἀκριβῶς ἡ *Ἐποχὴ*, ὁ *Καιρὸς* αὐτός, ὁ *Νέος Μεσαίωνας*: ὅτι κάθε Διάλογος τέλειωσε, κ’ ἡ πορεία παραπέρα εἶν’ αὐτὴ, δὲ συζητιέται πιά!

Τέλειωσε καὶ μὲ τοὺς χριστιανούς, τέλειωσε καὶ μὲ τοὺς κομμουνιστές - κι ἄς λένε! Τέλειωσε καὶ μὲ τοὺς θρησκευτικούς, ἐν γένει, καὶ μὲ τοὺς πολιτικούς, ὅλους· μ’ ὅλην, τὴν ὅποια πολιτικὴ, ὅποιος τάσης! Τέλειωσε ὁ Διάλογος, καὶ μὲ τοὺς «διαλεγόμενους» τάχα (ἢ σὲ κάποιους βαθμούς ἔστω) κατὰ τὸ παρελθόν, καὶ μὲ τοὺς «μὴ διαλεγόμενους» [γιατὶ τάχα εἶχαν βρῆ, νόμιζαν, τὸν τρόπο «νὰ τὸν ἀντικαθιστοῦν» μὲ τὴ «δύναμη τῶν πραγμάτων», πού φαντάζονταν πὼς μποροῦσαν νὰ χειρίζονται, μ’ αὐτὴν ἢ μ’ ἐκείνη τὴ μέθοδο, ἀστοὶ καπιταλιστές μέθυσοι, ἀπ’ τὴ μιὰ, μαρξιστές, ἄλλο τόσο μέθυσοι, ἀπ’ τὴν ἄλλη, ἐγγελειανοὶ παρανοϊκοὶ μέθυσοι ὅλοι, φασίστες τοῦ «δεξιοῦ» ἢ «ἀριστεροῦ» ὀλοκληρωτισμοῦ τῆς παράνοιας, «δημοκράτες» τῆς προ-παράνοιας τῶν «ἰσοτήτων δικαιωμάτων»

κι «ἀδελφοτήτων υπάρξεων» κ' «ἐλευθεριῶν» μέσα πάντα στους προ-τεθειμένους φράχτες τῆς τάχα «ἐλευθερίας» τοῦ ἄλλου (ποιοῦ ἄλλου; ὅταν ὁ ἄλλος εἶν' ἴσα-ἴσα αὐτός ἐδῶ καὶ τώρα πού περιορίζεται ἀπ' τὴ φενάκη τῆς ὑποθετικῆς αὐτῆς «ἐλευθερίας του», νοούμενης, κατ' ἀπόλυτα αὐθαίρετη καὶ τραγελαφικὴ ὑπόθεση, σὰν «ἄλλου» δῆθεν «ἐλευθερία» - καὶ μάλιστα «ἀντιτιθέμενη» μὲ τὴ δικιά του, δηλαδή τὴν πραγματικὴ του, τοῦ καθενός μας;!)]

Ἄνοησίες, κατασκευές κωμικές, πού δέν ἀπασχόλησε ποτὲ πράγματι μιὰ βάσανός τους ὅλους τοὺς ποταμούς αἱμάτων πού χύθηκαν τόσο ἀφειδώλευτα γι' αὐτές καὶ τίς «διατυπώσεις» τους τίς «ἀκριβεῖς» καὶ τίς τάχα τόσο «ἐξασφαλιστικές» - δολοφονικές πράγματι τῆς ἐλευθερίας!

Ὁ Διάλογος τέλειωσε ὅμως, αὐτό εἶναι. Αὐτό σημαίνει κάθε πράξη τῶν πιὸ βάνουσαν κι ἀνάληπτων σ' ὅλο τὸν κόσμο: τῶν τραγικῶν τρομοκρατῶν τῆς ἀπόλυτης αὐτῆς ἀλαλίας στὶς πιὸ σημαδιακές πράξεις κ' ἐκφράσεις τοῦ *Καιροῦ* μας.

Ὁ Διάλογος τέλειωσε! φωνάζεται. μὲς ἀπ' ὅλες τίς ἄλλες σελίδες τῶν σύγχρονων «Λογοτεχνιῶν» μας, τίς ἄτεχνες «Τέχνες» μας ὅλες, τίς φλυαρώτατες συνάμα στὰ πιὸ κοινὰ τῶν κοινοτοπιῶν ψευτο-*Βαβέλ* μας. Δέν εἶναι οὔτε *Βαβέλ* αὐτές: δέν εἶναι κἄν τὸ *Μέγα Μπέρδεμμα*, ἢ *Ἀπόλυτη Σύγχυση*. Εἶναι ἀπλῶς τὸ λίγο, τὸ ἐλάχιστο, τὸ μῆτε κόμπο-κόμπο πιά στάλαμμα κόσμου καὶ πλάσης καμμιᾶς, γιὰτὶ οἱ στρόφιγγες ἔκλεισαν, τὰ πρόσωπα φράχτηκαν, τώρα στομώνονται καὶ τὰ τελευταῖα - κι ὅσα δέ στομώνονται, δέν ἀκούονται! κι ὅσα ἐπιμένουν, ἀποκεφαλίζονται! κι ὁ Λόγος, γιὰ τὴν ὥρα, τέλειωσε, νά!.. Ἄν θὰ ξανανοῖξουν οἱ βάννες, ἂν θὰ ξανακουστῇ σὰν ἀχὸς νεροῦ στὸν κατάφρυκτο κόσμος, αὐτὸ εἶναι πρόβλημα ἐκείνων ἴσως μόνο πού θὰ ξαναδιακρίνουν μὲς στὴ νύχτα, μὲς ἀπ' τοὺς ἤχους τῶν σειρήνων καὶ τῶν μηχανῶν καὶ τῶν «μουσικῶν» τῶν μηχανῶν ἢ τῶν διαστημοφῶνων, πού θὰ εἰδοποιοῦν πὼς «οἱ σπεῖρες πάντα λειτουργοῦν τῆς κυρίας ἀτράκτου στὴ ζώνη Βᾶν Ἀλλεν, κι ἄρα μὴν ἀνησυχεῖτε! ἡ ἀφαλάτωση τῶν ὠκεανῶν προχωρεῖ μὲ τοὺς προβλεπόμενους ἀκόμη ρυθμούς καὶ γι' ἀπόψε!» - πού θ' ἀκούσουν, παρά ταῦτα, τὸν ἀπλούστατο ἤχο πάλι *ξέσφιχτης βρύσης!* «χαλασμένης» ἔστω στρόφιγγας, πού *ἄζαφνα* στάζει! «φαίνεται πὼς ἦρθε ξανά τὸ νερό!» θὰ ποῦν, κάτι τέτοιο - ἂν δέν ἔχουν καὶ τὸ «νερό» *ξεχάσει*, καὶ δέν ποῦν «τὸ κοβάλτιο», «τὸ DNA», «οἱ ἐπιλογεῖς τῶν ἐναλλακτικῶν ματαιοδρομιῶν τῆς παρυπόστασής μας!» (Τὸ ἀποκλείει, τάχα, τί κάτι τέτοιο νὰ εἰπωθῇ, ἀντί «τὸ νερό!» ἀπλῶς;) «... Ξαναστάζει, σὴναι, ἐκεῖνο πού λέγαμε *βρύση!*»)

Σ' ἓνα οἰκτρὸ φυλλάδιο, μὲ «σοφές ἐπαναστατικές ὁδηγίες», ἐνός νοτιο-αμερικάνου σταλινικοῦ κομμουνιστῇ — πού «ξεκαθάρισε» ἄλλοτε, σὰν τοῦ ἴδωσε «ἐντολὴ» τὸ Κόμμα, καμμιὰ χιλιοπεντακοσαριά τροτσικιστὲς τοῦ Σάο Πάολο, ἀλλὰ σερβιριζόταν ὕστερα, ἀπ' τίς τροπαριακές προπαγάνδες τῶν ὁμοϊδεατῶν του (ἂν εἶχανε, στὰ σοβαρά, ιδέες αὐτοὶ ποτέ! θὰ τρέμανε τὰ κόκκαλα καὶ τοῦ Σάντσου, ὄχι τοῦ Ἰππότη τῆς Ἑλεεινῆς Μορφῆς!) σὰν καὶ «εὐρύτερου» τάχα «φάσματος» ἐπαναστάτης! — ὠρίζονταν καθοδηγητικά, γιὰ «στοιχειῶδες ἐφῶδιο» τοῦ «σύγχρονου ἐπαναστάτη τῶν πόλεων» — «νέα μέθοδος δράσης!» —, μαζὶ μὲ μιὰ πένσα, μιὰ τανάλια, ἓνα κατασβίδι, ρολοὶ, λίγο μολυβένιο σύρμα κι ἀτσαλό-συρμα, κ' ἐπενδεδυμένο ἐπίσης γιὰ ἡλεκτρικές συνδέσεις, ἀλλὰ κ' ἓνα καλο-

μελετημένο δρομολόγιο πηγαίμου κ' ἐπιστροφῆς, σύν ἓνα καταφύγιο γιὰ πρῶτο λιγώωρο κρύψιμο μετὰ τὴν «ἐπαναστατικὴ πράξη» (κι ἄλλα τέτοια), ὠρίζονταν ἀπαραιτήτως: «Κ' ἓνα κάποιο μίνιμουμ κατάλληλων ἐπαναστατικῶν ιδεῶν»!

“Ἀς γίνουμε κ' ἐμεῖς «πρακτικοί». “Ὅχι, ἔστω, ὅσο ὁ τόσο «εὐρύτερου ἐπαναστατικοῦ φάσματος» μακελλάρης αὐτός, ἀλλὰ κάπως, μιὰ ιδέα:

Ζητεῖται ἡ στοιχειώδης χάραξη, ἐδῶ, ἐνὸς μίνιμουμ θέσεων ἢ ἀρνήσεων, κάποιων βασικῶν «γραμμῶν ζωῆς», γιὰ νὰ πορευτοῦμε — σὰν μόνοι καὶ «μὴ μετέχοντες» — στὸ Νέον αὐτὸ Μεσαίωνα, ποὺ ἔχει κιόλας μπῆ καὶ τραβάει, καθιστῶντας μὲ τ' ἀπόλυτά του ὅλα (τὰ ἐκτός παντός διαλόγου πιά) πλήρως «ἀμελητέα», καὶ καταργητέα καὶ ὅλως ἀποκλειστέα ἐφεξῆς ὅποια μορφή καὶ ιδιότητα ἢ ποιότητα τῆς ὑπόστασής μας τῶν «ξεκομμένων».

Αὐτό εἶναι τὸ πρόβλημα.

Γιὰ τὰ πρόσωπα.

“Ὅχι ὅποια σᾶς σερβίρουν ἄλλα οἱ προπαγάνδες, ὅποιας πολιτικῆς ἢ ψευτο-ἰδεολογίας.

“Ἀντισταθῆτε σ' ὅλα τ' ἄλλα, ὅσοι ἔχετε — καὶ θέλετε — πρόσωπο!

Ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Ρένου: ΚΑΙΓΕ, πού τυπώνεται καὶ θὰ κυκλοφορήσῃ.

Ἡ συνέχεια τῆς «Ἀ-παιδείας μας» γράφεται ἀπὸ τὸν Ρένο, ἀλλὰ δὲν προλάβαινε τὸ τεῦχος αὐτό.

Οἱ πυρῆνες τῆς 'Ιστορίας

'Απὸ τὸ Προσωπικὸ 'Αρχεῖο
τοῦ Ρένου 'Ηρακλῆ 'Αποστολίδη

Τὰ κέντρα τῆς 'Ιστορίας ποῦ εἶναι;.. Μὲ ἀντιλήψεις σχηματισμένες ἀπὸ διαβάσματα βιβλίων, ὄχι ἀπὸ προσωπικὴ βίωση τῆς 'Ιστορίας, τείνουμε νὰ θεωροῦμε κέντρα τὰ ἐξέχοντα συμπτώματα ἢ τίς ἐσχάτες ἐκφάνσεις — πῶς ἐντυπωσιακές συνήθως — οὐσιαστικῶν ἱστορικῶν ἐξεργασιῶν, ποὺ γίνονται, καθὼς ὅλα τῆς φύσης καὶ τοῦ εἶναι γενικώτερα, σάν κρυφά — φύσις κρύπτεσθαι φιλεῖ — καὶ σάν «περιθωριακά», ἐνῶ διέπουν ὄντως τὰ πράγματα ἀπὸ μέγα βάθος, ἀλλ' αὐτὸ ἐκρήγνυται — καὶ δείχνεται — πάντα ἀργότερα.

Οἱ δίνες τῶν πραγματικῶν μεταβολῶν σπάνια εἶναι καὶ φανερές ἐξ ἀρχῆς, βαμμένες, σαφεῖς, ὥστε νὰ διακρίνονται καὶ νὰ σημαδεύουν: πὼς ἐδῶ! νά, τώρα! συγκροτοῦνται, μὲς ἀπ' αὐτὰ τὰ φαινομενικῶς «ἀσήμαντα» καὶ «περιστατικά», πυρηνικὲς ποιότητες ἀξονικῆς τοῦ αὐριοῦ καὶ νά: τὰ σάν «τυχαῖα» κι «ἀνερμάτιστα» πρόσωπα αὐτὰ κι αὐτὰ, πού φτεροκοπᾶν ἄταχτα κ' ἔωλα, σάν πουλιὰ μιᾶς ἄφαντης θύελλας, καὶ τὰ φερσίματα, τὰ λόγια, οἱ πράξεις αὐτέες κ' ἐκεῖνες, οἱ σάν «ἀκατανόητες» καὶ «ἀναίτιες», ἔχουν ὥστόσο σημασίες πράγματι ἱστορικῆς κεντρικώτατες — χωρίς, ἴσως, καὶ ν' ἀναγραφοῦν ποτέ στὶς τάχα «ἐπίσημες» «δέλτους» καμμιᾶς «ἀναγνωρισμένης» 'Ιστορίας (γιατ' ἡ ἀληθινὴ 'Ιστορία δέ νοιάζεται ποιά θεωροῦν οἱ κατεστημένοι καὶ τὰ κατεστημένα «'Ιστορία», ὥστε νὰ «εὐθυγραμμίζεται» καὶ νὰ συμφωνῇ μ' ἐκεῖνη, μπάς καὶ μᾶς χαλάῃ ἄλλιῶς τὰ «πάνθεα» καὶ τὰ «μαρτυρολόγια» ὅλων τῶν «ἱερῶν» μας «τάξεων»!) — , εἶναι γεύσεις, ἀποχρώσεις, αἰσθήσεις, ἀντιδράσεις, ἐκδοχές καὶ εἰσπράξεις γεγονότων ἰδιάζουσες, ἀπὸ συνειδήσεις εἰδοποιημένες ὅσο καὶ εἰδοποιῆς, ἐξαλλάξεις λοιπὸν γι' αὐτὸ ριζικῆς τῆς «δεδομένης», παρωχημένης κιόλα — καὶ μόνο σά φλούδι, σά φάσμα γιὰ λίγο ἀκόμα παρατεινόμενης (σάν μετεικαστικῆς δηλαδὴ ἔτσι) — οὐσίας ἐνός *Καιροῦ* πούχει πιά σβήσει. Εἶναι, μ' ἄλλα λόγια, ἀνοήματα, πράγματι, γι' ἄλλου, γι' ἄλλα, κόσμου ἄλλου.

Οἱ φλογερὲς ὅμως συντροφίες τῶν νέων, οἱ πῶς ἀποκριτικῆς στὶς ἀνταύγειες τοῦ ἐπερχόμενου, οἱ πῶς ἀνήσυχες — ἀκριβῶς γιατί πῶς εὐαίσθητες — καὶ ταραγμένες, ὄχι ἀναγκαῖα κ' οἱ πῶς κεντρικῆς κοινωνικά, μὰ συχνότερα οἱ πῶς «ἄλλοπρόσαλλες» — σά νὰ χρειάζεται, ἀλχημιστικὰ ἔτσι κάπως, ἡ σύμμιξη τῶν πῶς ἑτερογενῶν καὶ διαφορετικῶν προελεύσεων, γιὰ τὴν εὐστοχώτερη καὶ πῶς γόνιμη περαιτέρω σύγκραση τοῦ πρώτου πυρήνα μιᾶς *Νέας 'Εποχῆς* — , λοιπὸν αὐτέες οἱ ζυμικῆς συντροφίης-καταλύτης βρίσκονται συνήθως μὴ συνειδητά — μὰ μπορεῖ καὶ μισοσύνειδα κάποια τοὺς κύτταρα — στοὺς στενότερους — γι' αὐτὸ καὶ ἰσχυρότερους, συναρπαστικώτερους: γιατί σιμότερα στὸν ἀόρατο περιδινούμενο στρόφαλο τοῦ καταποτήρα τῆς παρόδου — κύκλους τῆς νέας ἐποχικῆς ροπῆς, καὶ γυροφέρνουν ἐκεῖ πυρετικὰ σύρριζα στὸ ἰδεατὸ ἐκκρηκτικὸ κέντρο τοῦ ἱστορικοῦ γίνεσθαι, ποὺ θερμαίνεται, πυκνώνεται, συστρέφεται ὁλοένα, μ' ὅλο σφοδρότερες καὶ κρισιμώτερες, αἱματηρότερες τριβές, φορτίζεται διαρκῶς ὑπεροριακώτερα, καὶ κάποια στιγμή αὐτονομεῖται, γίνεται ὄν καθαυτὸ, ἐνεργοποιεῖται κ' ἐκρήγνυται, τινάζοντας διάπυρους μύδρους τοῦ ἐπερχόμενου *Αὐριοῦ*, κατακέφαλα ὅλων τῶν κατεστημένων καὶ κρατούντων, τῶν ὑπνωμένων μακάριων καὶ τῶν ἀνυποψίαστων.

Τί ἄλλο εἶναι, τί ἄλλο προσήμαναν οἱ μεγάλες μυθιστορίες τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ρομαντισμοῦ ἢ μηδενισμοῦ; Τί ἄλλο, πάντα, κάθε προοιωνιστικὴ ποίηση; Μα-

θαίνοντας τὴ ζωὴ τοῦ Θερβάντες — στὴν ἐξοδο τοῦ μεσαίωνα — ἢ τοῦ Μπετόβεν ἢ τοῦ Βύρωνα ἢ τοῦ Λίστ, ἐκεῖ ἀκριβῶς ὅπου ἀναδύεται ἰσχυρὸ τὸ ἀναρῶντα στὴ συνείδηση: «ποῖο εἶναι τὸ ἔργο καὶ ποιά ἡ πραγματικὴ τάχα ζωὴ τοῦ δημιουργοῦ;», ἐκεῖ ἴσα-ἴσα, μαζὶ, ταυτόχρονα — γιατί γιὰ τὸ ἴδιο πρόκειται, ἂν βαθύνῃ κανεῖς! — πιάνονται, πάνω στὴ μυστικὴ σύντηξη-σύγκρασή τους, κι ὅλες οἱ πυρηνικές-ταυτοτικές ποιότητες τοῦ Νέου, τὸ πρῶτο ἀχνό σκιαγράφημα τοῦ προσώπου τῆς Ἐποχῆς, ποὺ μοιάζει νὰ φέρνῃ ἔτσι καφτὴ σπαργῶσα, μόλις ἀναδυόμενη ἀπ' τὰ ἔγκατα τῶν πραγμάτων, στὸν κόσμον τοῦ Καιροῦ, ὁ ποιητής!

Αὐτὸ δὲν εἶν' ὅλο κι ὅλο τὸ δυνατό πιστό, τὸ ἀκατανίκητο — καὶ πάντα ἰσχυρὸν — μάγιο τῶν μεγάλων σημαδιακῶν μυθιστορημάτων; Καὶ τοῦ δέκατου ἑνατοῦ πρὸς τὸν εἰκοστὸ αἰῶνα ἡ καθ'αυτὴ, ἡ οὐσιαστικὴ Ἱστορία ποιά εἶναι; Περισσότερο τὰ πράγματα καὶ τὰ γεγονότα; Ἡ τὰ λόγια, καὶ τὰ χαρτιά ποὺ ἀναφλέξανε τέτοια φλογερά λόγια; Ποιά εἶν' ἡ Ἐποχὴ, ὁ Καιρὸς; Ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση, μὲς στὰ τυπικὰ γεγονότα μὲ τ' ἀληθινὰ ὀνόματα καὶ πράξεις, ἢ ἡ μὲς στοὺς Ἀθλίους τοῦ Οὐγκὼ φλεγόμενη καὶ καταυγάζουσα πάντα; Οἱ χαραγμένες πάνω στοὺς χάρτες τῆς Εὐρώπης διαδρομὲς τοῦ Ναπολέοντα, μόνο; Ἡ κ' ἡ Ἡρωικὴ μαζὶ τοῦ Μπετόβεν (κι ἄς τὴν ξεαφιέρωσε); Ἡ «πραγματικὴ» προεπαναστατικὴ Ρωσία (ποὺ πῶς πιάνεται;) ἢ ἡ κοχλάζουσα ἐκεῖνη κι οὐσιαστικὴ τῶν Δαιμονισμένων τοῦ Ντοστογιέβσκι; Καὶ πίσω ἀπ' τὴν πλαστὴν τάχα συντροφίαν τῶν «μυθιστορημάτων», δὲν εἶν' οἱ φλόγες καὶ τὰ γέλοια, τὰ πάθη καὶ τὰ πύρινα δάκρυα, οἱ πράξεις ὅλες, κ' οἱ ἀληθινὲς παραφορές, τῶν ἀληθινῶν ἡρώων στὶς ἀληθινὲς συντροφίαν ποὺ προὔπηρξαν; Ἀρα ὅλα συμμίσγυνται! Καὶ τὰ πραγματικὰ καὶ τὰ «φανταστικά» — καὶ τὰ πραγματικὰ δὲν εἶν' ἄλλωστε τόσο «ἀνεξαρτήτως συνειδήσεων ποὺ τὰ εἰσπράξαν» πραγματικά, οὔτε τὰ «φανταστικά» δὴ τόσο «ἀνεξαρτήτως οὐσίας τῶν πραγμάτων» φανταστικά! — , καὶ τὸ ρευστό τῆς Ἱστορίας, ὅπως κάθε πύρινο ρεῦμα στὸν κόσμον, κυλάει, ὁρμαίνει, κατακαίει, μὰ δὲ συνίσταται μόνο ἀπὸ λάβες ἀπτές, μύδρους βαριοὺς, διάπυρους, παρὰ κι ἀπὸ φλόγες ἄπιαστες, καπνοὺς καὶ στρόβιλους φωτιᾶς ἀέναα φευγαλέους, ποὺ κανεῖς δὲν μπορεῖ ποτέ «ἀντικειμενικά» νὰ βεβαιώσῃ σὰν «ἐκτός» πράγματι «ἀπὸ τῆ συνειδήσεώς του» — ποὺ ὥστόσο τόζησε! — ἂν ἦταν ὄντως ἢ ἂν φάνηκαν σὰ νάναι! Καὶ «φανταστικὴ», τάχα, ἢ «πραγματικὴ», ποιά φλόγα ποτέ διαφέρει; Λιγώτερο καὶ τῆς κόλασης οἱ φλόγες μὲς στὴ συνείδηση τοῦ ἄμετρου πάθους, ἀπὸ τὴν πραγματικὴς ὅποιος «ὕλικῃς» φωτιᾶς; Ἄν ἦταν ἔτσι, δὲ θὰ ἐξηγοῦσε κανεῖς τοὺς αὐτοπυρπολούμενους βουδιστὲς ἢ τοὺς καμικάζι, οὔτε τὴν μεσαιωνικὴν θεοδικίαν ἢ τοὺς θανάσιμους ἥρωες ὅλων τῶν ἐποχῶν, γιὰ ὅποιαν ιδέα ἢ ἰδανικὸν, ἔρωτα ἢ ἀλήθειαν.

Λοιπόν, οἱ πιὸ εὐαίσθητοι μὲ τὴν πιὸ εὐπαθεῖς κεραεῖς — οἱ ἀλαφροῖσκιωτοι ὅπως τοὺς θέλει στὴν ποίησή του τὸ μαντευτικώτερον ἀπ' τὴν σοφίαν μας λαϊκὸ ἐνδιάθετο ἐκάστοτε, καὶ πάντα, παράξενον, τοὺς ἀκούει, παρὰ ποὺ ἐλάχιστα καταλαβαίνει τὰ συμβολικὰ τοὺς λόγια καὶ κινήματα (κ' οἱ μεγάλοι ἐμπνευστὲς τῶν λαῶν ἔτσι ὅλοι!) — , λοιπόν αὐτοί, ναί, πιάνουν!

Ὁ Ντοστογιέβσκι, ἰδιαίτερα, τυραννήθηκε βαθιά, σ' ὅλην τὴν ζωὴν, ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀζονικὴν πράγματι τῆς Ἱστορίας ιδέα — γιὰ νὰ πῶς εἶναι μάλιστα ἡ πρώτη κινουῦσα ὅλα του τὰ κεντρικὰ μυθιστορήματα, καὶ κατεξοχὴν τοὺς Δαιμονισμένους, ὅπου καὶ συνειδητὰ πολιορκεῖται καὶ ξεκάθαρα τὴν ὑπαινίσσεται σὲ μιὰ παράγραφο τῶν σχετικῶν σημειώσεών του, εἰδικώτερα γιὰ τὴν μορφήν τοῦ Σταυρόγκιν ἐξηγώντας: Ἡ μᾶζα τοῦ λαοῦ ζῇ ἄμεσα, ἤσυχον καὶ βολικὰ, ἀπὸ γεννησιμοῦ τῆς μὰ μόλις ἐμφανιστῇ μέσα τῆς ἡ κίνησις. [] πάντα βγάζει αὐτοὺς τοὺς

τύπου¹ — σάν είδος, δηλαδή, «ξεθυμασμάτων» *είδοποιών*, πού ζυμοῦν (ἢ αὐτεμβολιάζουν;) ραγδαῖα τὸ ὄλο, ἢ ἐπενεργοῦν σάν καταλύτες (κάπως ἔτσι, λέω, θὰ τὸ νοοῦσε) πάνω στὶς πραγματικές ἐξεργασίες αὐτῆς τῆς κίνησης —, ἐνῶ ἐμένα, μιὰ παράλληλη — μ' ὄλο πού ἀπὸ ἐντελῶς ἄλλες ρίζες καὶ καταβολές παιδείας (ἀρχαιοελληνικῆς) — ἰδέα, δέ μ' ἄφησε ποτέ, ἀπ' τὰ πρῶτα νιάτα μου, κάνοντάς με νὰ πιστεύω πολὺ λιγώτερο σὰ «γεγονός» τὸν ἴδιο τὸν Πελοποννησιακὸ Πόλεμο, ἀπὸ τὴ δημιουργίᾳ του πράγματι — ὅπως τὸ πιστεύω ἀκόμα κ' ἐπιμένω (τὴν ἱστορικὴν οὐσία κυνηγώντας) μυθιστορικὴ ἔμπνευση τοῦ μεγάλου πλάστη — καθ'αυτὸ συλλήπτορά του, μέσα στὴν προσωπικὴ του κοσμοποιοῦ συνείδηση — Θουκυδίδη. Καὶ ἀποροῦσα — κι ἀπορῶ ἀκόμα — πῶς τόσοι σπουδαῖοι τῆς Κλασσικῆς Φιλολογίας, πού τὸν μελέτησαν καὶ τὸν ἀνάλυσαν καὶ τὸν σχολίασαν ἐξαντλητικά ἔτσι ἀπὸ κάθε πλευρά, πῶς διάβολο δέ νιῶσαν καὶ δέ στάθηκαν, νὰ βουτήξουν κατακόρυφα, κατευθεῖαν γιὰ τὰ πιό μύχια κι ἀξονικά δημιουργικά του κέντρα ἴσα-ἴσα ἀπὸ κείνη τὴν πρώτη-πρῶτη κιόλας παράγραφο τῆς εἰσαγωγῆς του, μὲ τίς πιό θεμελιώδεις κι ἀποκαλυπτικές τῶν βαθύτερων κινήτρων του λέξεις καὶ φράσεις, τίς εὐθύτατα δηλωτικές τοῦ τί πράγματι ἐκυνήγησε ὁ ἱδρυτής μαζί τῆς Ἱστορίας καὶ τῆς πιό οὐσιαστικῆς *Μυθιστορίας* τοῦ κλονιζόμενου ἐκείνου ἀρχαιοελληνικοῦ κόσμου:

Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων, ὡς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους, ἀρξάμενος εὐθύς καθισταμένου καὶ ἐλπίσας μέγαν τε ἔσεσθαι καὶ ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων, τεκμαιρόμενος ὅτι ἀκμάζοντές τε ἦσαν ἐς αὐτὸν ἀμφοτέροι παρασκευῇ τῇ πάσῃ [...]. κίνησις γὰρ αὕτη μεγίστη...²

Ἄν τοῦ τὸν ἔπαιρναν τὸν Πόλεμό του αὐτόν πού «ἱστοροῦσε» — ἀρξάμενος ἔτσι εὐθύς καθισταμένου, καὶ ἐλπίσας (ἄκου ἐλπίσας, γιὰ πόλεμο!) μέγαν τε ἔσεσθαι καὶ ἀξιολογώτατον! —, ἄν, μ' ἓνα τρόπο, μποροῦσαν νὰ τοῦ τὸν ἀρπάζουν μὲς ἀπ' τὰ χέρια πού τὸν ξυνέγραφαν ἐκεῖ στὴ Σκαπτηνύλη, χρόνια ἔρημος κ' ἐξόριστος, μὲ τὴν κόρη του — πού πάλεψε λὲν νὰ τὸν τελειώσῃ, καθὼς τὸν θέλησε κείνος, ὅταν πέθανε —, θ' ἄφηνε ἀλήθεια ὁ Θουκυδίδης τὸν Πόλεμό του ν' ἀφανιστῇ; Δὲ θὰ πολέμαγε ξανά γιὰ τὸν Πόλεμό του, τὴν ταυτότητά του, νὰ καταδειχτῇ περίτρανα στὴν Ἱστορία ἔσαι τοῦ κόσμου πῶς ἦταν ἓνας, αὐτός (ὄχι ἄλλος!), τέτοιος πού κανεῖς στοὺς περασμένους χρόνους δέν ἐστάθηκε — ἀξιολογώτατος τῶν προγεγενημένων! οὔτε τὰ Τρωικά σάν κι αὐτόν! οὔτε οἱ Περσικοί, τίποτα σάν κι αὐτόν! οὔτ' οἱ Μαραθῶνες, οὔτ' οἱ Σαλαμίνες, ὄχι! —, πῶς ὁ *Καιρός* του ὁ ἴδιος, μ' ἓνα λόγο, ἦταν αὐτός, τέτοιος πού προέκυπτε τί θλιβερός (καὶ γιὰ μᾶς ἀκόμα) ὕστερ' ἀπὸ τέτοιον Πόλεμο, καὶ μὲ τέτοια τραγικά ἀποτελέσματα! καὶ πῶς κι ὁ ἴδιος ὄλος, προσωπικά, ναί! αὐτός πού τὸν «ἱστοροῦσε» τώρα ἔτσι πιστά, σ' ὅλες του τίς ταυτοτικές ποιότητες, αὐτός ὁ ἴδιος ὁ Θουκυδίδης ἦταν κι ὁ Πόλεμος, κ' οἱ Ἀκμάζοντές του ἐκεῖνοι ὄλοι, κ' ἡ *Πᾶσα* ἐκείνη *Παρασκευή*, ἡ τί «σημαδιακή» (σάν *Υβρις* τοῦ ὄλου κόσμου του), ἡ *Κίνησις* ἐκείνη του ἡ *Μεγίστη*, πού ἔτσι κοσμοσυντελειακά τελείωνε, γραφόμενη ἔτσι γνήσια ἀπ' αὐτόν, τέκνο ἀπ' τὸ ἴδιο τῆς τὸ αἷμα;

Καὶ συναγωνίζονται οἱ φιλόλογοι, ἀρχαῖοι καὶ νέοι, μὲ τί σχόλια ἐπὶ σχολίων, σὲ περίσοφες κι ἀγωνιώδεις προσπάθειες — σὰ νὰ τὸ θεωροῦν καὶ *πάθημα* δηλαδή τοῦ Θουκυδίδη! — νὰ ἐπαναφέρουν, νὰ βιδώσουν, νὰ στερεώσουν

1. Στράχοβ, Ν.Ν.: Σημειώσεις γιὰ τὸ μυθιστόρημα «Δαιμονισμένοι» (ἀπ' τὸ σημειωματῆριο τοῦ συγγραφέα). Μτφρ Ἀρῆ Ἀλεξάνδρου, τ. β', σ. 258.

2. Ἱστοριῶν Α 1 1-2.

ἀμετακίνητα, στίς ἀπλούστερες, τίς συνθηδέστερες, τίς δοκιμώτερες (παναπῆ: τίς πιό «τετριμμένες») κι «ἀντικειμενικῶς ἀποδεκτές» σημασίες, γιὰ ἔργο «καθαυτό ἱστορικό» (καθῶς ἀπλοϊκά τὸ νοοῦν), καὶ τὸ *ξυνέγραψε* — ὅτι ἀπλῶς, τάχα, «ἔγραψε» σημαίνει: «κατέγραψε συμβάντα» — καὶ τὸ τρομερό ἐκεῖνο *ἐλπίσας* — ὅτι ἀπλούστερα κι αὐτό: «προβλέψας» θέλει νὰ πῇ, ὄχι γιὰ τὸ θεό καὶ στ' ἀλήθεια ἐλπίσας νὰ εἶναι ὄντως μέγας, ὅσο μεγαλύτερος καὶ σημαντικώτερος μπορούσε νὰ γίνη, ὁ Πόλεμος (τέτοιο κακό!) — , μὴ βασανίζοντας — κ' ἐν τέλει καὶ μὴ βλέποντας, μὴν ἀκούγοντας, ὑπερπηδώντας τὸ τί φωνάζει — τὸ ἐπιμένον ἔτσι ὥστόσο: *ἀρξάμενος εὐθύς καθισταμένου* — πῶς τόσο εὐθύς, διάβολε, ἂν δέν τὸν εἶχε πρό-συλλάβει μέσα του σὰ «γεγονός» (καὶ μὴ «γεγονότα» φαινομενικῶς ἀκόμη) τέτοιον κοσμογονικό Πόλεμο (κοσμογονικό καὶ κοσμοκαταλυτὴ κάνει τὸ ἴδιο), καὶ πῶς κάτι ἀγίνωτο ἀκόμα, κάτι μελλοντικό, νὰ πρό-συλληφθῇ ποτέ, σὰν «κιόλας γινόμενο», ἀπὸ «μὴ δημιουργό του», ἀλλ' ἀπλῶς, τάχα, ἀπὸ μιὰ «ἱστοροῦσα το» προσωπική συνειδήση; (μὰ τίποτα δέν ἀντικρύζουν ἀπ' αὐτά, μακάριοι, οἱ ἀρκοῦμενοι στὴ λεγόμενη «Ἱστορία»!) —, ὅπως οὕτε τὸ τόσο «συμπτωτικό» — συμπτωτικό; — καὶ στὴ λέξη *κίνηση*, μὲ τοῦ ὕστερα ἀπὸ 22 αἰῶνες Ντοστογιέσκι: *κίνησις γὰρ αὕτη μεγίστη*, καθῶς καὶ τὸ ἐξίσου ἐνδεικτικό: *ἀκμάζοντές τε ἦσαν* [] *παρασκευῇ τῇ πάσῃ*.

Ἦθελε, λοιπόν, τὸ μέγα Πόλεμο ὁ Θουκυδίδης; Ἦ ἦταν ὁ ἴδιος, ἐκεῖ στὴ Σκαπτηνύλη του ποὺ τὸν συνέθετε, ὁ μεγαλῶτατος ἐκεῖνος Πόλεμος, ὁ κρισιμώτατος, ὁ *ὀριακὸς τοῦ ἀκμάζοντος* — καὶ ἤδη δύοντος — κόσμου του;

Ἦ ὁ Πόλεμος ἦταν; Ἦ ὁ Θουκυδίδης ἀπλῶς ἦταν ὅλη ἐκείνη ἡ ἐσωτερικὴ προσωπικὴ του σύλληψη τοῦ Πολέμου σὰν ἐνός καὶ σὰν *τέτοιου*;

Ἐγὼ λέω: Ἦ Ἡ Ἱστορία δέν προϋπάρχει — ἀφοῦ καὶ δέν ὑπάρχει κἂν ποτέ καθαυτὴ, «ἐκτός» τάχα «συνειδήσεως» (ποῦ εἶναι, ἀκριβῶς, τὸ *μηδέν*, τὸ *ἀνυπόστατο*!) — , ἀλλὰ τῆς Ἱστορίας *πρό-γίνονται* φορεῖς! Οἱ γεύσεις τοῦ *Αὔριο* εἶναι ἤδη στὸ στόμα· οἱ σφοδρές ροπές τῶν περιδινικῶν ἀπ' τὰ ἐγκατα ρευμάτων φέρνουν κιόλα τοὺς «ἀνεξήγητους» πυρετοὺς στίς «ἀλλοπροσάλλες» παρές τῶν νέων: τὰ λόγια τοὺς «ἀκατανόητα» — οἱ ἴδιοι δά δέν τὰ καταλαβαίνουν! [μὰ τὰ προφέρουν «τρομερά *σινιάλα*», «μηνύματα» ποὺ «τοὺς δόθηκαν *ἀπροέλευτα*»: μὲ δέος *μυστικά* τὰ πρωτοσυλλαβίζουν· μὲ φωνές στεντόρειες, μετὰ, στίς ἐρμίες, τὰ φωνάζουν (πάντα τὰ νιάτα στίς ἐρμίες! μὲ πλεμόνια φουσκωμέν' ἀπ' "Ανοιξες κι ἀψὺν ἀγέρα!)] — , καὶ τὰ φερσίματα ὅλο καὶ πιό *σιβυλλικά*, τὰ «ξεσπάσματα» ὅλο καὶ πιό *εἰδοποιά*...

Ἐχω γράφει — στὸ *Κατηγορῶ* (κυρίως στό: «Μῦθος καὶ αὐτοπαιδεία τῆς ἐφηβείας»), καὶ στὴν *Ἄλλη ἱστορία* (ποὺ αὐτό ἄλλωστε εἶναι καὶ τὸ βασικὰ πολιιορκοῦμενο, κάτω ἀπὸ κάθε ἄλλο τῆς, θέμα: ἡ οὐσία τῆς Ἱστορίας, κ' οἱ *εἰδοποιοί* τοῦ *Καιροῦ* προσωπικοὶ ἢ συντροφικοὶ πυρῆνες, ποὺ λειτουργοῦν σὰν *ἐνζύμα ἐξαλλαγῶν* ἢ καταλύτες), ὅπως καὶ στὰ *Νέα Ἑλληνικά* καὶ τὰ *Τετράμηνα*³ — γιὰ τὴ συντροφία ἐκείνην ποὺ 'μασταν, καμμιὰ δεκαριά, τὰ τελευταῖα χρόνια τοῦ προ-Πολέμου, '37 μὲ '40. Ὑστερα ἡ παρέα ἔσπασε, ἀπ' τὰ λογῆς-λογῆς ἐρωτικά ποὺ χωρίζουν πάντα τοὺς ἔφηβους, καὶ τὰ πολιτικοῖδεολογικά μετὰ, στὸ τέλος τῆς Κατοχῆς, τὴν Ἀπελευθέρωση καὶ τὸ Δεκέμβρη μὲ τὰ παρεπόμενά του, κ' ἔσβησ' ὁλότελα στὸν Ἐμφύλιο, τὸ '47-'49, καὶ στὸν καθαυτό Μεταπόλεμο,

3. Μόνο στὰ τεύχη 1-18 (σελίδες 1286) τῶν *Τετράμηνων* ('74-'79) ὑπάρχουν κείμενα μου. Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα, τὸ ἐπαρχιακὸ περιοδικὸ μὲ τὸν ἴδιο τίτλο μοῦ εἶν' ὁλότελα ξένο καὶ δέν ἔχω καμμιὰ σχέση μαζί του, μήτε καὶ δημοσιεύω ἐκεῖ ποτέ τίποτα.

πού ἄρχισε, ραγδαῖα πιά, νὰ δίνη ὅλως ἄλλους τόνους καὶ ρυθμούς στὴ ζωὴ μας, ὡς σήμερα, πούμαστ' ἀγνώριστοι κι ὀριστικά διασπασμένοι.

Δέ νομίζω πὼς χρειάζεται νὰ γράψω τίποτ' ἄλλο γιὰ τὴ συντροφιά ἐκείνη — τῶν Ἀγησιλαίων ὅπως τὴ λέγαμε, (ἀπ' τὸ πρῶτο σπίτι ὅπου συναντιόμασταν τὸ συχνότερο, σὰν πρωτοφτιάχτηκε) — κι οὐτ' ἔχουν δὲ σημασία τὰ ὀνόματα· περσότερο ἴσως οἱ θάνατοι καὶ τὰ εἶδη τῶν θανάτων — καθὼς σωστά τὸ μάντευα ἀπὸ νέος: ὅτι «ὄλο τὸ μυθιστόρημα γράφεται γιὰ νὰ βρῆς τὸ θάνατο ποὺ πρέπει στὸν ἥρωά σου· ἂν τὸν βρῆς, τέλειωσε· αὐτό ἦταν!..» Λοιπόν, καὶ στ' ἀλήθεια γιὰ μᾶς: ὁ ἕνας πέθανε φυματικός, στὴν Κατοχή· ὁ ἄλλος ὁμηρος, στά ὑπόγεια ἐργοστάσια *Γκαίρινγκ*, τῆς ἀνασκαβόμενης Γερμανίας, τὸ '44· ὁ τρίτος αὐτοκτόνησε, καρυωτακικά ἔτσι γνήσια, μὲ μιὰ σφαῖρα στὴν καρδιά, φιλόλογος πιά (κ' ἔφεδρος ἀνθυπολοχαγός, στὸν Ἐμφύλιο), μέσα Μάρτη τοῦ '50, στὴν ὄχθη τοῦ Ἀλιάκμονα — κ' ἡ ἀδελφή του, μετακομίζοντας τὰ ἐπιπλά του, ἀπ' τὸ πατρικό τους, βρῆκε στὸν τοῖχο πίσω ἀπ' τὴ ντουλάπα τοῦ δωματίου του, ἀπὸ χρόνια πρὶν γραμμένο: *CAVE MARTIAS IDUS*, τὸ δυσοίωνο χρῆσμός, τοῦ μάντη Σπουρίνα, γιὰ τὸν Καίσαρα, ποὺ ἀναφέρει ὁ Σουετώνιος (81,5): *ΦΟΒΟΥ ΤΑΣ ΕΙΔΟΥΣ ΤΟΥ ΜΑΡΤΙΟΥ*, λατινικά κ' ἑλληνικά ἔτσι παραφρασμένο, κ' ἤρθε καὶ μοῦ τότε τρέμοντας σὰν πολὺ μιὰ νύχτα, ρωτῶντας: «Τί ἐννοοῦσε; Γιατί νὰ τόχῃ γράψῃ, ἀπὸ χρόνια πρὶν, καὶ νὰ τὸ ἐπαληθέψῃ;» — κι ἄλλοι ἔφυγαν γιὰ πάντα στὴν ἄλλη κάψα τῆς γῆς, καὶ ζοῦν ἀποκάτω μας — σὰ στὸν Ἄδη (τί διαφέρει;) — κι ἄλλοι (πὼς μοῦρθε καὶ τόγραψα κ' ἔγινε;) πέθαναν ὄρθιοι, ἀόρατα κεραυνόπληχτοι, σὰν παρμένοι ἀπὸ κρύα ριπή: ἀκόμα βαδίζουν, μὰ ἔχει πέσει τὸ κεφάλι, μαζί κ' ἡ καρδιά, στεγνὴ, ἄχυμη, φρυμμένη...

Νὰ βγάλῃ, λοιπόν, κανεὶς τὸ συμπέρασμα, πὼς ἡ συντροφιά ἐκείνη ἦταν πυρηνικὴ μιᾶς Ἐποχῆς ποὺ ἐπέρχονταν; Καὶ λέει τίποτα, ποὺ πάνω ἀπ' τοὺς μισοὺς τῆς ἔγιναν καὶ γνωστοὶ μετὰ πνευματικοὶ φορεῖς στὸ χῶρο τῆς λεγόμενης *Γενιάς τοῦ Μεταπολέμου* - κ' οἱ τρεῖς τοῦλάχιστον θεωροῦνται πὼς προσδιώρισαν σὲ πολλὰ τὴν ὅλη ἔκφρασή της;

Ἀσφαλῶς ἦταν κι ἄλλες συντροφίες ἀνάλογες. Τέσσερις-πέντε, λέω, στὴν Ἀθῆνα, ποὺ δέν τὴν καλοζέρω, ἀλλ' ἔτσι συμπέρανα, ἀπὸ πρόσωπά τους διάφορα, ποὺ συνάντησα ἀργότερα, κατὰ καιροὺς, καὶ μὲ εἰδοποίησαν γιὰ κάτι τέτοιο τὰ λεγόμενα κ' ἡ προσωπικὴ τους μυθολογία· κ' ἴσως καμμιά-δυὸ στὴ Θεσσαλονίκη.

Διεκδικοῦν, λοιπόν, διάφοροι, ἀσφαλῶς, ἀπὸ διάφορες παρέες — μὰ καὶ μὲς ἀπὸ τίς ἴδιες αὐτός ἢ ἐκεῖνος — τὸν «ἐπίζηλο» ρόλο τοῦ πυρηνικοῦ φορέα μιᾶς Ἐποχῆς. Κι αὐτό, πάντα. Καὶ σήμερα, ὅμοια. Σημασία ὥστόσο δέν ἔχει ποιός, μὲ ποιό προσωπικὸ ὄνομα κ' ιδιότητα, «διεκδικεῖ» ἢ «δικαιοῦται» τέτοια «ἀναγνώριση». Σημασία ἔχει, κυρίως, ποιός δημιουργεῖ τεκμήρια, ποὺ σαφῶς ἀναγνωρίζονται — καὶ γιὰ πάντα — ὅτ' εἶναι πράγματι τοῦ Προσώπου τῆς Ἐποχῆς: τοῦ Ὑπερπροσώπου δηλαδὴ τῶν ἐπιμέρους προσώπων· τοῦ Κοινοῦ Προσώπου ἐντέλει· τοῦ Καιροῦ.

Νὰ ἕνα παράδειγμα: ἐκεῖνος ἀπὸ μᾶς ποὺ αὐτοκτονεῖ στὸν Ἀλιάκμονα τὰς Εἰδούς τοῦ Μαρτίου τοῦ '50 — κι αὐτό προγραμμαμένο ἔτσι φοβερὰ ἀπὸ πρὶν, πίσω ἀπ' τὴ ντουλάπα του, χωρὶς νὰ τόχῃ πῇ σὲ κανένα — δέν ἔκανε δὲ καὶ τίποτ' ἄλλο «σημαντικόν» κατὰ κοινὴ ἀναγνώριση, οὔτε κ' ἔγραψε, δέν ξέρω τί, γιὰ τὸν *Καιρό*, ἢ γιὰ τὴν Ἐποχή. Ὅμως, ἀπὸ 'να γράμμα του, κάποτε, ἔχω σώσει δυὸ λόγια: κι αὐτά, μαζί μὲ τὴν αὐτοκτονία του, τὴν προχαραγμμένη μυστικά, εἶναι καὶ παραεῖναι τεκμήρια Καιροῦ ἀναμφισβήτητα! Καὶ σημασία δέν ἔχει ἡ ἔκταση ἢ τὸ

λεγόμενο «ἔργο». Μιά πράξη και δυό λέξεις φτάνουν για ταυτότητα μιᾶς Ἐποχῆς ἢ μιᾶς Γενιᾶς!

“Όλα εἶναι σά νάγιναν σ’ ἄλλον εἶδους χρόνο· μέσα μας τώρα [] ὅλο φωτιά, ὅλο ἀτσάλι, ὅλο πέτρα! Κ’ οἱ ἀγαπημένοι ἔφηβοι, πάει πιά σ’ ἀκριβοπληρωμένη [] μυστική μνήμη ἀναλώθηκαν [], μακρυνά, βαθιά, για πάντα!.. Ποῦ ξέρεις;.. Μπορεῖ, ὅστερ’ ἀπό χρόνια, ν’ ἀναζητήσουμε και νά ξαναβροῦμε [] τὸν τρόπο ποῦ θάμαστε [] ἐμεῖς και πάλι... (Δέν εἴμαστε πιά ἐμεῖς... Φοβάμαι...)”

Και μπορῶ νά δείξω τὴ διάφεγγη οὐσία ἀπ’ αὐτά τὰ δυό λόγια νά γυροφέρνῃ ταυτοποιά στὰ γραφτὰ και στὶς ἐκφράσεις μιᾶς εἰκοσάδας ἀπ’ τοὺς ἀντιπροσωπευτικώτερους τῆς ἴδιας γενιᾶς - κ’ ἐνῶ δέν τάξεραν, δέν τάχαν διαβάσει, ὅταν βίωναν, ὅταν χάραζαν τὰ «ἐντελῶς προσωπικά τους» ὅπως τὰ νιώθαν.

Γι’ αὐτό πιστεύω πῶς κ’ ἐκεῖ ἀκόμα ποῦ δέ γράφτηκε καμμιὰ καθαυτὸ μυθιστορία, κ’ ἐκεῖ γράφεται ὡστόσο μιὰ κοινὴ και συμπαγέστατη κ’ ἐξί-σου ὀργανικὴ μὲ τὶς γραμμένες ἀλλοῦ κι ἀπ’ ἄλλους· και συνίσταται ἀπ’ τὶς πράξεις και τὶς στιγμές, τὰ βιώματα και τὶς ἐκδοχές, τὶς γεύσεις και τὶς εἰσπράξεις, τὰ φερσίματα και τὰ λόγια και τὰ γραφτὰ ὅλων μαζί ἐνὸς Καιροῦ κ’ ἐνὸς Τόπου. Πολλές φορές, τὶς νύχτες ποῦ δούλευα τὴν Ἀνθολογία, για τὴ δέκατη ἐκδοσὴ της, τὴν ὠλοκληρωμένη, τὸ ’70-’72, ἐνιωσ’ ἄξαφνα, δυνατά, και μὲ ἄγνωστης πηγῆς (σὰν ὑπαρξιακῆ) βεβαιότητα, πῶς ἐλάχιστα σημαίνουν οἱ «ἀτομικὲς διαφορές» τῶν ἀνθολογούμενων, πῶς Ἕνα εἶναι Ὁλο Αὐτό, πῶς Ἕνα τρομερὸ μυθιστόρημα συνθέτω ἀνεπίγνωστά μου — πῶς τὸ ἴδιο συνέθετε λοιπόν, κι ἀπὸ χρόνια σαράντα πίσω, ὁ πατέρας μου, — και πῶς συντίθεται ἀκριβῶς ἀπομόνο του, καθὼς ἐγὼ ὑπακούω στὰ αἰσθητήρια και τὰ κριτήριά μου ἐπιλογῆς τοῦ καλύτερου τῆς ζωῆς και τῆς συνείδησής μας τῆς νεοελληνικῆς —, πῶς δηλαδὴ δέν πρόκειται γι’ ἀνθολογία και διόλου δέν πρόκειται για χωριστούς: αὐτόν ἢ ἐκεῖνον, ποῦ ἔγραψαν ὁ καθένας αὐτό κ’ ἐκεῖνο, τὸ «δικό του», τὸ προσωπικὸ του τάχα· παρὰ πῶς ὅλοι αὐτοί, ὅλοι ἐμεῖς φύλλα εἴμαστε τοῦ αὐτοῦ δέντρου, τοῦ αὐτοῦ ἀνεμου ἀνεμιζόμενα, τῆς ἴδιας Ἀνοιξης, τῆς ἴδιας Ἀνθισης και Καρποφορίας! Και ἄρα: πῶς ἱστορῶ, ἀκριβῶς! Ἡ αὐτόματη αὐτὴ σύνθεση πράγματι ἱστορεῖ — οὐσιαστικά, και ἀπὸ βάθος ἄμετρο, ἀνεπίγνωστα ἱστορεῖ —, ὅχι τὰ ἐνεπίγνωστα μνημόνια «συμβάντων» κ’ οἱ χρονολογίες «γεγονότων» ποτέ!..

Μπορεῖ νάκανα λάθος; Νὰ μοῦχε συμβῇ μιὰ παραίτηση, ἕνας πλατωνισμός τοῦ πνεύματος, πούλεγε ὁ πατέρας μου - δηλαδὴ: νά παίρνω γι’ «ἀντικείμενο» τὸ ὑποκείμενο;

Μπορεῖ. Μόνο: Τί εἶναι πράγματι «ἀντικείμενο», ἀνείσπρακτο ἔτσι ἀπὸ κανένα τάχα «ὑποκείμενο»; Και τί «ὑποκείμενο», χωρὶς οὔτε μιὰ εἴσπραξη τάχα τινῶν μέσα του ὡς ἀντικειμένων; Ἄν μποροῦσε νά μοῦ δώσῃ κανεὶς ἀπόκριση σ’ αὐτό, ἢ ἐγὼ στὸν ἑαυτό μου νά τὴν ἔδινά κάποτε μακάριος, θὰ βεβαιωνόμουναι και για τὴν ὑπαρξὴ Πελοποννησιακοῦ ἀνεξαρτήτως Θουκυδίδη, και για τὴν ἀνυπαρξία τῆς Αὐτόματης Νεοελληνικῆς Μυθιστορίας, ποῦ βάφτισα μαζί μὲ τὸν πατέρα μου Ἀνθολογία, κ’ «ἐξαπατήσαμε» ἔτσι τόσον κόσμο μὲ δαύτη, μισὸν αἰῶνα τώρα - και βάλε, πόσο θὰ πάη, μὲ τὰ γεννήματα και τὶς ἀπόρροιές της, τέτοια μήτρα, κώδικας, σφραγίδα εὐαισθησιῶν και βιωμάτων Καιροῦ και Φυλῆς ποῦ κατέστη, σὰν πιστὴ ἀποτύπωση κοινῶν χαραγμάτων.

Λοιπόν — γιὰ νὰ ξαναγυρίσω στὰ πράγματα — ὅταν ξέσπασε ὁ πόλεμος, τὴν πρώτην Σεπτεμβρίου τοῦ '39, πήγαμε, τ' ἀπομεσήμερο, στὴν Πνῦκα, ὅλ' ἡ παρέα· κ' ἐκεῖ, θυμᾶμαι, κουβεντιάσαμε ξαναμμένοι, φωνάζοντας, ὡς τὸ βράδι... Εἴχαμε δυνατὴ, ἀκαταμάχητη τὴν αἴσθηση πῶς: *Τελειῶναν, λοιπόν, ὅλ' αὐτά, γιὰ πάντα! Δέ θὰ ξαναῆταν ποτέ πιά!*

“Ὀλ' Αὐτά! Μὰ ποιά λοιπόν; Ποιά ἀκριβῶς; Δέν ξέραμε· ἀλλὰ καὶ δέ μᾶς χρειάζοταν νὰ «ξέρουμε», μὲ τὸ νοῦ. Ξέραμε τὴν «ἀναίτια» ἐκείνη λύπη μας — σὰ νὰ *πέθαινε ἡ παρέα!* εἶπε κάποιος — κι αὐτό μᾶς ἔφτανε!.. *Πέθαινε ἡ παρέα*, γιατί πέθαινε ἡ Εὐρώπη, ὁ κόσμος;.. Τρέχα γύρευε· ἐμεῖς ἔτσι λέγαμε, ἔτσι νιώθαμε. Καὶ πάνω κεῖ νάσου τον ἀσυγχώρητα «στὸν ἀφρόν», καθὼς τὸ νιώσαμ' ὅλοι, τὸ «λαϊκὸ παιδί» ὁ Γιακουμῆς μας — τὸ «δορυφόρημα» τοῦ Παναγιώτη, ὅπως τὸν λέγαμε — πετάγεται αὐτοῦ, καὶ μόνο πού δέν τὸν θάψαμε στὶς φάπες, μ' ἐκείνο πού μᾶς ξεφούρνισε — ὁ «ἀφελέστατος» — σὰ σκολιαρόπαιδο τῆς Πρώτης τοῦ Δημοτικοῦ, *ἀνυποψίαστος κ' «ἐνθουσιώδης»:*

— Νὰ πᾶμε, ρέ παιδιά, νὰ πολεμήσουμε, ὅλοι, γιὰ τὴ *Μασσαλιώτιδα!* Στὴ Λεγεῶνα τῶν Ξένων!..

“Ὡ τὸ τί ἔγινε!

Πάλευε νὰ φυλαχτῇ, ὁ ἄθλιος, ἀπὸ ἔξη ζευγάρια χέρια πού τοῦ 'πεφταν βροχή — φάπες, σβερκιές, καρπαζιές! — μὰ πού νὰ μᾶς ξεφύγῃ!

— Ποιά *Μασσαλιώτιδα*, ρέ μάππα; Τὴν πούτανα αὐτὴ, τὴν πουλημένη; (Καὶ τοῦ δορυφόρησε μιὰ ὁ ἴδιος ὁ «θεὸς του», πούτανε κι ὁ «ὑπεύθυνος» στὴν παρέα) γιὰ τὸ «δορυφόρημά του», ὅπως τὸν εἶχαμ' «ἐπίσημα» διορίσει!)

— “Ἀκου ρέ, ὁ χάχας, «γιὰ τὴ *Μασσαλιώτιδα*»!.. Καὶ «στὴ *Λεγεῶνα τῶν Ξένων*»! Τὸν κεφαλοσπάστη τῆς ἱμπεριαλιστικῆς Γαλλίας!..

Κ' ἔπεφτε σύννεφο ἡ καρπαζιά, κ' ἔτρεχε δῶ κ' ἐκεῖ ὁ δόλιος νὰ γλυτώσῃ — σὰ σπουργιτάκι ἔτσι πούταν ἀλαφρὺς κ' ἐλαστικός, σὰ «γιό-γιό» (τῆς μόδας τότε ἀκόμα) — , κι ὁ Παναγιώτης: «Τσοὺς!» τοῦ 'λεγε· «δὲ θὰ ξαναμιλήσῃς ἐσύ! μὲ ἐκθέτεις!», καὶ τὸν κυνήγαγε μὲ μιὰ φιλοκαθαρισμένη βίτσα...

Τότε ἦταν πού τοῦπα κ' ἐγώ, ὁ ἀνάλγητος, τοῦ *Γιακωβίνου* μας:

— Ἐσύ, στὶς ὑποσημειώσεις, μοναχά!.. Στὸ κείμενο ποτέ δέ θ' ἀνεβαίνῃς!..

Κ' ἔκτοτε τοῦ 'μεινε, σάν παρατσούκλι: «'Ο Γιακουμῆς μας, κάτω! Στὶς ὑποσημειώσεις!..»

Φαίνοντ' «ἀσήμαντα» αὐτά;.. «Λεπτομέρειες»;.. Ἄλλὰ γιατί;.. Δέ θὰ θέλατε, ἀλήθεια, νάχετε αὐθεντικὴ στιχομυθία μιᾶς παρέας δεκαπεντάρικων, στὴν Ἐλευσίνα λογουχάρη, σάν πρωτόμαθαν πῶς πλακώνει ὁ περσικὸς στόλος στὰ νερά τους ὅπου νάναι, «κι ὦ, ρέ, τί θὰ γίνη! τί θὰ γίνη!», καὶ *πάει ἡ παρέα!* «ποιά παρέα πιά; μὲ τὰ καράβια τὰ θεόρατα πού θὰ πῆξουνε τὴ θάλασσα! πού θὰ παίζῃ πιά ἡ παρέα; σὲ ποιά κύματα; πού θάναι γεμᾶτα κορμιά καὶ ξύλα, θὰ κάθεται ὁ Ξέρξης ἀντύχῃ αὐτοῦ πάνω, σὲ χρυσὸ θρονί, μὲ τὸ σκῆπτρο τῆς Ἀσίας ἀλάκερης στὸ χέρι! πού ν' ἀλωνίζουμε τώρα μεῖς τὸν Αἰγάλεω; θὰ μᾶς πιάσουνε κ' οἱ σιδεροφορεμένοι, οἱ μαχαιροφόροι μὲ τὰ μυτερά σκουφιά καὶ τοὺς θώρακες καὶ τίς περικεφαλαῖες!..»

“Ἐ, τέτοια στιχομυθία παιδιῶν - ὄχι; Δέν εἰν' Ἱστορία;..

“Ἐ, ἄς μὴν εἶναι - γιὰ τοὺς χαζοδάσκαλους τῆς σχολικῆς ἱστορίας! “Ὁμως αὐτὴ, πάντα, εἶν' ἡ «μεγαλώτατη» σᾶς βεβαιώνω Ἱστορία. Κι ἂν δέν εἶν' αὐτὴ, τότε δέν εἶν' ὁ Αἰσχύλος ὁ ἀγγελιαφόρος τῶν *Περσῶν* του, δέν εἶν' ὁ Θουκυδίδης

τῶν ἀθηναίων ὀπλιτῶν ποὺ συνεκινουῦντο παρακολουθώντας τὴ μάχη στὶς Συρακοῦσες τῶν συντρόφων τους, δέν εἶν' οἱ ἄλλοι ποὺ ξυνεμετροῦντο, ἔτσι ἄφωνα, μὲ τὰ χεῖλια κινούμενα — ξυνεμετροῦντο [«μέσο» (τῆς προσωπικῆς συμμετοχῆς τοῦ ὑποκειμένου: τῆς συναγωνίας δηλαδή), ὅχι ξυνεμέτρουں (τῆς «ἀπόστασης» καὶ τῆς ἀπάθειας)] — τίς πλῆθρες τοῦ τείχους, ποὺ ὑψώνονταν ἐκεῖ στὴν πολιορκία!..

Γιὰ μᾶς, ὅπωςδὴποτε, αὐτό ἦταν. Ὁ πόλεμος, ὅλος, ὁ φοβερώτερος τῶν πολέμων τῆς Ἱστορίας, ἦταν σάν αἴσθηση — τὸ πρῶτο ἐκεῖνο ἀπομεσήμερό του, στὴν πανάρχαια Πνῦκα, γιὰ τὴν πανόμοια πάντα ἀπὸ πανάρχαια παρέα — αὐτό! Τοῦτος ὁ ἐλάχιστος, ὁ «ἀσήμαντος» μὰ τρομερός πυρῆνας! Αὐτὸ τὸ «τίποτα», τῆς κοσμοσυντελειακώτερης ὥστόσο ἀλυσωτῆς ἀντίδρασης στοὺς αἰῶνες!..

Ἱστορία, γενικώτερα, εἶν' αὐτό: Τὸ φρέσκο τραγανιστὸ ψωμί βιωμάτων - σάν τὰ χειροπιαστά τὰ χρώματα, τὰ σώματα ζωγραφιᾶς τοῦ κόσμου τοῦ ἀληθινοῦ στοὺς πίνακες τοῦ Βὰν Γκόγκ, ποὺ σοῦ δίνουν ν' ἀγγίξης, νὰ ζυμώσης μαζί του, νὰ φᾶς ἀπ' τὴν οὐσία τῶν πραγμάτων ζυμωμένη καὶ ψημένη στοὺς πυρωμένους φούρνους τοῦ αἵματός του!

Εἶναι μετὰληψη αἵματος καὶ σώματος αὐτοῦσιου!

Ὅχι ἀχνὰ «ἐπίσημα» σχήματα σὲ τυπικὲς «δέλτους Ἱστορίας»!

Κείνος

ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ

Η δράση απελευθερώνει ή δουλώνει; Θά ήταν εύκολη ή απάντηση, αν ή πράξη, ή «κίνηση», ή «ένέργεια» ήταν πάντοτε ή «συνέχεια με άλλα μέσα» τής σκέψεως. Τότε ασφαλώς ή τελευταία, δίνοντας μορφή στους ιδεατούς τύπους που συλλαμβάνει ο έσωτερικός «Λόγος», θα ώλοκληρώνε την κίνηση πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, θά προῆγε καὶ θά τελειοποιούσε τὴν συνείδηση ἢ, τουλάχιστον, θά δημιουργούσε στὸν δρῶντα τὸ αἶσθημα τῆς συμπορεύσεώς του μετὰ τὴν γενικὴ κίνηση τοῦ Κόσμου, τὸν καθολικὸ Ρυθμὸ του, τὴν ἀένανη μεταβολή, τὸ «ποτάμι» τοῦ Ἑράκλειτου. Ὅμως, ἂν ὁ ἐσωτερικὸς Λόγος ἔχῃ νὰ κἀνὴ μετὰ τὸν ἑαυτὸ του καὶ μόνο — ἄρα «στὸ χέρι του» εἶναι νὰ ἀναχθῇ μετὰ τὴ σκέψη σὲ ἀκρότατες κορυφές ἐλευθερίας, τῆς «πνευματικῆς ἐλευθερίας» ἐπὶ τοῦ προκειμένου —, ἡ δρῶσα συνείδηση μοιραῖα εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν ἐκτὸς αὐτῆς κόσμον, νὰ «πολεμήσῃ» μαζί του καὶ νὰ τὸν φέρῃ στὸν ἴδιον ρυθμὸ μετὰ τὸν ρυθμὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Λόγου. Ἐδῶ δημιουργεῖται τὸ κρίσιμο, τὸ καίριο σταυροδρόμι: ὁ Λόγος, ἂν καὶ ξυνός (= κοινός, διάχυτος) σ' ὅλα, εἶναι ταυτόχρονα καὶ κρυφός, δύσκολα ἀποκαλύπτεται καὶ ἀκόμα πιὸ δύσκολα γίνεται ἀντιληπτὴ ἡ ἐκφρασὴ του, ἡ παρουσία του στὰ πράγματα καὶ στὶς ἄλλες συνειδήσεις. Αὐτές μποροῦν ἴσως, ὅταν τὸν ἀκούσουν, νὰ «ὁμολογήσουν», δηλαδή νὰ συντονισθοῦν καὶ συμπορευθοῦν μαζί του, ἀλλὰ μπορεῖ καὶ νὰ μὴν αἰσθάνωνται καθόλου τὴν ὑπαρξὴ του, ἀφοῦ οἱ πολλοὶ «κεκόρηται ὀκωσ-

περ κτήνεα» καὶ σὰν «ῥες βορβόρω ἤδονται». Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἀρχίζει τὸ ξεστράτισμα ἀπὸ τὸ δρόμο προσπελάσεως τῆς ἐλευθερίας καὶ τὸ κατρακύλισμα πρὸς τὴ δουλείαν, τὴν ἐνεργητικὴ δουλείαν (ἐξουσίαν) ἢ τὴν παθητικὴ δουλείαν (ὑποταγή). Ἀρχίζει, δηλαδή, ὁ ἀποσυντονισμὸς ἀπὸ τὸ Λόγον, ἡ ἐξαλλοτρίωσις τῆς ἐλευθερίας τοῦ πνεύματος μέσα στὸν κυκλῶνα τῶν φαινομένων καὶ τῶν αἰσθησεων, μέσα στὸ ἀνεξερεύνητο πέλαγος τοῦ ἄλογου, τοῦ ἐξωλογικοῦ, δηλαδή τοῦ ἀνελεύθερου, τῆς Ἀνάγκης. Γιατὶ ὁ Λόγος μπορεῖ νὰ παραμένῃ ξυνός σ' ὅλα, ἀλλὰ δὲν εἶναι στατικός, ἡ φύσις του ἀποτελεῖ τὴν ἴδιαν τὴν Κίνηση καὶ τὴν ἴδιαν τὴν Μεταβολή, κίνηση καὶ μεταβολή ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ τὴν παρακολουθήσῃ ἀπόλυτα παρὰ μόνο ἡ πηγὴ τῆς, τὸ «πρῶτον κινουῦν», ὁ «Πόλεμος», ὁ δημιουργὸς αὐτός τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δουλείας.

Ο Πλάτων ἦταν τὸ τραγικώτερον θῆμα τοῦ «πολέμου» αὐτοῦ, τοῦ παιχνιδιοῦ τοῦ Λόγου, ποὺ ἀρέσκεται σὰν παιδί, μετὰ τὴ βοήθεια τοῦ Αἰῶνος - χρόνου - νὰ φτιάχνῃ (ἐλεύθερος) καὶ νὰ χαλᾷ (δούλος), ἀδυσώπητα ὅσο καὶ δίκαια.

Ὅσο κι ἂν τὸν κατηγοροῦν γιὰ δογματισμὸ, ἡ σκέψη του ἦταν ἐλεύθερη, ἦταν συντονισμένη μετὰ τὸ Λόγον ἢ τοὺς «ἐν τῇ ψυχῇ λόγους», ὅπως ὠνόμαζε αὐτὸς τὸ σταθερὸ σημεῖον ἀναφορᾶς τοῦ πνεύματός του, τὴν Ἀλήθειαν. Ἡ τουλάχιστον ὁ

βαθμός τῆς πνευματικῆς του ἐλευθερώσεως, τῆς προσπελάσεώς του πρὸς τὴν Ἀλήθεια ἦταν τόσος, ὅσος γιὰ νὰ δίνη στὴ σκέψη του ἓνα ρυθμό ἱκανό νὰ παρακολουθῇ τὸ γενικὸ ρυθμὸ τῆς αἰώνιας μεταβολῆς. Θέλετε τὴν ἀπόδειξη; Μὰ εἶναι τὸ γεγονός ὅτι τὸ κρατερὸ πνευματικὸ του οἰκοδόμημα δὲν μπόρεσε ποτὲ νὰ πάρῃ ὑπόσταση μέσα τὸ χάος τῶν ἀνελεύθερων καὶ ἀλογων συνειδήσεων. Ἡ «Πολιτεία» καὶ οἱ «Νόμοι» παρέμειναν ἔως σήμερα ἀνεφάρμοστα γιὰ τὸ «πνευματικὸ» καθεστῶς τῆς ἐξουσίας, τῆς καταστάσεως δηλαδὴ ποὺ ἀποτελεῖ καθ' ἑαυτὴν τὴν ἄρνηση τοῦ Λόγου. Καὶ θὰ παραμένουν «οὐτοπία», ὅσο τὸ κατρακύλισμα τῆς ὁμαδικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπινου εἶδους πρὸς τὸ ζεῦγμα τῆς ἐνεργητικῆς καὶ παθητικῆς δουλείας θὰ διαωνίζεται. Κι ὅμως, ὁ ἴδιος ὁ Πλάτων, ὁ ἐλευθερωμένος στὴ σκέψη, δὲν κατῴρθωσε νὰ συλλάβῃ τὴν δουλωτικὴ φύση τῆς δράσεως, ὅταν αὐτὴ εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ κινηθῇ μέσα στὰ πλαίσια τοῦ ἀλόγου καὶ τοῦ ἐξουσιαστικοῦ. Τὰ ταξίδια του στὴ Σικελία, οἱ ἀποπειρὲς του νὰ ὑλοποιήσῃ τίς ἑλλογες ἀρχές τῆς πολιτικῆς του σκέψεως καὶ τὸ δραματικὸ ναυάγιο τῆς πολιτείας ποὺ θέλησε νὰ «στήσῃ» σὰν ἀκριβὲς ἔκτυπο τῆς ἐλεύθερης πνευματικῆς του συλλήψεως μαρτυροῦν πόσο ἡ δράση δουλώνει, ὅταν ἡ ἐλεύθερη σκέψη τείνῃ νὰ ταυτισθῇ μὲ τὴν ἀλογία τοῦ φαινομένου, τῶν αἰσθήσεων — τοῦ χάους τῶν ἄλλων συνειδήσεων ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Ναί! ὁ Ἡράκλειτος ἦταν πνεῦμα ἀνώτερο τοῦ πλατωνικοῦ, πρὶν ἑλλογο καὶ πρὶν ἐλευθερωμένο. Καὶ ἡ σύλληψις τοῦ «Λόγου» καὶ τοῦ «Πολέμου» ἀπ' αὐτόν τέλεια, ἀνυπερβλήτη. Γιαυτὸ δὲν ἔπεσε θῦμα τῆς ἀγνοίας. Ἀποσύρθηκε στὸ κτῆμα του, ἀρνήθηκε κάθε ἀξίωμα, ἀπέριψε τίς προτάσεις

τῶν Ἐφεσίων νὰ συντάξῃ νόμους καὶ νὰ συγκροτήσῃ πολιτικὸ σύστημα — μὲ δυὸ λόγια, κράτησε τὴ διαχωριστικὴ γραμμὴ μεταξύ ἐλευθερίας καὶ δουλείας. Καὶ τὸ σημαντικώτερο: βρῆκε τὴ χρυσὴ τομὴ μεταξύ σκέψεως καὶ δράσεως, δρώντας σὰν πνευματικὸς δημιουργός, ἐλεύθερος, στοχαστής, κληροδοτώντας τὴν αἰώνια ἐλευθερωτικὴ σκέψη του στὴν ἀνθρωπότητα — προσφορά γιγάντια σὲ σύγκριση μὲ τὴν τυχόν συμβολὴ του στὴν πολιτικὴ ζωὴ τῆς Ἐφέσου, τὴν δουλοῦσα καὶ δουλωμένη. Ἐδρασε, δὲν ἀσκήτεψε ὁ Ἡράκλειτος. Ἐδρασε, δρᾷ καὶ θὰ δρᾷ στοὺς αἰῶνες, ὅσο ὁ Λόγος θὰ ἀποτελῇ τὸν αἰώνιο ρυθμὸ ποὺ ἐνώνει καὶ συντηρεῖ τὸ Σύμπαν καὶ ὅσο θὰ ὑπάρχουν ἐλεύθερες συνειδήσεις.

Αὕτῃ ἡ ἐξαγνιστικὴ ἐπήρεια τοῦ «ἀποπομπαίου» τράγου σίγουρα εἶναι ἐφεύρημα ἐξουσιαστικὸ — ἄρα ἄδικο — καὶ ὄχι γέννημα τῆς ιδέας τῆς δικαιοσύνης. Γιατί, ὅταν ἐνοχος εἶμαι ἐγὼ ἢ ἐμεῖς καὶ πληρῶνῃ γι' αὐτὸ ἓνας τράγος, ἀθῶος καὶ καθ' ὁλοκληρίαν ἄσχετος πρὸς τὸ ἔγκλημα ἢ τὴν «ἀμαρτία» — γιὰ νὰ χρησιμοποιήσουμε τὸν ἐβραϊκὸν αὐτόν ὄρο, μιά καὶ ὁ τράγος, ὁ «χίμαιρος» τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἢ ἀκόμη τὸ «ἐξίλαστήριον θῦμα», εἶναι ἐφευρέσεις ἐβραϊκές — ἡ ἔννοια τῆς δικαιοσύνης καταλύεται καὶ παρεισφύρει ἡ σκοπιμότητα, τὸ «ἀμετανόητον» τοῦ ἐγκληματίου, ἡ πρόθεσή του νὰ ἀποφύγῃ ὁ ἴδιος τὰ ἐπίχειρα τῆς δικιᾶς του κακίας. Ὁ ἐξαγνισμὸς εἶναι ἔννοια ἱερή, ἐφ' ὅσον ὁ ἐξαγνιζόμενος διέπεται ἀπὸ τὴν πρόθεση τῆς «τίσεως», τῆς πληρωμῆς δηλαδὴ τοῦ λάθους του. Καὶ γι' αὐτὸ στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα ὁ μετανῶν ἐγκληματίας αὐτοετιμωρεῖτο καὶ αὐτοβού-

λως επέβαλλε στὸν ἑαυτὸ του τὴν σκληρὴ ποινὴ ποὺ ἐπιτάσσει ἡ θεὰ Δίκη — οἰδίποδας ποὺ περιπλανᾶται σὰν στοιχειὸ καταδιωκόμενος ἀπὸ τὰ ὄργανα τῆς Δίκης, τὶς Ἑρινύες, ὥσπου νὰ συμπληρωσῇ μὲ τὰ δεινὰ του τὴν «τίσιν» καὶ νὰ ἡρεμήσῃ ἐπὶ τέλους, ἐξασφαλίζοντας τὸν ἐξαγνισμό του στὸν Κολωνό. Κι ἂν τὸ ἐγκλημα εἶναι ὁμαδικό, ἔνοχοι εἶναι ὅλα τὰ μέλη τῆς κακουργούσης ὁμάδος — ἄρα ὁ ἐξαγνισμός ἀφορᾷ ὅλους καὶ ὄχι ἓνα ἢ μερικοὺς. Ἡ «ἀποπομπή» τοῦ ἐνὸς ἢ λίγων δὲν ἐξαγνίζει τὸ σύνολο. Δὲν λυποῦμαι τὸν στρατηγὸ Σαρὸν καὶ ὅσους ἄλλους «χιμαίρους», ποὺ μόνον αὐτοὶ πλήρωσαν τὰ ἐγκλήματα τῆς Βηρυτοῦ. Καὶ δὲν τοὺς λυποῦμαι, ὄχι γιατί τοὺς ἀντιπαθῶ, ἀλλὰ γιατί αὐτοὶ ἔδωσαν τὴν «τίσιν» τους, καθόσον ἀφορᾷ τὴ δική τους ἐνοχὴ, καὶ ἐξαγνίσθηκαν. Ἀντίθετα, δὲν ζηλεύω μερικὲς ἐκατοντάδες ἄλλους ἐνόχους, γιὰ τοὺς ὁποίους «οὔτε γάτα οὔτε ζημιά». Ἄν ὑπάρχῃ ἐγκλημα, δὲν ὑπάρχει δικαιοσύνη ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Καὶ ἡ θεὰ Δίκη εἶναι πολὺ δυσαρεστημένη ἀπ' ὅλην αὐτὴ τὴν τραγικὴ ἱστορία...

Φορτώνουμε πολὺ συχνὰ ἀποκλειστικὰ στὴν ἐξουσιαστικὴ προπαγάνδα τὴν ἐξαχρείωση καὶ ἀποβλάκωση τῶν μαζῶν, τὴν ἀπώλεια τῆς αἰσθήσεως τοῦ ὀρθοῦ στὶς τάξεις τοῦ «λαοῦ», τὸν «ἀποπροσανατολισμό» τῆς κοινωνίας, τὴν παγκυριαρχία τῶν δογμάτων, τὴν ἀνθρώπινη ὑποδούλωση, τὴν ἐκμετάλλευση, τὴν ἐξάπλωση τῆς παρακμῆς.

Ὡραῖα, ἡ ἐξουσιαστικὴ προπαγάνδα εἶναι ἔνοχος, εἶναι ἀναμφισβήτητα ἓνας ἔνοχος. Εἶναι ὅμως ὁ μόνος ἔνοχος; Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ δεχθῶ, ὅτι ἐξαχρειώνεται καὶ ἀποβλακώνεται ἀπὸ ἐμένα ὁ

ἄλλος, ἂν αὐτός δὲν ἔχῃ μέσα του τὴν βλακεία καὶ τὴν ἀχρειότητα; Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ κάνω κάποιον ποὺ σκέπτεται νὰ μὴ σκέπτεται, πῶς θὰ μπορούσα ἓνα ἀνώτερο ἄνθρωπο νὰ τὸν καταντήσω πῖθηκο, μὲ ἀπλὴ πειθῶ; Καὶ τὸ σημαντικώτερο, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ καταντήσω τὸν ἐλεύθερο, ἐγὼ ὁ τύραννος, δοῦλο μὲ τὰ λόγια — μὰ τί λέω; μὲ τὰ λόγια; οὔτε μὲ τὴν ἰσχὺ, τὰ ὄπλα, τὸν θάνατο τὸν ἴδιο! Ὅχι, τὸν πραγματικὰ ἐλεύθερο μπορῶ ἴσως, ἐγὼ ὁ ἐξουσιαστής, νὰ τὸν σκοτώσω, ἀλλὰ δὲν μπορῶ — ἂν εἶναι τέτοιος — νὰ τὸν ὑποδουλώσω. Τὸ δῖλημα «ἐλευθερία ἢ θάνατος» μπαίνει πολὺ συχνὰ μπροστὰ στὸν ἐλεύθερο καὶ τὰ ἐκατομμύρια ἀνθρώπων στὴν Ἱστορία, ποὺ παρέμειναν ἐλεύθεροι πεθαίνοντας, πείθουν γιὰ τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές. Πολλῶ μάλλον, εἶναι ἀδύνατο νὰ ὑποδουλώσω τὸν ἐλεύθερο μὲ τὴν προπαγάνδα, ὅσο σατανικὴ ᾗθελε ὑποτεθῇ ἡ τέχνη αὐτὴ τῆς διαβουκολήσεως καὶ τῆς ἀπάτης. Ἄλλος, καὶ ὄχι ἡ προπαγάνδα, οὔτε ἡ ἐξουσία, «τοὺς μὲν δούλους, τοὺς δὲ ἐλευθέρους ἐποίησεν». Ἐπομένως, ἂν εἶναι ἀληθινὸ, ὅτι ἡ πηγὴ τῆς προπαγάνδας, ἡ ἐξουσία, δημιουργῇ τὴ μάζα, ἐξ ἴσου ἀληθινὸ εἶναι, ὅτι ἡ μάζα, τὸ «ἀνδραποδοῦδες πλῆθος», ὅπως λέγει ὁ Ἀριστοτέλης, εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ἐξουσίας. Τὰ ἄλλα γνωστά, τὰ «λαϊκιστικὰ» καὶ παρόμοια, ποὺ ἀθωώνουν τὴ μάζα φορτώνοντας τὴν εὐθύνη γιὰ τὴν παγκυριαρχία τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ὑποκρισίας ἀποκλειστικὰ στὴν ἐξουσία, εἶναι ἐκ τοῦ πονηροῦ, εἶναι τὸ ψεῦδος, εἶναι ἀκριβῶς ἡ προπαγάνδα!..

Ανάμεσα στὸ πλῆθος τῶν ἐνθουσιωδῶν ἀναγνωστῶν τοῦ «Δαυλοῦ» ὑπάρχουν καὶ μερικοὶ ποὺ εἶναι πολὺ...

πεισματομενοί μαζί μας. Καὶ ξέρετε, γιατί; Ὅχι πῶς δὲν μποροῦν νὰ ἐκτιμήσουν τὴν ποιότητα τοῦ περιοδικοῦ, ἀλλὰ νὰ!... ὅσο κι ἂν προσπαθοῦν, δὲν μποροῦν νὰ τὸ ἐντάξουν σὲ κάποιο ἰδεολογικὸ ἢ πολιτικὸ χῶρο. Ὅταν βλέπουν νὰ σημειώνουμε π.χ., ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης θεωρεῖ τὴ μάζα, τὸ πλῆθος «ἀνδραποδῶδες», λένε: «ἂ! σὰς καταλάβαμε, φασιστοφέρνετε!» Ὅμως στὸ ἴδιο τεῦχος ἢ καὶ στὸ ἴδιο ἄρθρο ἀκόμη βλέπουν π.χ. τὴν ὀξύτατη κριτικὴ μας κατὰ τοῦ χιτλερισμοῦ (καὶ κατὰ παντός -ισμοῦ) ἢ τὴν ἐπίμονη ἐπικρίσῃ μας κατὰ τῆς ἐξουσίας, τοῦ παρὰ φύσιν αὐτοῦ φαινομένου ποὺ κατέστρεψε τὴ ζωὴ μας, καὶ ἡ «βεβαιότητά» τους κλονίζεται: «Μήπως, διερωτῶνται, πρόκειται γιὰ ἀναρχικοὺς, ἢ ἔστω ἀναρχοφασίστες;» Ἀλλὰ ἀμέσως μετὰ παρατηροῦν, ὅτι τὸ ὑπέρτατο ἰδανικὸ τῆς πολιτικῆς φιλοσοφίας μας εἶναι ἡ ἑναρχὴ πολιτεία τῆς ἐλευθερίας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀλήθειας καὶ ἀποροῦν, τί εἶναι αὐτοὶ ποὺ ἀρνοῦνται τὴν ἐξουσία καὶ ταυτόχρονα καταφάσκουν πρὸς τὴν ἑναρχὴ κοινωνία (λὲς καὶ ἡ διαστροφή τῆς ὁμαδικῆς συμβιώσεως τοῦ ἀνθρώπινου εἴδους, τὸ νοσηρὸ σύμπτωμα τῆς ἐξουσίας, ταυτίζεται μὲ τὴ φυσικὴ, τὴν ἀληθινὴ κοινότητα ὁμοειδῶν ἀτόμων!).

Κοντολογίς, οἱ καλοὶ μας αὐτοὶ ἀνα-

γνώστες ἔχουν ἀποδυθῇ σ' ἓναν πεισματάρικο ἀγῶνα «πολιτικοῦ ἐντοπισμοῦ» τοῦ «Δαυλοῦ», ἀνακαλύψεως τῆς ἰδεολογικῆς του ταυτότητος... Καὶ τοῦτο, καθ' ἣν στιγμὴν στὶς σχεδὸν 500 σελίδες τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντων τευχῶν τοῦ περιοδικοῦ δὲν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο σχεδὸν ἀπὸ σαφέστατες ἰδεολογικὲς σκέψεις καὶ πεντακάθαρες ἰδέες ποὺ δηλοποιοῦν, κάνουν πιὸ φωτεινὴ καὶ ἀπὸ τὸν ἥλιο τὴν ἰδεολογικὴ μας φυσιογνωμία!

Μᾶς πληροφοροῦν μάλιστα, ὅτι σὲ μιὰ παρέα — μὲ ἀπλοϊκὰ μυαλά, σίγουρα — στοιχηματίζουν μεταξὺ τους γιὰ τὸ ποιὸς θὰ ἀνακαλύψῃ πρῶτος «ποῦ πολιτικά ἀνήκει» πράγματι ὁ «Δαυλός»!

Εἶναι ἡ ἀδυναμία τοῦ ἀνθρώπινου νοῦ, ποὺ γιὰ τὴν «εὐκολία» του ἔχει μερικὲς — ὅσες — ταμπέλλες, ἐτικέτες, κάτω ἀπὸ τίς ὁποῖες ἐντάσσει τὰ πάντα καὶ δὲν ἡσυχάζει, δὲν αἰσθάνεται καλὰ, ὅταν κάτι μένη ἔξω ἀπ' αὐτές; Εἶναι οἱ πνευματικὲς δυσχέρειες ποὺ συναντᾷ κανεὶς, ὅταν ὑποχρεώνεται νὰ σκεφθῇ πρωτότυπα, ἐλεύθερα; Εἶναι ἡ φύση ὠρισμένων ἀληθειῶν, ποὺ πάντοτε τρώμαζαν ἢ ἔστω προκαλοῦσαν τὴν καχυποψία; Ὡ, καυμένη ἀλήθεια, ὦ, πολυπαθὴ ἐλευθερία!.. Τί ἄλλο νὰ πῇ κανεὶς...

Μετέωρος

Εἰς μνήμην τοῦ δυστυχοῦς Κυναρίου τοῦ κ. Παβλώφ

I

“Ὅταν ἐξέφρασε τὴν ἀπορίαν
διατὶ εἶναι ἱστορία ἱερὰ
ἢ θυσία τοῦ Ἀβραάμ,
ἐνῶ, ἀντιθέτως, παραμύθι,
τοῦ Ἀγαμέμνονος ἢ θυσία στὴν Αὐλίδα
ὁ δάσκαλος τοῦ ἐτράβηξε τ’ αὐτὶ
καὶ τὸν τιμώρησε τὸ μεσημέρι μὲ νηστεία.
Ἐκτοτε,
τὸ μεσημβρινὸν τοῦ φαγητὸν
νοιώθει - ἀσυνείδητα - πὼς τὸ ὀφείλει
εἰς τὴν ἱστορίαν τὴν ἱερὰν τοῦ Ἀβραάμ
καὶ εἰς τὸ παραμύθι τῆς Ἰφιγενείας.

II

Παιδιόθεν
ἤκουε
– ἀπ’ τὸν πατέρα, τὴ μαμά, τοὺς διδασκάλους
πὼς ἡ ἀλήθεια εἶναι πικρή.
Κι’ ἐφόσον
τοῦ ἄρεσαν μόνο τὰ γλυκὰ
τὴν ἀντιπάθησεν ἀμέσως.
Ὅθεν
θεώρησεν ἔκτοτε φυσικὸν
νὰ ζῇ
μέσ’ τό, κατὰ λογικὴν συνέπειαν,
γλυκὸ καὶ ὠραῖο ψεῦμα.

III

Ὅσάκις
βλέπει ἓνα μητροπολίτην
εἰς τὸν δρόμον
μέσα εἰς μίαν μαύρην λιμουζίναν
ἢ
εἰς τὴν ἐκκλησίαν
μέσα σὲ ὀλόχρυσά φορέματα,
μία ἀνόητος ἐρώτησις
τοῦ ἔρχεται πάντοτε στοῦ νοῦ:
Τὶ νοῦμερο ὑποδήματα
φοροῦσε, ἄραγε, ὁ Χριστός;

Λάμπρος Κοιράνης

Ἡ «μονομαχία» τῆς κοιλάδας Ἡλὰ

Η ἐξάπλωση τοῦ Ἑβραϊκοῦ Πνεύματος ὑπῆρξε μακραίωνη ἐπιχείρηση, τῆς ὁποίας ὁ σχεδιασμός χάνεται στὰ βάθη τοῦ ἀπώτερου παρελθόντος καὶ οἱ διάφορες φάσεις τῆς ἐξελίσσονται καὶ ὁλοκληρώνονται μέσα σὲ χρονικά διαστήματα ἀπροσδιόριστης διάρκειας. Σήμερα μποροῦμε νὰ δοῦμε, μὲ τὴν ἀνέση ποὺ μᾶς παρέχει ἡ προοπτικὴ τοῦ χρόνου, πῶς μία ὀλιγάνθρωπη καὶ παντελῶς βάρβαρη φυλὴ τῆς ἐρήμου, χωρὶς κανένα ἡθικοπνευματικὸ πολιτισμὸ, κατέκτησε σὲ πρῶτο στάδιο, θρησκευτικά, ἄλλα, καὶ μάλιστα πολιτισμένα, Ἕθνη μὲ τὸ ὄπλο τοῦ δόγματος, ὄπλο καθαρὰ ἐβραϊκὸ, καθαρὰ ἐξουσιαστικὸ καὶ ἄγνωστο στὴν ὑπόλοιπη ἀνθρωπότητα, καὶ πῶς ἀργότερα, ὅταν ἡ κυριαρχία τοῦ θρησκευτικοῦ δογματισμοῦ ἄρχισε νὰ κλονίζεται, ἡ ἐξουσιαστικὴ τακτικὴ καὶ στρατηγικὴ τῆς Σιών ἀνανεώθηκε καὶ ἀντικαταστάθηκε ἀπὸ τὴν καθιέρωση τοῦ πολιτικοκοινωνικοῦ δογματισμοῦ, δηλαδὴ τῶν νεώτερων ἐβραιογενῶν ἀστοκαπιταλομαρξιστικῶν ἀντιλήψεων, πάνω στίς ὁποῖες στηρίζεται ἡ κατεστημένη τάξη τοῦ χυδαίου οἰκονομισμοῦ καὶ τῆς χαμερποῦς Λογοκρατίας ποὺ ἰσχύει στὸν σύγχρονο κόσμο.

Ἀλλὰ αὐτὰ ποὺ ἐμεῖς διαπιστώνουμε ἐκ τῶν ὑστέρων, δηλαδὴ τὴν ὑπουλόγητα, εὐελιξία καὶ σατανικότητα τῶν μεθόδων μὲ τίς ὁποῖες ὁ περιούσιος λαγὸς αἰχμαλωτίζει καὶ ὑποδουλώνει πνευματικὰ καὶ ἰδεολογικὰ τοὺς ἀνώτερους, ὑπερέχοντες ἀντιπάλους του, οἱ πνευματικοὶ καὶ πολιτικοὶ ἡγέτες τοῦ Ἰουδαϊκοῦ

Ἔθνους εἶχαν ἀντιληφθῇ ὅτι ἀποτελεῖ τὸν μόνον τρόπο, τὸν μοναδικὸ δρόμο ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ ἀκολουθήσουν, γιὰ νὰ ἱκανοποιήσουν τὴν ἀχαλίνωτη ἐξουσιαστικὴ τους μανία.

Ὁ μῦθος τοῦ Δαβίδ, τοῦ ἀντιπροσωπευτικώτερου καὶ σημαντικώτερου ἡγέτη τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, τοῦ ἱδρυτῆ τῆς Σιών σὰν πρωτεύουσας καὶ μυστικιστικοῦ συμβόλου τοῦ Ἰσραήλ, ἐνέχει ὅλα τὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουν ἡθικὰ τὴν ἐβραϊκὴ σκέψη καὶ προσδιορίζουν τὸν τρόπο δράσεως τοῦ ἐβραϊκοῦ Ἔθνους. Ἀς τὸν θυμηθοῦμε, ἀφοῦ ἀναφέρουμε καὶ τὰ προηγηθέντα ποὺ ἀνάγκασαν τοὺς Ἑβραίους συνωμότες νὰ εἰσαγάγουν νέα κριτήρια γιὰ τὴν ἀνάδειξη τῶν ἀρχόντων τους¹.

Ὁ προφῆτης Σαμουὴλ (= πολιτικός «ἐγκέφαλος» τοῦ θρησκευτικοπολιτικοῦ Κατεστημένου τοῦ Ἰσραήλ) ἀνακοινώνει στὸν βασιλεῖ Σαούλ, τὸν ὁποῖο ὁ ἴδιος εἶχε χρίσει, ὅτι ὁ «Κύριος τῶν δυνάμεων» (= ἡ ἰδέα τῆς ἐβραϊκῆς παγκυριαρχίας) ἐντέλλεται νὰ ἐξοντωθῇ τὸ Ἔθνος τῶν Ἀμαληκитῶν, νὰ ἐξολοθρευθῇ «χωρὶς οἶκτο πᾶν ὅ,τι ἔχουν καὶ νὰ θανατωθῇ καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκα καὶ παιδι καὶ θηλάζον καὶ βοῦς καὶ πρόβατο καὶ κάμηλος καὶ ὄνος», διότι ὁ λαὸς αὐτὸς εἶχε ἀντισταθῇ, ὅταν οἱ Ἰουδαῖοι εἰσέβαλαν στὰ ἐδάφη του ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. Ὁ Σαούλ, πράγματι, ἐπετέθη αἰφνιδιαστικὰ ἐναντίον τῶν Ἀμαληκитῶν, ἐξολόθρευσε «ἐν στόματι μαχαίρας» ὅλους τοὺς ἄνδρες καὶ συνέ-

1. «Βασιλειῶν Α'», κεφ. ιε', ιστ' καὶ ιζ'.

λαβε ζωντανὸ τὸ βασιλιᾶ τους Ἀγάγ, ἀλλὰ «ἐφείσθη αὐτοῦ», ὅπως ἐφείσθη καὶ τῶν καλυτέρων ζώων.

Ἡ μερική ἐκτέλεση τῆς ἐντολῆς τοῦ αἰμοβόρου Σαββαώθ ἐξοργίζει τὸν Σαμουήλ, ὁ ὁποῖος ἀνακοινώνει στὸν Σαούλ ὅτι, ἀφοῦ δὲν ἐτήρησε τὸν «λόγον τοῦ Κυρίου» (δηλαδή δὲν ἐνήργησε ὁλοκληρωτικὴ γενοκτονία τῶν Ἀμαληκιτῶν), ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ τοῦ ἀφαιρεῖ τὴν βασιλεία. Παρὰ τὴν αὐτοκαταδίκη τοῦ Σαούλ, τὴν ὁμολογία του ὅτι «ἡμάρτησεν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου» καὶ τὶς παρακλήσεις του νὰ συγχωρηθῇ, ὁ Σαμουήλ μένει ἀσυγκίνητος, ζητεῖ νὰ τοῦ φέρουν ἐνώπιόν του τὸ Ἀγάγ καὶ τὸν «κατακόπτει» μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια, καθὼς ὁ αἰχμάλωτος τὸν πλησίαζε «χαριέντως, διότι νόμιζε ὅτι ἡ πικρία τοῦ θανάτου εἶχε περάσει» καὶ ἀκολούθως παίρνει νέα ἐντολὴ ἀπὸ τὸν Σαββαώθ: νὰ βρῇ καὶ νὰ χρῖση νέο βασιλιᾶ, «χωρὶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὴν ἐμφάνισή του ἢ τὸ ὕψος τοῦ ἀναστήματός του». Ὁ Σαμουήλ χρίει μυστικὰ τὸν τελευταῖο ἀνάμεσα στοὺς ἐφτά γιούς ἐνός πολύτεκνου ἀπὸ τὴ Βηθλεέμ, τοῦ Ἰεσσαί, τὸ «ἀποζούρι» τῆς οἰκογένειας, τὸν Δαβίδ, τὸν ὁποῖο καὶ κατορθώνει νὰ εἰσαγάγῃ στὴν αὐλὴ τοῦ Σαούλ, γιὰ νὰ παίξῃ στὸν βασιλιᾶ τὴν κιθάρα του καὶ νὰ τὸν διασκεδάζῃ.

Ἰδοὺ τώρα ὁ κύριος μῦθος τοῦ Δαβίδ, τοῦ ἐνσαρκωτοῦ τῆς νέου τύπου ἐπιχειρήσεως γιὰ τὴν ἐβραϊκὴ κυριαρχία.

Ὁ Σαούλ διεξάγει πόλεμο κατὰ τῶν Φιλισταίων (= Ἑλλήνων ἀποίκων, πού εἶχαν ἰδρύσει Κράτος στὴν περιοχὴ τῆς Γάζης, ὅπως ἀπέδειξε ἡ νεώτερη ἱστορικὴ ἔρευνα), καὶ ἀποφεύγει τὴν μάχη ἐκ τοῦ συστάδην, ἐνῶ ἕνας Φιλισταῖος «προμαχητής», ὕψους «ἐξ πήχεων καὶ σπιθαμῆς», ὁ Γολιάθ, ἐβγαίνει ἀπὸ τὴν παρά-

ταξή του καὶ ἐπὶ σαράντα ἡμέρες καλοῦσε τίμια τοὺς Ἑβραῖους νὰ ἐκλέξουν ἀναμεταξύ τους κάποιον γιὰ νὰ μονομαχήσῃ μαζί του· καὶ ἂν ὁ Ἑβραῖος μπορέσῃ νὰ τὸν νικήσῃ, τότε οἱ Φιλισταῖοι θὰ ὑποδουλωθοῦν στοὺς Ἑβραῖους, ἂν ὅμως ὑπερισχύσῃ ὁ Γολιάθ, τότε οἱ Ἑβραῖοι θὰ δουλεύουν στοὺς Φιλισταίους. Ὁ Σαούλ «καὶ πᾶς ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ ἐξέστησαν καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα» καὶ «ἐφευγον ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ», ἕως ὅτου τὸ «ἀπολειπάδι» τοῦ πολύτεκνου τῆς Βηθλεέμ, ὁ Δαβίδ, «ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου τῶν δυνάμεων», πῆρε τὴ σφεντόνα του, πλησίασε τὸν ἀνδρεῖο πολεμιστὴ δόλια, τὸν χτύπησε ἀπὸ μακρυὰ μὲ τὴν πέτρα στὸ μέτωπο, τὸν ζάλισε καὶ τοῦ ἔκοψε ὕστερα μὲ τὴν ἡσυχία του τὸ κεφάλι, «γιὰ νὰ γνωρίσῃ ὁλόκληρη ἡ γῆ ὅτι ὑπάρχει Θεὸς στὸ Ἰσραὴλ» καὶ γιὰ νὰ συνωμοτήσῃ ὕστερα μὲ τὸν Ἰωνάθαν, τὸν ἀνότητο γιὸ τοῦ Σαούλ, ἐναντίον τοῦ βασιλιᾶ, νὰ κινήσῃ ἐπανάσταση, νὰ πάρῃ τὴν ἐξουσία καὶ νὰ ἐγκαταστήσῃ τὴν πρωτεύουσα του στὸ λόφο τῆς Σιών, καθιστώντας τὸν τὸ αἰῶνιο σύμβολο τῆς παγκόσμιας σιωνιστικῆς ἐξουσίας.

Αὐτὸς ὁ παμπάλαιος ἐβραϊκὸς μῦθος τοῦ Δαβίδ, πού μετὰ τὴν ἐπιβολὴ τῆς ἐβραϊκῆς σκέψεως γαλουχεῖ σάν «Ἱερὰ Ἱστορία» τὰ Ἔθνη τῆς Γῆς, παρουσιάζει συμβολικὰ ἀλλὰ ἀνάγλυφα τὰ αἵτια, τὶς μεθόδους, τὶς συνθήκες, τὰ μέσα καὶ τοὺς σκοποὺς καὶ προθέσεις τῆς «νίκης» καὶ τῆς διὰ μέσου τῶν αἰώνων παγκόσμιας ἐπιβολῆς τῆς Σιών, ὅμως ταυτόχρονα παρέχει καὶ τὸ μέτρο τῆς «ἀξίας» αὐτῆς τῆς «νίκης», τῶν δεινῶν πού ἐπεσώρευσε στὸν πολιτισμὸ καὶ στὴν ἡθικὴ «υἰεῖα» τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐντελῶς εὐθραυστο καὶ ἐπισφαλῇ χαρα-

κτῆρα τοῦ ἐβραϊκοῦ θριάμβου. Ἴδού ἡ απόδοση τοῦ μυστικιστικοῦ αὐτοῦ μύθου με σύγχρονα σχήματα λόγου καὶ ἀληθινῇ διατύπωση:

Πρῶτον, σκοπὸς τοῦ σιωνιστικοῦ ἀγῶνα δὲν εἶναι ἡ ἀπλῆ ἐπιβολὴ ἐπὶ τοῦ ἀντιπάλου ἀλλὰ ἡ ὁλοκληρωτικὴ ἐκμηδένισή του — καὶ ὅσοι δὲν τὸ καταλαβαίνουν, ὅπως ὁ Σαούλ, καθαιροῦνται καὶ ἀποβάλλονται ἀμείλικτα.

Δεύτερον, ἐπειδὴ ὁ ἀντίπαλος ὑπερέχει «φύσει», ἡ Σιών «φοβεῖται σφόδρα», καὶ τὸν ἀντιμετωπίζει δόλια, ὑπουλα καὶ ἀνορθόδοξα.

Τρίτον, ὁ νάνος, ὁ φυσικὰ καὶ ἠθικὰ στερημένος καὶ ἀσθενής, τὸ μικρὸ ἄτομο, ἐπιβάλλεται καὶ ἐξοντώνει τὸν φυσικὰ καὶ ἠθικὰ προικισμένο καὶ ἰσχυρό.

Τέταρτον, οἱ νάνοι τῆς Σιών, ὄντας καθ' ἑαυτοὺς δειλοί, δόλιοι καὶ ἀσήμαντοι, καταβάλλουν δολοφονικά τοὺς ἥρωες με τὴν βοήθεια τῆς ὕλης καὶ τῆς τεχνοκρατίας (τῆς σφενδόνης), χωρὶς νὰ ἀναμετρηθοῦν μαζί τους.

Πέμπτον, ἡ νίκη τοῦ νάνου γίνεται σωφρονισμὸς γιὰ «ὁλόκληρη τὴ γῆ» καὶ ὑπενθυμίζει ἀπειλητικὰ ὅτι «ὑπάρχει θεὸς στὸ Ἰσραήλ».

Ἐκτον, ἡ ἐβραιογενὴς Λογοκρατία καὶ τεχνοκρατία (ὁ ἐβραῖος Δαβὶδ) νικᾷ τὸν ἐλληνικὸ Λόγο καὶ τὸν ἐλληνικὸ ἰδεαλισμὸ καὶ ἥρωισμό (τὸν Ἑλληνα Γολιάθ).

Ἐβδομον, γιὰ νὰ καταβάλλῃ ὁ Ἑβραϊσμὸς τὸν Ἑλληνισμό, πρῶτα τοῦ στερεῖ τὸ Πνεῦμα του, τὸν Πολιτισμό

του (ζαλίζοντάς τον με μιὰ πετριά στὸ μέτωπο) καὶ ἀκολουθῶς τὸν ἐξοντώνει, ἐνῶ ἔχει χάσει πιά τὴν ἐλληνικὴ του συνείδηση (ἔχει ἀπολέσει τὶς αἰσθήσεις του).

Αὐτὸ ποὺ σὲ μικρογραφία συνέβη, κατὰ τὸν ἐβραϊνὸ μυστικιστικὸ μῦθο, στὴν κοιλάδα Ἡλᾶ, συμβαίνει ἀπαράλλακτα σ' ὁλόκληρη τὴν ὑφήλιο καὶ σ' ὅλες τὶς ἐποχές ἔκτοτε: Ὁ Ἑλληνικὸς Λόγος καὶ ὁ ἐλληνικὸς ἰδεαλισμὸς καὶ ἥρωισμὸς, ποὺ εἶχαν ἀποκτήσει οἰκουμενικὲς διαστάσεις καὶ ἀποτελοῦσαν τὸ ἰδεολογικὸ πλαίσιο σκέψεως καὶ δράσεως ὅλων τῶν ἠθικὰ καὶ φυσικὰ ὑγιῶν καὶ προικισμένων ἀνθρώπων, ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ ἐθνικότητος, χτυπιοῦνται ὑπουλα ἀπὸ τὴ χαμερπὴ Λογοκρατία καὶ πέφτουν σὲ κατὰστασιν νάρκης. Οἱ μεγάλες κατακτήσεις τῆς ἀνθρωπότητος στὴν πορεία τῆς πρὸς τὴν ἀλήθεια σταματοῦν καὶ ἐξουδετερώνονται ἀπὸ τὰ δόγματα, θρησκευτικὰ, πολιτικά, κοινωνικά. Τὰ μικρὰ ἄτομα τῆς λογοκρατίας, οἱ «χαλασμένες ψυχές», ἐπιβάλλονται καὶ ἐκμηδενίζουν δόλια, δολοφονικά, τὶς εὐγενεῖς καὶ φωτισμένες φύσεις. Ἡ τεχνοκρατία καὶ ἡ ὕλη παίρνουν τὴ θέση τῆς λεβεντιᾶς καὶ τοῦ πνεύματος. Ἡ διαστροφή τοῦ φυσικοῦ, τὰ «λάθη τῆς δημιουργίας», ἡ δολοφονία, ἐπέχουν θέση «ὑγιоῦς» καὶ «ὀρθοῦ» καί, ὅπως λέγει ὁ Νίτσε, «γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ποθοῦν τὴν ἐξουσία (= γιὰ τὴ Σιών) ἡ παρακμὴ εἶναι μέσον καὶ αὐτοὶ οἱ ἀνθρωποὶ ἐνδιαφέρονται ζωτικὰ νὰ ἀρρωστήσουν τὴν ἀνθρωπότητα καὶ νὰ ἀνατρέψουν με ἐπικίνδυνη καὶ συκοφαντικὴ σημασία τὴν ἔννοια τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ καὶ τοῦ ψεύτικου». Ὁ Ἀστοκαπιταλομαρξισμὸς καὶ ὁ Καταναλωτισμὸς — γνήσια τέκνα τοῦ Ἑβραϊκοῦ

Πνεύματος — ἰσοπεδώνουν κάθε ἰδεαλιστική ἀξία. Συντελεῖται μιὰ τεράστια ἀνατροπή καὶ ὁ ἐβραϊκὸς ζόφος καλύπτει τὸ ἐλληνικὸ φῶς, ἀπλωμένος σὰν πυκνὸ πούσι γύρω στὴν Ὑδρόγειο. Μὲ μιὰ φράση, τὴν κατάσταση τῆς Ἀρχῆς διαδέχεται ἡ νοσηρὴ, παρὰ φύσιν καὶ παρανοικὴ κατάσταση τῆς ἐξουσίας.

Αὐτὰ τὰ τραγικὰ ἀποτελέσματα, αὐτὴ ἡ «βιβλικὴ» καταστροφή ποὺ προκάλεσε ἡ «νίκη» τοῦ δολοφόνου Δαβίδ, ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ σιωνιστικὸς θρίαμβος δὲν ἔχει καμμιά προοπτική, διότι τὸ τεχνητὸ στάτους κβό, ποὺ ἐγκαθίδρυσαν οἱ νικητὲς ἐνέχει μέσα του τὰ σπέρματα τῆς αὐτοκαταστροφῆς του. Καὶ τοῦτο, διότι δὲν πρόκειται γιὰ νίκη, ἐπειδὴ δὲν προηγήθηκε ἀναμέτρηση τῶν ἀντιπάλων. Ἡ Διεθνὴς Ἐξουσία δὲν αὐτοσυντηρεῖται, διότι ὀφείλει τὴ γένεσή της στὸ ἀφύσικο, στὸ παράλογο καὶ στὸ νοσηρὸ, γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἱστορικὴ παρακμὴ τῆς ἀνθρωπότητας κάτω ἀπὸ τὴν ἰσχύουσα τάξη πραγμάτων εἶναι σταθερῶς προϊοῦσα, καλπάζουσα. Ὁ νάνος Δαβίδ δολοφονώντας τὸν γίγαντα Γολιάθ δὲν μπορεῖ, λόγω τῆς φυσικῆς καὶ ἡθικῆς ἀδυναμίας του, νὰ συντηρήσῃ καὶ ὑπερασπισθῇ οὔτε κἀν τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του ἀπέναντι στοὺς ἄγνωστους δρόμους τοῦ Μέλλοντος. Τοῦ λείπει ὁ φάρος τοῦ Λόγου — ποὺ τὸν ἔσπασε ὕπουλα, μὲ τὴν σφεντόνα τῆς Λογοκρατίας — γιὰ νὰ τοῦ δείχνῃ τὴν ὀρθὴ πορεία, τοῦ λείπει ἡ τόλμη τοῦ ἥρωα — ποὺ τὸν ἀχρήστεψε — γιὰ νὰ τραβήξῃ ἐμπρός, τοῦ λείπει ἡ «ὕγεια» — ποὺ τὴν ἀντικατέστησε μὲ τὴ νοσηρότητά του — γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ἐπιβιώσῃ. Στὴν «μονομαχία» τῆς κοιλάδας Ἡλᾶ δὲν ὑπάρχει νικητὴς, ἀλλὰ μόνο νικημένοι, μὲ πρῶτο θῦμα τὸν ἴδιο τὸν Δαβίδ καὶ ἀκόμη μεγαλύτερο — καὶ

ἀθῶο — θῦμα ὁλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἡ ἐπιβολὴ τῶν νάνων, χωρὶς ἀναμέτρηση, ἀποτελεῖ «ὕβριν», μὲ τὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ σημασίᾳ τῆς λέξεως, δηλαδή πρόκληση καὶ ἐγκληματικὴ ἐνέργεια ἐναντίον τῶν θεῶν, ἐναντίον τῆς Ἀλήθειας, τῆς Ἐλευθερίας, τῆς Δικαιοσύνης καὶ παράβαση τοῦ Κοσμογονικοῦ Νόμου καὶ οἱ «ὑβριστὲς» θὰ τιμωρηθοῦν σκληρὰ καὶ ἀμείλικτα ἀπὸ τὴ θεὰ Δίκη. Οἱ νάνοι «ἥρωες» τοῦ σιωνισμοῦ, οἱ δολοφόνοι τῶν ἀνωτέρων ἀντιπάλων τους, εἶναι λάθη τῆς Φύσεως, διαστρεβλωτές τῆς ἀλήθειας, διαστροφεῖς τῶν ἐννοιῶν τοῦ γνήσιου, τοῦ καλοῦ, τοῦ ὑγιοῦς, τοῦ δικαίου. Μόνον ἡ νοσηρὴ ἐβραϊκὴ σκέψη θὰ μπορούσε νὰ ἀναγνωρίσῃ σ' αὐτοὺς τὸ δικαίωμα τῆς ἡρωοποιήσεως καὶ τῆς κυριαρχίας πάνω στοὺς πραγματικοὺς ἥρωες, μὲ τοὺς ὁποίους οὐσιαστικὰ δὲν ἀναμετρήθηκαν ποτέ. Καὶ πραγματικοὶ ἥρωες, φυσικοὶ ἥρωες, εἶναι αὐτοὶ ποὺ γίνονται δεκτοὶ ἀπὸ τοὺς Ἑλληνες: Ὑγιεῖς στὸ σῶμα καὶ τὸν νοῦ καὶ ὄχι νάνοι καὶ ὕπουλοι, πρότυπα σωματικοῦ καὶ ἡθικοῦ μεγαλείου, ἀρμονικὰ κράματα φυσικοῦ κάλλους καὶ πνευματικῆς λεβεντιᾶς — μὲ μιὰ φράση ἀνθρωποὶ πλήρως ἐναρμονισμένοι πρὸς τὸν θεῖο Κοσμογονικὸ Νόμο, «ἡμίθεοι». Οἱ Ἑλληνες ἥρωες ἀπὸ τὰ ὁμηρικὰ χρόνια μέχρι τοὺς Ἀκρίτες καὶ Ἀπελάτες τοῦ Βυζαντίου καὶ μέχρι τὰ παλληκάρια, τοὺς λεβέντες τῆς Τουρκοκρατίας καὶ τῆς Ἐπαναστάσεως, αὐτὸν τὸν ἰδανικὸ τύπο ἐνσαρκώνουν — καὶ ποτὲ στὴν ἐλληνικὴ σκέψη καὶ ἱστορίᾳ δὲν ἐμφανίζεται τὸ ἐβραϊκὸ δολοφονικὸ πρότυπο τοῦ νάνου «ἥρωα», ποὺ νικᾷ χωρὶς ἀναμέτρηση, ἀλλὰ μὲ τὴν ὑπουλότητά του τὸν ἀληθινὸ ἥρωα, διότι τοῦτο ἀποτελεῖ ψέμα, παρα-

βίαση τῆς ἀλήθειας, ἀπάτη, δόγμα.

Γιαυτὸ ἡ «ζάλη» τοῦ Γολιάθ, ἡ συσκότιση τῆς ἀλήθειας ἀπὸ τὸ δόγμα, δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα καμμιᾶς φυσικῆς ὑπεροχῆς τοῦ Δαβίδ, εἶναι τεχνητὸ στάτους κβό, καὶ ἐπομένως ἡ «νίκη» τῆς Σιών εἶναι εὐθραυστη, κλονίζεται συνεχῶς, μπορεῖ νὰ ἀνατραπῇ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν. Ἡ στιγμή αὕτη εἶναι ἀκριβῶς ἡ ὥρα πού ὁ Γολιάθ θὰ ξαναβρῇ τίς αἰσθήσεις του, ὅποτε ὁ νάνος Δαβίδ θὰ πάψῃ νὰ ὑπάρχῃ αὐτομάτως, χωρὶς κὰν νὰ χρειασθῇ ἡ ἀναμέτρηση πού δὲν ἔγινε, καὶ θὰ κηδευθῇ χωρὶς καμμιὰ ἀντισιωνιστικὴ φανφάρα. Εἶναι ἡ ὥρα πού ὁ Ἑλληνικὸς Λόγος, ὁ ἐλληνικὸς ἰδεαλισμὸς καὶ ἡρωϊσμός, πὺν τῶρα βρῖσκονται σὲ κατὰστασιν νάρκης, θὰ ἐπανεέλθουν στὸν ἀρρωστημένο Κόσμο μας, γιὰ νὰ τοῦ δώσουν καινούργια ζωή. Εἶναι ἡ ὥρα πού οἱ πνευματικὰ Ἑλλήνες, ὅπου Γῆς καὶ ἀνεξαρτήτως φυλῆς, ἐθνικότητας, θὰ σκάψουν ἔνδον χωρὶς νὰ τοὺς ἐνδιαφέρῃ ἡ Σιών καὶ θὰ ἀναγνωρίσουν τὸν ἐλληνικὸν ἑαυτὸ τους. Εἶναι ἡ ὥρα πού ἡ Ἰδέα

Ἑλλάδα, ἡ Ἑλλάδα τοῦ Μέλλοντος, θὰ τελέσῃ τὸν οἰκουμενικὸ τῆς θρίαμβο, διαλύοντας μὲ τὴν ἐξαγνιστικὴ φεγγοβολή τῆς τὰ σιωνιστικὰ σκότη:

Σκουριάζουν τὰ σίδερα καὶ τι-

[μῶρῳ τὸν αἰῶνα τους

ἐγὼ πού δοκίμασα τίς μυριάδες

[αἰχμές.

Κι ἀπὸ γιούλια καὶ ναρκίσσους

[έτοιμάζω

τὸ καινούργιο μαχαίρι πού ἀρ-

[μόζει στοὺς Ἡρώες.

Γυμνῶν τὰ στήθη μου καὶ ξα-

[πολυοῦνται οἱ ἄνεμοι

κι ἐρείπια σαρώνουνε καὶ χαλα-

[σμένες ψυχές.

Κι ἀπὸ τὰ νέφη τὰ πυκνά τῆς

[καθαρίζουν

τὴ Γῆ, νὰ φανοῦν τὰ Λιβάνια

[τὰ Πάντερπνα².

[Ἀναδημοσίευση ἀπὸ τὸ Δοκίμιο Ἑλληνικῆς Ἰδεολογίας «Ἀναζήτηση» τοῦ Δημ. Ι. Λάμπρου, ἔκδ. «Δαυλός», Ἀθήνα 1981, σ. 143-8].

2. Ὀδυσσεά Ἑλύτη, «Τὸ Ἀξιόν ἐστι», Προφητικόν.

ΕΙΠΑΤΕ ΤΩ

Νὰ πείτε στὸ βασιλιᾶ
νὰ σταματήσει ν' ἀντιδρᾷ
στὴν ἀνανέωση τοῦ ἱερατείου.
Ἄντλεϊ ἀπ' αὐτὸ τὴν ἐξουσία
κι ἂν δὲν ὑποτάσσεται στὶς ἐντολὲς του
οὔτε παλικάριᾶ οὔτε σοφία
θὰ τὸν σώσει
πισώπλατα σὰν θὰ τὸν βρεῖ
τὸ βέλος.

Πέστε του ἄκόμα
πὼς κι ὁ Δαίδαλος
σὰν πίστεψε ὅτι μπορεῖ
ν' ἀγνοήσει τὸ ἱερατεῖο
εἶδε τὸ γιό του νὰ πέφτει
μὲ λυωμένα τὰ φτερά.

Ἀντίθετα ἢ Ἄτοσσα,
πιστὴ στὶς ἐντολὲς
καὶ στήριγμα τοῦ ἱερατείου,
ὑπῆρξε κόρη βασιλιᾶ
γυναίκα τ' ἀδερφοῦ της βασιλιᾶ
ἀπόκτησε κι ἄλλους, δύο,
σύζυγους βασιλιάδες
κι εἶδε τὸ γιό της «Μέγα-Βασιλέα».

Νὰ πείτε στὸ βασιλιᾶ
πὼς τὸ ἱερατεῖο κι ὄχι αὐτὸς
ἀποφασίζει
πότε τοῦ Δωδεκάθεου τοὺς ναοὺς θὰ γκρεμίσει
πότε τὶς ἐκκλησίες θὰ κάνει τζαμιὰ
καὶ πότε θὰ χτίσει Μαυσωλεῖα
σὲ κόκκινες πλατεῖες.

ΒΑΣΙΛΕΙ...¹

*Νὰ πείτε
στον βασιλιά,
στον τύραννο
στο δικτάτορα
στον πρόεδρο
στο γενικό γραμματέα,
ὅτι ὅλοι τους ὄργανα εἶναι,
χρωστοῦν τὴ δύναμή τους
στο ἱερατεῖο,
ποῦ ὅταν τὸ ἐπιβάλλουν οἱ καιροὶ
ἀλληλοτρῶγεται,
ἀνανεώνεται,
ἀλλάζει μορφή.*

*Αὐτὸ εἶν' ἡ ἐξουσία
καὶ ξέρεῖ νὰ προστατεύεται
μὲ κεραυνούς,
μὲ κάρφωμα στο βράχο κι ἀητὸ νὰ τρώει τὰ σωθικά,
μὲ φωτιές,
μὲ κύνειο,
μ' ἄγνωστα δηλητήρια,
μὲ σταυρούς,
μὲ βέλη,
μὲ λυντσαρίσματα,
μὲ σφαῖρες,
μὲ δυστυχήματα,
μὲ ψυχιατρεῖα,
μέ*

«Εἶπατε τῷ βασιλεῖ...»

Λευτέρης Μαρματσούρης

1. Τὸ ποίημα δημοσιεύεται γιὰ πρώτη φορά.

Ἐξουσία καὶ Πνεῦμα

Μέσα στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρώπινης ἐξέλιξης καὶ τὴν ἀδιάκοπη διαμάχη τῶν ιδεῶν αἰώνια ἀντίμαχες ἔσταν καὶ θὰ στέκουν πάντοτε οἱ ἔννοιες τῆς Ἐξουσίας καὶ τοῦ Πνεύματος. Ἡ πρώτη ἐκφράζει τὸν κρατικὸ παρεμβατισμὸ στὴ δημόσια καί, συχνότατα, στὴν ἰδιωτικὴ ζωὴ. Κάθε μορφή καὶ κάθε εἶδος ἐξουσίας ἔρχεται ἀναπόφευκτα σὲ κάποια σύγκρουση μὲ τὸ ἄτομο, τὴν προσωπικὴ του ζωὴ, τὴν ἀναφαίρετη ἐλευθερία του νὰ ἐκφράζεται ἀνεπηρέαστα, νὰ ἐνεργεῖ καὶ νὰ πράττει σύμφωνα μὲ τὶς θελήσεις του. Μὲ τὴν ἐξουσία τὸ κράτος ὑλοποιεῖ, βέβαια, τοὺς σκοποὺς του καὶ προσεγγίζει τοὺς στόχους του. Ἀντιπαράθετε ὅμως τὴν ἀπρόσωπη, τὴν συχνὰ αὐταρχικὴ καὶ καταπιεστικὴ θέληση του στὶς θελήσεις τῶν ἀτόμων, ἐπάνω στὶς ὁποῖες καὶ ἐπιβάλλεται. Τὸ στοιχεῖο τῆς βίας, τοῦ αὐταρχισμοῦ, τῆς ἀλλοτρίωσης ἐμπεριέχεται στὶς μεθόδους ἀσκησης τῆς Ἐξουσίας ἀπὸ μέρους τῶν φορέων της, πὺ εἶτε ταυτίζονται μὲ τὸ Κράτος εἶτε τὸ ἀντιπροσωπεύουν νόμιμα ἢ, ὅπως πολλὰς φορὲς ἔχει συμβεῖ, παράνομα.

Κι' ὅλας ἔγινε σαφὴς ἡ βασικὴ εἰδοποιὸς διαφορὰ ἀνάμεσα στὴν Ἐξουσία καὶ τὸν κύριο φορέα του, τὸ Κράτος. Τὸ Κράτος ἀποφασίζει καὶ διατάσσει. Αὐτός ἢ αὐτοὶ πὺ τὸ ἐκπροσωποῦν παίρνουν ἀποφάσεις πὺ τὶς νομιμοποιοῦν ἀλλὰ καὶ τὶς ὑλοποιοῦν διὰ τῆς ἐξουσίας πὺ εἶναι περιβεβλημένοι. Ἡ δύναμη, ἡ συχνὰ ἀπρόσωπη καὶ ἀπροσχημάτιστη βία, εἶναι τὰ μέσα μὲ τὰ ὁποῖα ἡ Ἐξουσία ἐπιβάλλεται.

Ἀκριβῶς στὸ ἄλλο ἄκρο, καὶ σὲ σχέση ἀδιάκοπης ἀναμέτρησης, βρίσκεται τὸ Πνεῦμα, μὲ τὶς δικές του σύμφυτες καὶ ἀναπόσπαστες ιδιότητες: τὴν ἐλευθερία, τὴν πολυμέρεια καὶ τὴν δυσπιστία ἀπέναντι στοῦ ἐξουσιαστικὸ κατεστημένο καὶ τὴν τάση του γιὰ ἐπέκταση καὶ αὐξηση τῆς αὐτοσυνείδησής του. Πιὸ σωστά θὰ λέγαμε πὺς βρισκόμαστε μπροστά σὲ μιὰν αἰώνια καὶ πάντα ἀνοιχτὴ ἀντιπαράθεση τῆς ἄμορφης καὶ συλλογικῆς καταπιεστικότητος τοῦ Κράτους,

Τοῦ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΡΟΖΟΥ

τοῦ αὐταρχισμοῦ καὶ τῆς ἀλλοτρίωσης πὺ ἐκφράζει ἡ Ἐξουσία καὶ τοῦ Λόγου, νοούμενου ἐδῶ ὡς ἡ λογικὴ, τὸ πρόσωπο, ἡ μορφή, ἡ ἀτομικὴ ἰδιαιτερότητα. Κάθε ἐλεύθερος, πνευματικὰ ὁλοκληρωμένος καὶ ἐσωτερικὰ αὐτάρκης ἄνθρωπος ἀνυψώνει, προβάλλει καὶ ἐπικαλεῖται τὸ Λόγο. Εἶναι ἡ ἀσπίδα του ἀπέναντι στὶς πιέσεις καὶ τὶς αὐθαιρεσίες τῆς Ἐξουσίας. Εἶναι τὸ ὄπλο του κατὰ τῶν ὑπερβολῶν καὶ τῶν καταχρήσεων, τῆς βίας καὶ τῆς καταπίεσης τῆς Ἐξουσίας καὶ τῶν φορέων της, εἶτε αὐτῶν πὺ τὴν ἐκφράζουν, εἶτε αὐτῶν πὺ τὴν κινοῦν καὶ τὴν κατευθύνουν.

Ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος, ὁ ὁλοκληρωμένος, ὁ σοφός, κατευθύνεται ἀπὸ τὸ Πνεῦμα. Γι' αὐτὸ δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ πολλὰς διαταγὰς καὶ ὁδηγίες, γιὰ νὰ πράξει τὸ δέον ἢ νὰ ἐνεργήσῃ σύμφωνα μὲ τὰ νόμιμα καὶ τὰ καθιερωμένα. Ἡ Ἐξουσία ἐπάνω του μόνον ἀρνητικὰς

ἐπιπτώσεις μπορεῖ νὰ ἔχει καὶ μόνο μέ ἀρνήσεις καὶ περιορισμούς μπορεῖ νὰ ἐκφρασθεῖ. Αὐτός, φορτισμένος μὲ τὴν ὑπευθυνότητα ποὺ τὸν χαρακτηρίζει, γνωρίζει καλύτερα τὸ Νόμο, τὸν διαχωρίζει εὐκολὰ ἀπὸ τὴν Ἐξουσία καὶ τὸν ἐφαρμόζει καὶ τὸν ἀκολουθεῖ ἀπὸ μόνος του.

"Ἀλλωστε, τὸ πνεῦμα δὲν ἀντιμάχεται τὴν Ἀρχή. Δὲν συγκρούεται μὲ τὴν ἔναρξη κοινωνία. "Ὅχι μόνο δὲν τὴν ἀποκρούει, ἀλλὰ καὶ ἔρχεται νὰ τὴν συμπληρώσει καὶ νὰ τὴν δικαιώσει. "Ἄλλο ἐξουσιαστικό, ἀνελεύθερο καὶ αὐθαιρεσία καὶ ἄλλο ἀναρχία, ποὺ, ὥστόσο, καὶ ἀπέναντι καὶ στὰ δύο τὸ Πνεῦμα παραμένει ξένο καὶ ἐχθρικό. Δυσπιστώντας καὶ πρὸς στοὺς δύο αὐτοὺς ἀκραίους δρόμους τὸ πνεῦμα ὑποδεικνύει τὸ δικό του δρόμο, τὸ δρόμο τῆς Μεσότητος, τῆς Λογικῆς καὶ τοῦ Μέτρου.

Θέλει τὸ Κράτος τὸ Πνεῦμα, ἀναγνωρίζει τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ὑπαρξῆς του, ἀρνεῖται ὅμως τὴν χωρὶς ὅρια ἄσκηση τῆς Ἐξουσίας του. Κι' αὐτὸ, γιατί τὸ θέλει ἀνθρώπινο, ἥπιο, ἐπεικές. Τὸ θέλει κοντὰ στὸ ἄτομο, σύμμαχο καὶ φίλο του. Ἐκεῖνο ποὺ μισεῖ περισσότερο δὲν εἶναι τόσο ἡ ὑπαρξὴ του ὅσο ὁ τρόπος, ὁ συχνὰ προκλητικὸς καὶ ἀφόρητος, μὲ τὸν ὁποῖον κάνει ὁρατὴ τὴν παρουσία του. Λόγος καὶ Τάξη, Μέτρο καὶ Δίκαιο, ἰδοὺ τὰ ὅπλα ποὺ ἀντιπαραθέτει πάντοτε τὸ Πνεῦμα στὴν αὐθαιρεσία, στὸ τυφλὸ καὶ ἄλογο στοιχεῖο τῆς Ἐξουσίας καὶ τῆς ἀπροσχημάτιστης βίας, ποὺ πῖσω του πνίγει κάθε δυνατότητα ἐλευθερῆς ἐκφράσης.

Α ν διεισδύσουμε στὸ περιεχόμενο τῆς Ἐξουσίας, τὸ πιὸ ἀποκρουστικό καὶ ἀποτρόπαιο χαρακτηριστικό

τῆς, ἐκεῖνο ποὺ μπορούμε ἄμεσα νὰ διακρίνουμε σ' αὐτὴν, εἶναι τὸ στοιχεῖο τῆς τυφλῆς καὶ στυγνῆς ἐπιβολῆς. Ἡ Ἐξουσία θέλει πάντοτε νὰ ἐπιβάλλει δυναμικὰ καὶ βίαια τὶς ὁποιοσδήποτε θελήσεις τῶν φορέων τῆς. Ἀντιπαθεῖ τὸν διάλογο. Ἀπεχθάνεται τὴν πειθώ. Θεμελιώδη στοιχεῖα τῆς, ἡ ἐπιθυμία νὰ ἄρχει, νὰ ἐπιβάλλεται, νὰ περιορίζει καὶ ὄχι σπάνια νὰ αὐθαίρετεῖ. Προκαταβολικὰ δυσπιστεῖ ἀπέναντι στὸ Λόγο. Ἡ ἄσκηση κριτικῆς στὶς ἐνέργειές τῆς, τὶς ὑπερβασίες τῆς, τὶς ἄσκοπες καταχρήσεις τῆς εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς κύριους μοχλοὺς ἐνεργῆς ἀντίστασης ποὺ χρησιμοποιοῦ ἐναντίον τῆς τὸ Πνεῦμα.

Ὁ σκεπτόμενος, ὁ ἐλεύθερος καὶ γεννημένος αὐτεξούσιος ἄνθρωπος, μὲ τὴν βαθειὰ καλλιέργειά του, τὴν γνώση καὶ τὴν αἴσθηση τοῦ μέτρου, εἶναι ὁ μεγάλος καὶ ἀκατανίκητος ἀντίπαλος τῆς Ἐξουσίας. Ὁ μόνος ποὺ μπορεῖ ν' ἀντιταχθεῖ στὶς ὑπερβολές τῆς, νὰ ὀριοθετήσῃ μὲ ἀκρίβεια τὰ ὅριά τῆς, νὰ ἐπισημάνῃ μὲ κάθε λεπτομέρεια τὶς ἐπιπτώσεις τῆς. Ἀπέναντι στὴν Ἐξουσία τὴν τυφλὴ καὶ ἀνεξέλεγκτη, ποὺ δὲν ἀναγνωρίζει ἐξαιρέσεις καὶ δὲν βλέπει τὴν ἰδιαιτερότητα τῶν ἀτομικῶν περιπτώσεων καὶ τὴν διαβάθμιση τῶν προβλημάτων, τὸ Πνεῦμα ἀντιτάσσει τὴν ἀρχὴ τῆς χωρὶς ὅρια ἀναγνώρισης καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης ὑπόστασης.

"Ἐνα πλέγμα ἀπὸ ἀναφαίρετα ἀνθρώπινα δικαιώματα, θεμελιωμένα ἀπὸ τὸ Λόγο καὶ περιβεβλημένα ἀπὸ τὸ κύρος τοῦ Νόμου, ἔρχονται νὰ περιορίσουν τὰ ὅρια τῆς Ἐξουσίας. Ἐτσι βλέπουμε τὸ Πνεῦμα ὄχι μόνο νὰ συμβιβάζεται μὲ τὴν ἔναρξη κοινωνία, ἀλλὰ καὶ νὰ τὴν ἐνισχύει καὶ νὰ τὴν δικαιώνει. Μπορεῖ, ἀκόμα, ν' ἀνεχθεῖ τὴν ἄσκηση καὶ τὴν

ὑπαρξῆς τῆς Ἐξουσίας ἢ μᾶλλον τῆς ἑναρχῆς Πολιτείας. Δὲν τὴν θέλει, ὅμως, σὲ καμμιά περίπτωση τυφλὴ καὶ κουφὴ κτηνώδῃ ἢ ὁμοιόμορφῃ. Τὴν θέλει μὲ πρόσωπο καὶ ὄχι ἀπρόσωπῃ. Τὴν θέλει νὰ κινεῖται καὶ νὰ ἐνεργεῖ μέσα ἀπὸ κανόνες καὶ μέσα ἀπὸ πρωτότερα προκαθορισμένα πλαίσια. Τὴν θέλει, πάνω ἀπ' ὅλα, ἐλαστικὴ καὶ εὐέλιχτη. "Ἐτοίμη νὰ ἀναγνωρίσει ἐξαιρέσεις, νὰ σεβαστεῖ τὴν ἀτομικὴ ἰδιαιτερότητα, τὴν προσωπικὴ ἐλευθερία.

Χωρὶς αὐτὴ τὴ δυνατότητα προσαρμογῆς ἢ Ἐξουσία γίνεται τυραννία καὶ στυγνὴ καταπίεση, βιασμὸς τῆς ἀτομικῆς θέλησης καὶ ὅλων ἐκείνων ποὺ τὴν ὑφίστανται. Τὸ Πνεῦμα, ἀντίθετα, δὲν μπορεῖ σὲ καμμιά περίπτωση ν' ἀρνηθεῖ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς Τάξης καὶ τῆς εὐρυθμῆς λειτουργίας ὅλων τῶν φορέων μιᾶς ἀνθρώπινης συμβίωσης. "Ἄν καὶ ἔχει μιὰν ἰδιαίτερη εὐαισθησία στὶς καταπιεστικὲς τάσεις τῆς Ἐξουσίας, μπορεῖ καὶ θέλει νὰ ἔρθει σὲ κάποια συμφωνία μαζί της. Σπάνιες φορές, βέβαια, ἔχει συμβεῖ αὐτὸ, ἀλλὰ ἡ ἱστορία μᾶς διδάσκει πὼς ἡ ἰσορροπία αὐτὴ δὲν εἶναι κάτι τὸ ἀνέφικτο. Ἀρκεῖ νὰ ὑπάρξει εἰλικρινὴς καὶ ἀνιδιοτελὴς ἐπιθυμία γιὰ μιὰ τέτοια συμφωνία. "Ὅταν κάτι τέτοιο συμβεῖ, τότε θὰ ἔχουμε μιὰ τέλεια ἐξισορρόπηση καὶ ἐναρμόνιση τῶν ἀρμοδιότητων καὶ τῶν ἐξουσιῶν τοῦ Κράτους, μεταμορφωμένου σὲ Κράτος Δικαίου, σὲ ἑναρχὴ Πολιτεία, ποὺ θὰ σέβεται καὶ θὰ προστατεύει τοὺς ὑπηκόους της, καὶ δὲν θὰ παραβιάζει τίς ἐλευθερίες των.

Δυστυχῶς, ἀκόμα καὶ στοὺς καιροὺς μας, ἓνα τέτοιο ὄραμα φαίνεται μακρινὸ καὶ ἀπραγματοποίητο. Ἡ Ἐξουσία ἔχει, σχεδὸν παντοῦ, νομιμοποιηθεῖ. Παντοῦ ἔχει τὴν τάση νὰ διευρύνει τίς ἀρμοδιότητές της, νὰ ὑπείσέρχεται αὐθαίρετα

σὲ χώρους τῆς προσωπικῆς καὶ ἰδιωτικῆς ζωῆς, νὰ ἐπιβάλλεται καὶ νὰ νομιμοποιεῖ τίς πιὸ ἀπάνθρωπες μεθόδους καταπίεσης καὶ ἀλλοτρίωσης. Τὸ Πνεῦμα μάταια ἀγωνίζεται νὰ περιορίσει αὐτὸ τὸ ἐπίμονο καὶ ἀχαλίνωτο ἄπλωμα τοῦ αὐταρχισμοῦ τῆς Ἐξουσίας. Μάταια ἀγωνίζεται καὶ θυσιάζεται. Στὸν ἀέναο καὶ ἀνυποχώρητο αὐτὸ ἀγῶνα γνωρίζει μεγάλες νίκες ἀλλὰ καὶ πολλὰς ἡττες, ταπεινώσεις καὶ συμβιβασμοὺς. Στὸ δρόμο τῆς ἀνεξέλεγκτης, τῆς τυφλῆς βίας καὶ τῆς αὐθαίρετης παρέμβασης τῆς Ἐξουσίας στὰ ἱερότερα ἄδυστα τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν στοιχειωδῶν μορφῶν ἀνθρώπινης ζωῆς τὸ Πνεῦμα ἀντιτάσσει τὰ δικά του ὅπλα: Τὸ Λόγο, τὴν Πειθῶ, τὴν Ἀλήθεια, τὸ Δίκαιο, τὸ Νόμο...

Συνοψίζοντας ὅσα εἶπαμε ὡς τώρα διαπιστώνουμε πὼς ἡ Ἐξουσία καὶ τὸ Πνεῦμα δὲν βρίσκονται μόνο σὲ μιὰ συνεχῆ ἀντιδικία καὶ διαλεχτικὴ ἀντίθεση, ἀλλὰ καὶ σὲ μιὰ συχνὰ ἀνοιχτὴ καὶ δυναμικὴ ἀναμέτρηση. Παρ' ὅλα αὐτά, ἡ Πολιτεία, κατὰ βάθος, δὲν ἀποκλείει ἀπόλυτα τὴν ὑπαρξὴ Πνεύματος. Ἀντίθετα ἡ ὑπαρξὴ τῆς μιᾶς δὲν προϋποθέτει ὑποχρεωτικὰ καὶ τὴν ἀνυπαρξία τοῦ ἄλλου. Ὑπάρχει πάντα ἓνας κοινὸς χώρος ποὺμποροῦν γόνιμα καὶ δημιουργικὰ νὰ συναντηθοῦν. Ἀκόμα καὶ νὰ συνεργασθοῦν καὶ νὰ συνυπάρξουν. Τὸ Πνεῦμα ἀνέχεται καὶ ἀναγνωρίζει κατ' ἀρχὴν, καὶ κατανοεῖ τὴν ἀναγκαιότητα μιᾶς μετρημένης, ἔλλογης καὶ ἐλεγχόμενης Πολιτείας. Δυστυχῶς, δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε, πὼς συμβαίνει καὶ τὸ ἴδιο μὲ τὴν Ἐξουσία ποῦ, συνθηέστατα, βλέπει τὸν ἄνθρωπο ὑποχείριό της καὶ τὸ Πνεῦμα ἐχθρικὰ καὶ, στὶς καλύτερες

τῶν περιπτώσεων, φιλόποτα καὶ μὲ βαθειὰ προκατάληψη. Φανερά ἢ κρυφὰ κύριος στόχος τῆς Ἐξουσίας εἶναι πάντοτε νὰ κάμψῃ τὴν ἀντίσταση τοῦ Πνεύματος καὶ νὰ περιστείλῃ τὶς λειτουργίες του. Ὅπου καὶ ὅταν, μόνιμα ἢ πρόσκαιρα, τὸ πετυχαίνει, οἱ ἄνθρωποι ὑποφέρουν, ὁ ἀνθρωπισμὸς τραυματίζεται ἀνεπανόρθωτα, ὁ πολιτισμὸς υποβαθμίζεται καὶ κηλιδώνεται.

Μόνο ὅταν βρεθεῖ ἓνας τρόπος συμβιβασμοῦ καὶ ἀδολῆς συνεργασίας ἀνάμεσα στὸ Πνεῦμα καὶ τὴν Πολιτεία, ἡ εὐτυχία καὶ ἡ εὐημερία θὰ βασιλεύουν στὶς ἀνθρώπινες κοινωνίες. Πῶς μπορεῖ ὅμως νὰ γίνῃ κάτι τέτοιο; Ἴσως ἡ συνταγὴ τοῦ Πλάτωνα νὰ εἶναι ἡ μόνη λύση, ὅσο καὶ ἂν μᾶς φαίνεται σήμερα ἀκόμα πιὸ «ἀνεδαφικὴ» καὶ «οὐτοπικὴ» ἀπὸ ἄλλοτε. Πάντως, θεωρητικὰ, ἡ ἀπάντηση στὸ πρόβλημα καὶ ἡ μοναδικὴ ἴσως λύση του εἶναι ἡ πλατωνικὴ: ὅταν, δηλαδὴ, φορεῖς τῆς ἐξουσίας γίνουν οἱ φιλόσοφοι, ὅταν τὸ πνεῦμα κινεῖ τὴν Πολιτεία καὶ ρυθμίζει αὐτὸ ἀρμονικὰ τὰ δημόσια πράγματα. Καί, φυσικὰ, αὐτὸ μπορεῖ νὰ γίνῃ μόνο μὲ τὸν περιορισμὸ τῆς Ἐξουσίας καὶ τὸν ἀκριβῆ καθορισμὸ τῶν ὁρίων τῆς Πολιτείας στοὺς χώρους τῶν προσωπικῶν καὶ ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν.

Μὰ εἶναι κάτι τέτοιο δυνατό; Ἄς μὴ ξεχνᾶμε, πῶς ἡ ἴδια ἡ φύση τοῦ Πνεύμα-

τος εἶναι ἀντιεξουσιαστικὴ καὶ ἀντιοκληρωτικὴ. Τὸ χαρακτηρίζει, πρῶτα ἀπ' ὅλα, ἡ ἀποφυγὴ ἀσκήσης κάθε εἵδους ἐξουσίας. Τὸ χειρότερο ὅμως εἶναι τοῦτο: ἡ Ἐξουσία φθείρει γρήγορα τοὺς φορεῖς της καὶ ἀκόμα περισσότερο, ὅπως ἔλεγε ἓνας μεγάλος ἱστορικός, φθείρει περισσότερο ἢ ἀπόλυτη καὶ ἡ ἀπεριόριστη ἀσκήσὴ τους. Ποιὸς φιλόσοφος θὰ μπορεῖ ν' ἀντισταθεῖ στὴν δύναμή της; Πῶς μπορεῖ τὸ Πνεῦμα, ὅταν γίνῃ ἐξουσία, νὰ μὴ φθαρεῖ, νὰ μὴ χάσῃ ὅ,τι πιὸ οὐσιαστικὸ καὶ καίριο τὸ χαρακτηρίζει καὶ νὰ μεταβληθεῖ κ' αὐτό, μὲ τὴ σειρὰ του, σέ στυγνὴ καὶ ἀποκρουστικὴ τυραννίδα;

Ἡ ἀπάντηση στὸ πιὸ πάνω ἐρώτημα δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ δοθεῖ. Ἐκεῖνο ποὺ εἶναι πιὸ βέβαιο καὶ πιὸ κοντὰ στὴν πραγματικότητα εἶναι τοῦτο: ὅσο περισσότεροι καὶ ὅσο καλύτερα ὑπερασπίζουμε τὸ Πνεῦμα, τόσο λιγότερο κινδυνεύουμε ἀπὸ τὶς ὑπερβολὰς καὶ τὶς αὐθαιρεσίες τῆς ἀνεξέλεγκτης καὶ ὀλοκληρωτικῆς Ἐξουσίας. Τῆς Ἐξουσίας ποὺ παραμονεύει μεταμφιεσμένη παντοῦ, ἐτοιμὴ ν' ἀπλώσῃ τὰ πλοκάμια της καὶ νὰ στραγγαλίσει μέσα στοὺς ἀσφυκτικούς ἐναγκαλισμούς της κάθε πνοή ζωῆς, κάθε ἐλευθερία, κάθε δυνατότητα ἐπιβίωσης, ἐλεύθερης δημιουργικότητος καὶ προσωπικῆς ἰδιαιτερότητας...

μεταξύ σοβαρού και αστείου

[Σημείωση «Δ»: Ὁ συνεργάτης τῆς στήλης «Ἐπίκαιρα καὶ Ἀνεπίκαιρα» Μιχάλης Στρατάκης ἀνέχωρησε στὸ ἐξωτερικόν, ὅπου θὰ παραμείνῃ γιὰ ἓνα χρονικὸ διάστημα. Ἀπὸ σήμερα ἡ στήλη μετονομάζεται σέ: «Μεταξὺ Σοβαροῦ καὶ Ἀστείου» καὶ θὰ συντάσσεται ἀπὸ τὸν συνεργάτη μας Ἀριστοφάνη Καρφιά μέχρι τῆς παλιννοστήσεως τοῦ Μ. Στρατάκη].

Τάδε εἶπε Κύριος Σαββαῶθ. Καὶ νῦν πορεύου καὶ πατάξεις Ἀμαλὴν καὶ Ἰερὶμ καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ καὶ οὐ περιποίησιν ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐξολοθρεύσεις αὐτὸν καὶ ἀναθεματιεῖς αὐτὸν καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ καὶ ἀποκτενεῖς ἀπὸ ἀνδρὸς καὶ ἔως γυναικὸς καὶ ἀπὸ νηπίου ἕως θηλάζοντος καὶ ἀπὸ μόσχου ἕως προβάτου καὶ ἀπὸ καμήλου ἕως ὄνου...» («Βασιλειῶν Α΄», κεφ. ιε΄) Ἀναγινώσκων τακτικῶς τὰς γραφὰς, ὡς ἡ θρησκεία μας ἐπιτάσσει, καὶ γνωρίζων ἐπίσης, ὅτι αἱ θεϊκαὶ ἐντολαὶ πρέπει νὰ ἐκτελοῦνται ἄνευ ἀντιρρήσεως καὶ χρονοτριβῆς, μένω ἄναυδος ἀπὸ τὸ κύμα ἀγανακτήσεως ποὺ ἐσηκώθη παγκοσμίως διὰ τὰς σφαγὰς τῶν παλαιστινίων γυναικοπαίδων εἰς τὰ στρατόπεδα τῆς Βηρυτοῦ. Θὰ ἤθελα νὰ ἐρωτήσω τὰς διεθνεῖς μοιρολογήτρες εἰς τὸν ΟΗΕ, εἰς τὰς κυβερνήσεις, εἰς τὰ δημοσιογραφικὰ γραφεῖα, εἰς τὰς πορείας διαμαρτυρίας, καθὼς καὶ πάντα καλὸν Χριστιανὸν ἢ Ἑβραῖον, διατὶ ἀγανακτοῦν; Μήπως αἱ γυναῖκες, τὰ νήπια καὶ οἱ θηλάζοντες τῶν Παλαιστινίων ἦσαν διαφορετικὰ ἀπὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν; Ὁφείλω μάλιστα νὰ ἐπι-

σημάνω, ὅτι, ἐνῶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν Παλαιστινίων διεσώθη, ἀντιθέτως τὸν βασιλεῆ τῶν Ἀμαληκιτῶν Ἀγάγ, ὅστις εἶχεν συλληφθῇ αἰχμάλωτος, ἰδιοχείρως «ἔσφαξε Σαμουήλ ἐνώπιον Κυρίου ἐν Γαλγάγ».

Καί, ἐπειδὴ ἐνδέχεται νὰ ἀγανακτήσῃ κάποιος καλὸς Χριστιανὸς καὶ νὰ μοῦ ἀντεῖπῃ, ὅτι αὐτὰ συνέβαινον τότε καὶ ὄχι σήμερον εἰς τὸν «πολιτισμένον» μας 20ον αἰῶνα, θὰ τοῦ ἀπαντήσω, ὅτι βλασφημεῖ εὐθέως. Διότι ἀμφισβητεῖ ἢ καταδικάζει

— Τοῦ —

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗ ΚΑΡΦΙΑ

θεόπνευστα κείμενα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἐνῶ ρητῶς ἀπαγορεύεται - μὲ ποινὴν ἀφορισμοῦ - ἀλλοίωσις ἢ ἀμφισβήτησις ἔστω καὶ μιᾶς κεραίας τῶν ἱερῶν αὐτῶν κειμένων.

Καί, διὰ νὰ ἐπανεέλθω εἰς τὴν σφαγὴν τῶν Ἀμαληκιτῶν - μίαν ἀπὸ τὰς πολλὰς ποὺ περιγράφονται εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην - καὶ δι' ὅσους ἐνδεχομένως δὲν τὴν ἔχουν διαβάσει σημειῶνω, ὅτι αὕτη διεπράχθη ἀπὸ τὸν Βασιλεῆ Σαούλ τῇ προδοσίᾳ τοῦ Κιναίου (ἀρχηγοῦ ἰσχυροῦ στρατιωτικοῦ σώματος καὶ συμμάχου τῶν Ἀμαληκιτῶν). Μάλιστα ὁ Σαούλ ἐξετέλεσε τὴν θεϊκὴν ἐντολὴν μέχρι τοῦ «θηλάζοντος». Τὰ μοσχάρια καὶ τὰ πρόβατα τὰ κράτησε

ζωντανὰ γιὰ πλιάτσικο - γεγονός πού τοῦ ἐστοίχισεν τὸν θρόνον. Ὁ Σαββαῖθ ἤθελε τὴν σφαγὴν καὶ τῶν ζώων τῶν Ἀμαλη-κιτῶν, διὰ λόγους πού δὲν ἀναφέρονται εἰς τὴν Γραφὴν καὶ πού παρ' ὅτι ἡρώτησα πολλοὺς θεολόγους καὶ ψυχιάτρους δὲν κατώρθωσα νὰ λάβω ἱκανοποιητικὴν ἀπάντησιν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὁ προφήτης Σαμουήλ, ἐνεργῶν ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Σαββαῖθ, ἀφήρεσε τὸν θρόνον ἀπὸ τὸν Σαούλ καὶ ἔχρισε βασιλέα τὸν προφητάνακτα Δαυβίδ.

Φρίσσουν αἱ ἐξευρωπαϊσθεῖσαι φαιδροπορτοκαλεῖ τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς γῆς ἐκ τοῦ σφοδρῶς πνέοντος καθαριστικοῦ ἀνέμου, ὅστις ἀπειλεῖ νὰ σαρώσῃ τὰς προαιωνίους μάστιγας τῆς νεοελληνικῆς φυλῆς: τὴν ἀπάτην, τὸ ρουσφετίον, τὸ μπαξίς. Τὰ ἄνθη αὐτά τοῦ κακοῦ, πού ἐσπάρησαν κατὰ τὴν μακραίωνα τουρκοκρατίαν, - ἐκ σπόρων συλλεχθέντων ἀπὸ τοὺς μπαξέδες τοῦ ἱεροῦ Παλατίου τοῦ «ἡμετέρου» Βυζαντίου - θρασσομανοῦν ροφοῦντα πᾶσαν τῶν καλῶν ἀνθέων τοῦ ἔθνους ἰκμάδα.

Διακαῶς ἐπιθυμῶν νὰ συμβάλω μὲ τὰς ἰσχνάς μου δυνάμεις εἰς τὴν εὐδόωσιν τοῦ καλοῦ, τοῦ ἱεροῦ, θὰ ἔλεγα, αὐτοῦ ἀγῶνος καὶ προκειμένου νὰ ἐπιτευχθῇ ἐκρίζωσις καὶ οὐχὶ κλάδευμα, πού, μακροχρονίως θὰ εἶχε ἀντίθετα τῶν προσδοκωμένων ἀποτελέσματα, προτείνω ἢ κάθαραις νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τὴν αὐλὴν τῶν ιδίων τῶν ἐκκαθαριστῶν. Π.χ. νὰ ἐκβληθοῦν ὅλα τὰ πρὸς τὸ κράτος καὶ τὰς παραφυάδας τοῦ μπαξίσια, τὰ ὁποῖα, βεβαίως, ἔχουν μεταγλωττισθῇ καὶ πονήρως μετονομασθῇ εἰς χαρτόσημα, δικηγορόσημα, ἰατρόσημα, εἰδικὰς εἰσφορὰς κ.λ.π. κ.λ.π., τὰ ὁποῖα, ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἰς οὐδεμίαν ἄλλην «πολιτισμένην» χώραν ὑφίστανται, οὐδένα σκοπὸν ἐξυπηρετοῦν πλὴν τῆς ἐπισημοποιήσεως τῆς δωροδοκίας καὶ ἐθισμού

πρὸς αὐτήν. Σκέπτεται ὁ ἀπλὸς πολίτης π.χ.: Διατὶ, διὰ νὰ εἰσαγάγω ἐν αὐτοκίνητον ἀξίας 250.000 δρχ., θὰ πρέπει νὰ «λαδώσω» τὸ κράτος μὲ 500.000 δρχ., καὶ ἐγὼ πού θὰ προσφέρω εἰς τὸν πολίτην ἢ εἰς τὸ κράτος μίαν ὑπηρεσίαν ἢ ἐν ἀγαθὸν δὲν θὰ πρέπει νὰ ἀπαιτήσω ἐν ἀνάλογον τίμημα; Ἐξ ἄλλου, ἀποτελεσματικὸν μέτρον διὰ τὴν καταπολέμησιν τοῦ ρουσφετίου θὰ ἦτο, νομίζω, ἡ ἀπαγόρευσις ἀναμίξεως εἰς κρατικὰς ὑποθέσεις συγγενῶν μέχρι καὶ πέμπτου βαθμοῦ.

Βεβαίως φαιδρολογῶ καὶ ἐλπίζω νὰ μὴ ληφθοῦν σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν αἱ προτάσεις μου. Διότι ἀμέσως - ἀμέσως τὸ κράτος θὰ ἔχανε τὸ 1/3 τῶν ἐσόδων του, ἡ βουλὴ μας θὰ ἔστερεῖτο σημαντικοῦ ἀριθμοῦ νομοθετῶν, αἱ ὑπηρεσίαι θὰ ἔχανον τὰ βασικὰ στελέχη των κ.λ.π. κ.λ.π. Θὰ ἐπήρχετο, ἐν ὀλίγοις, πλήρης τοῦ Κράτους μας διάλυσις, πράγμα, πού, ὡς νομιμόφρων πολίτης, ἐν ὄψει μάλιστα καὶ τῶν σοβαρῶν ἐξωτερικῶν κινδύνων καὶ τῆς δυσχεροῦς διεθνοῦς οἰκονομικῆς καταστάσεως, δὲν ἐπιθυμῶ ἀσφαλῶς.

Πλὴν, διὰ νὰ παρηγορηθῶ καὶ ἐνδεχομένως νὰ παρηγορήσω καὶ τοὺς μαχομένους τὸν - ἄπελπιν πάντως - «καλὸν ἀγῶνα», κάνω τὴν ἐξῆς «φιλοσοφικὴν» κάπως σκέψιν: Τὸ κράτος μας, ὡς παιδιόθεν ἐδιδάχθημεν, ἐδημιουργήθη ἀπὸ τοὺς κλέφτες καὶ ἄρματολοὺς (ἦτοι τοὺς κλέπτας καὶ τοὺς ἐνόπλους τοποτηρητὰς τῆς τότε ἐξουσίας). Διατὶ λοιπὸν νὰ προσπαθοῦμε νὰ στραφῶμεν κατὰ τῶν κληρονομηθέντων, ἀπὸ τοὺς προγόνους μας, τρόπων καὶ μεθόδων; Ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι ἀκατόρθωτον, ὡς ἀπέδειξα, εἶναι καὶ λιγάκι ἀσέβεια πρὸς τὴν μνήμην τῶν πατέρων τοῦ κράτους μας..

Δ ἐν κομίζω γλαῦκα, βεβαίως, εἰς τὴν νεφώπηκτον καὶ ἐσσαεὶ φεστιβαλίζο-

μένην (ἐάν ὁ φερετζές εἶναι τὸ νέφος ἢ τὰ φεστιβάλ, εἶναι ζήτημα ὀπτικής γωνίας) Ἀθήνα, ἂν σᾶς εἶπω ὅτι ἡ ἀναζήτησις καὶ ἡ συντήρησις τῶν ριζῶν τῆς φυλῆς μας ἔχει πλέον καθιερωθῇ ὡς συρμός - ὁμοῦ μὲ ὠρισμένες γαλλικὰς μάρκας ἐνδύσεως καὶ ὑποδήσεως - εἰς τὴν ἐλληνόφωνον κολωνακιοφισιωτικὴν παροικίαν. Εἰς τὰ σαλόνια τῆς «καλῆς» ἀθηναϊκῆς κοινωνίας θὰ δῆτε πλήν τῶν δίσκων τῶν ρεμπέτικων τραγουδιῶν, χιλιολιγδωμένες εἰκόνας ἀγίων, μουτζουρωμένα χάλκινα σκεύη παντός τύπου καὶ χρήσεως, ἀγροτικά ἐργαλεῖα (τσαπιά, ἀλωνίστρες, βουκέντρες), κουδούνια, ὑφαντικά ἐργαλεῖα, πινακωτὲς καὶ ἓνα σωρὸ ἄλλα ἄχρηστα διὰ τὴν πλαστικοποιηθεῖσαν πλέον ὑπαιθρον παραφερνάλια τῆς ἀγροκτηνοτροφικῆς ζωῆς. Μάλιστα, εἰς περίοπτον θέσιν κηφισιώτικου σαλονιοῦ εἶδα καὶ ἓν παλαιὸν πῆλινον δοχεῖον νυκτὸς (καθήκι), τὸ ὁποῖον, καθὼς ἔκκλητος τὸ περιειργαζόμεν, μοὶ ἐφάνη ὅτι ἔχαμογέλα χλευάζον τὴν πολυτελεῖ ἄνοησιν τοῦ νέου κατόχου του, ἀναμνησκόμενον τῆς χρήσεως ποῦ τοῦ εἶχεν ἐπιφυλάξει πάλαι ποτὲ τίς οἶδεν ποῖον γραῖδιον εἰς ποῖον ὄρεινόν τῆς πατρίδος μας χωρίον.

Τὸ ἄκρον ἄωτον, ὅμως, τῆς μόδας αὐτῆς τῆς συντηρήσεως τῶν ριζῶν ὑπὸ τῶν νεοπλούτων μαικηνῶν μας ἀποτελεῖ τὸ ἐξῆς, ξεκαρδιστικὸν συμβάν, ὡς μοῦ τὸ διηγήθη ἓνας χωρικὸς τὸ παρελθὸν θέρος.

Εἰς τὴν κατοχὴν του εὐρίσκετο ἓν παλαιὸν ξύλινον πτύον (φτυάρι), ἐξ ἐκείνων ποῦ ἐχρησιμοποιοῦν αἱ χωρικαὶ διὰ νὰ τοποθετοῦν τὰ ψωμιὰ των ἐντὸς τῶν φούρνων. Μὲ τὴν κατάργησιν τῶν οἰκιακῶν φούρνων, ὁ κάτοχος του ἔθραυσεν τὸ κοντάρι τοῦ φτυαριοῦ, τὸ κυρίως δὲ πλατὺ

στέλεχός του τὸ ἐχρησιμοποίησε κατ' ἀρχὰς διὰ νὰ ἀναμινύη τὰς ἐλαίας, ὅταν τὰς ἀλάτιζε, ἀργότερον διὰ νὰ κόπητ' ἐπ' αὐτοῦ καπνὸν καὶ δι' ἄλλας τινὰς χρήσεις. Τὸ ἐχρησιμοποιοῦ δὲ παραλλήλως καὶ ἡ σύζυγός του εἰς τὴν μπουγάδαν. Ἡ σύζυγος βάφουσα ποτε ποικιλοχρῶμως ἐριονήματα πρὸς κατασκευὴν καρπετῶν τὸ ἐχρησιμοποίησε διὰ τὴν ἀνάμειξιν τῶν βαφῶν. Οὕτω τὸ φτυάρι αὐτεχρωματίσθη ποικίλως καὶ περιέργως, χωρὶς πάντως νὰ προκαλέσῃ τὴν προσοχὴν τῶν κατόχων.

Τὸ προπαρελθὸν θέρος ἀθηναῖος «φιλότεχνος» Κροῖσος παραθερίζων εἰς τὸ ἐν λόγῳ χωρίον ἔτυχε νὰ ἴδῃ τὸ φτυάρι. Ὁ χωρικὸς χαριτολογῶν, εἰς σχετικὴν ἐρώτησιν, ἀπήντησε ὅτι ἦτο «διπλοζωγραφιά» κληρονομηθεῖσα ἀπὸ τὸν πάππον του, ὅστις τὴν εἶχε κληρονομήσει ἐκ τοῦ πάππου του. Ὁ «φιλότεχνος», μὴ ἀντιληφθεὶς τὸ καλαμπούρι, ἤρχισε τὰς σοβαρὰς διαπραγματεύσεις πρὸς ἀγορὰν τῆς «διπλοζωγραφιάς», τὴν ὁποίαν καὶ τελικῶς ἀπέκτησε ἐναντι σοβαρωτάτου ποσοῦ...

Φαντάζομαι ὅτι τὸ ἐν λόγῳ φτυάρι, αὐτὴν τὴν στιγμὴν, τοποθετημένον εἰς κατάλληλον βιτρίναν, θὰ κοσμῇ κάποιο ἀθηναϊκὸν σαλόνι, πολλοὶ δὲ «φιλότεχνοι» θὰ στέκωνται ἐνεοὶ ἐνώπιόν του, θαυμάζοντες τὸν ἄγνωστον λαϊκὸν μας ζωγράφον, ὅστις «ἐφεῦρεν» τὴν ἀφηρημένην τέχνην πολὺ πρὸ τοῦ Πικάσσο... Δὲν ἀποκλείεται δὲ νὰ διαβάσωμε καὶ καμμίαν «μελέτην» κάποιου κουλτουροκριτικοῦ διὰ τὸ «ἀριστούργημα» εἰς κάποιο «σοβαρὸν» περιοδικὸν - ἴσως νὰ ἔχη κι' ὅλας δημοσιευθῇ καὶ δὲν τὸ γνωρίζω, - μιᾶς καὶ δὲν παρακολουθῶ ὅλα τὰ περιοδικὰ.

Παρμενίδης: Ἡ θεϊότητα τῆς νοήσεως

Τὴν «πρωία» ενός ψευτο - πολιτισμοῦ, τέτοιου σὰν τὸ «δικό» μας, θὰ εἶδε ν' ἀνατέλλῃ ὁ ἀγαθὸς Παρμενίδης, καὶ μάλιστα ψευτοπολιτισμοῦ, ποὺ θεωρητικὰ δὲν ἀποκλείει ἡ δικὴ του διδασκαλία, ποὺ ἀναγνωρίζει τὴν ὕπαρξιν πολλῶν ποιότητων, πολλῶν ὄντων.

Ἵπερεξηκοντούτης καὶ παρέμενε ἀκόμη «ἄ-κριτος» ὀρθολογιστῆς - λογικιστῆς, δίδοντας πίστη στὶς αἰσθήσεις του, ποὺ — ἂν καὶ εἶχε εὐγενῆ καὶ ὄχι βάρβαρη ψυχὴ, γιὰ νὰ θυμηθοῦμε τὴν ἀποψη τοῦ Ἡράκλειτου — τὸν ἀπατοῦσαν, πληροφορώντας τον, ὅτι ὑπάρχουν μὴ ὄντα, ποὺ ἀποτελοῦν τὴν ἄρνηση τῶν ὄντων.

Ὁ διακεκριμένος, λοιπόν, «ἐπ' ἄρετῃ» Παρμενίδης περιφρονοῦσε τὴν Ἀλήθεια καὶ, μὲ μιά λογικὴ ἐπιχειρηματολογία, ἔπειθε τοὺς συζητητὲς μαθητὲς του, ὅτι τὸ μὴ ὄν ὑπάρχει, καὶ μάλιστα ἀποτελεῖ ποιότητα.

Ἀλλὰ τὰ ἴδια ὄντα, μὲ τὴ λογικὴ αὐτὴ, θὰ μπορούσαν νὰ λαμβάνωνται καὶ σὰν μὴ ὄντα, δηλαδὴ σὰν θετικές καὶ ἀρνητικές ποιότητες ταυτόχρονα, δηλαδὴ σὰν «εἶναι» καὶ «μὴ εἶναι». Τὰ διπλοσήμαντα αὐτὰ τῆς διδασκαλίας του δημιουργοῦσαν κάτι τὸ ἄλλοπρόσαλλο, κάτι σχετικὸ μὲ τὰ μυθολογικὰ τέρατα ποὺ ἔφεραν δυὸ κεφάλια, ὅπως ὁ Ρωμαῖος θεὸς Ἰανός. Ὁ ἴδιος ἄνθρωπος μὲ δυὸ γνώμες γιὰ τὸ ἴδιο πράγμα, μὲ διαφορετικές ἀντιλήψεις τὴν ἴδια στιγμή, μὲ διαφορετικούς τρόπους κ.ο.κ. Ὅτι δηλαδὴ συμβαίνει σήμερα, ποὺ ὁ κοσμο - πολιτισμὸς μας κατάφερε νὰ δημιουργή-

σῃ τὰ ἀνθρωπόμορφα «ρομπὸτ», ποὺ μέσα τους κουβαλοῦν τὶς σκέψεις καὶ τὶς συνταγὲς τοῦ κατεστημένου ὑπὸ τὸ πρῖσμα κάποιου ὁποιοδήποτε προτύπου. Πρόκειται, δηλαδὴ, γιὰ κλασσικὴ μορφή ψυχο - πνευματικοῦ διχασμοῦ, ποὺ σήμερα προσέλαβε τεράστιες διαστάσεις¹.

Ἡ ἴδια ὡσαύτως θεωρία ὠδηγοῦσε καὶ στὴν ἀμηχανία ἐξ αἰτίας τοῦ ἀτέρμο - νος ἀριθμοῦ ποιότητων, ποὺ δημιουργοῦν ἓνα ἰδεολογικὸ δαίδαλο, μέσα στὸν ὁποῖο χάνεται ὁ ἄνθρωπος. Ἡ βασισμένη στὸ

Τοῦ

Σ. ΠΑΝΑΓΟΥ

λογικισμὸ καὶ τὶς αἰσθήσεις διδασκαλία τοῦ Ἑλεάτη ἄφηνε πολλὰς ρωγμὰς καὶ παράθυρα γιὰ διπλὸδρομοὺς καὶ ἀμφιλογίες καὶ στοὺς ἐπίδοξους λογοκράτες, ἐπιστημονίζοντες καὶ ἐξουσιαστές, ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ βυθίσουν τὴν ἀνθρωπότητα στὸν ἐπιστημονικὸ δογματισμὸ. Οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀγνοίας δὲν ἔχουν αἴσθηση τοῦ μέτρου καὶ ἀνεπίλεκτα συγκομίζουν τὴν ὅποια γνώση τοῦ ἀ-νόητου καὶ ἀνούσιου ἱστορισμοῦ.

Ὁ Παρμενίδης διαισθάνθηκε τὸν κίνδυνο ποὺ ἐγκυμονοῦσε ἡ θεωρία του. Εἶδε τὴ *Λερναία Ὑδρα*, ποὺ λέγεται ψευτοεπιστήμη, νὰ κυφοροῖται μέσα στὴν ὅποια θεωρία ποὺ βασίζεται στὶς ἐξεναντιωμένες αἰσθήσεις, ποὺ λειτουργοῦν ἀνεξάρτητα τοῦ λόγου τοῦ νοοῦντος ἀνθρώπου, νὰ δηλητηριάζει τὴν ἀνθρωπότητα μὲ τὰ πάσης φύσεως διπλοσήμαν-

1. «Οὐκ οἶδ' ὅτι θέω' ἔδξα μοι τὰ νοήματα» (Σαπφώ, ἀποσπ. 137, d).

τα, πολυσήμαντα καὶ ἀμφιλεγόμενα «θέσφατά» της, πού ὅλα «σημαίνουν» καὶ «δὲ σημαίνουν», «λένε» καὶ «δὲ λένε», «εἶναι» καὶ «δὲν εἶναι».

Ὁλ' αὐτὰ εἶχαν βάλει σὲ βαθειὰ σκέψη τὸ γέρο φιλόσοφο, πού σ' ὅλη του τὴ ζωὴ δὲν ἔκανε ἄλλο παρὰ νὰ ἀναζητῇ τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ μέσω τῶν ψευδολόγων αἰσθήσεων του. Ἀναμφίβολα κλονίστηκε, ἀλλὰ δὲν ἔχασε τὸ κουράγιο του, ὁ «δαιμόνιος τ' αἰδέιος τε»², ὁ ἐνάρετος Παρμενίδης. Στὴν ἡλικία αὐτὴ ἐπαναστατεῖ ἐναντίον τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ του, γκρεμίζει τὸν ψεύτικο θῶκο του καὶ διαλύει τὸ «παρμενίδειο» κατεστημένο. Συντροφιά πάντα μὲ τὸ σισύφειο βράχο του, ἀφήνεται νὰ κατρακυλήσῃ μαζί του, στὰ ριζὰ τοῦ λόφου, μὲ σκοπὸ ν' ἀκολουθήσῃ ἄλλο δρόμο, πού θὰ τὸν ὀδηγήσῃ ἄσφαλτα στὴν κορυφὴ τοῦ Ὀλύμπου, γιὰ νὰ πῇ τὸ ἀθάνατο νέκταρ τῆς Ἀλήθειας. Ὁ Παρμενίδης «δὲ φαίνεται νὰ εἶχε χάσει κάθε τρυφερότητα πρὸς τὸ ρωμαλέο κι ἀρτιμελέστατο παιδί τῆς νεότητος»³. Αὐτὸν, ἀσφαλῶς, θάχε στὸ νοῦ του ὁ Αἰγύπτιος προφήτης, ὅταν ἐμπιστευόταν στὸν Πλάτωνα ὅτι: «ἐσεῖς οἱ Ἑλληνες εἰστε, καὶ θὰ μείνετε ἀσφαλῶς, ἢ αἰώνια νεότης τοῦ κόσμου»⁴.

«Οὐ γάρ μήποτε τοῦτο δαμῇ εἶναι μὴ ἔόντα».

Ἦδη ὁ Παρμενίδης ἔκανε τὸ πρῶτο βῆμα, ἀρνούμενος τὴν ὑπαρξὴ τῶν ἀρνητικῶν ποιότητων, πού μέχρι πρὸ τινος τὶς εἶχε γιὰ σίγουρες: «Ὅ,τι δὲν ὑπάρχει, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ· ἄρα ἀπορρίπτεται ἡ ὄντοτητα τοῦ μὴ ὄντος».

Αὐτὴ καὶ μόνο ἡ ἐνέργεια τοῦ Παρμενίδη — πού μᾶς θυμίζει τὸ κόψιμο τοῦ «γόρδιου δεσμοῦ» ἀπ' τὸν ὠραῖο Τρο-

μερὸ — νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν πλάνη του καὶ ν' ἀπορρίψῃ τὴν ἴδια του τὴ θεωρία, ἔχει πολλὰ νὰ διδάξῃ στὸν γηρασμένο μημουαπτικό κόσμο μας, πού ζῇ σφιχτοδεμένος μὲ τὰ διάφορα ἰδεολογικο-πολιτικά, πνευματικά τάχα, κατεστημένα. «Τὸ χάλκεον χέρι τοῦ φόβου» κρατᾷ σφιχτὰ στὴν παλάμη του τὴν ψευτισμένη ἀνθρωπότητα, ὑποχρεώνοντάς την νὰ καταβροχθίζῃ μὲ βουλιμία τὶς πάσης φύσεως ψευτογνώσεις καὶ δόγματα, πού λεπταίσθητοι κουλτουριάρηδες καὶ κურδισμένες κοῦκλες τοῦ κατεστημένου τῆς σερβίρουν.

Ο δρόμος τῶν αἰσθήσεων πού ἀκολουθοῦσε ὁ Παρμενίδης, δὲν ἔχει τίποτα κοινὸ μ' ὅ,τι σήμερα λέγεται ἐμπειρισμός ἢ ὀρθολογισμός, λογικισμός ἢ ἀγνωστικισμός, ὕλισμός ἢ μηδενισμός, πράγματα ἐντελῶς ξένα γιὰ τὸ μυθικὸ - ἰδεαλιστικὸ Ἑλληνικὸ Πνεῦμα. Ὁ Ἑλεάτης φιλόσοφος νοοῦσε διὰ τῶν αἰσθήσεων καὶ, νοώντας, ἀντιλαμβάνονταν διὰ μέσου αὐτῶν καὶ συνειδητοποιοῦσε πολὺ περισσότερα πράγματα ἀπ' ὅ,τι περιείχαν οἱ ἐκ πρώτης ὀψεως πληροφορίες τῶν αἰσθήσεων. Τὰ μάτια του δὲν ἔβλεπαν ἀπλῶς, ἀλλὰ διέβλεπαν καὶ εἰσχωροῦσαν πολὺ βαθύτερα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῶν πραγμάτων. Αἰσθήσεις καὶ νοῦς, νοῦς καὶ ψυχὴ ἐργάζονταν ταυτόχρονα καὶ καμμιὰ γνωστικὴ δύναμη δὲν ἀποστασιαζόταν. Ὁ διακεκριμένος «ἐπ' ἀρετῇ» Παρμενίδης μπορούσε νὰ αἰσθητοποιῇ τὰ στοιχεῖα τῆς ζωῆς ὑλοποιώντας τα, χωρὶς τὸν κίνδυνο νὰ περιπέσῃ σὲ καμμιὰ παγίδα σημερινοῦ «ισμοῦ». Ἡ νέα του θέση, ὁ κίνδυνος πού ἐπεσήμανε, ἀφωροῦσε τοὺς

2. Πλάτων, «Θεαίτητος».

3. Φ. Νίτσε, «Ἡ γέννηση τῆς φιλοσοφίας».

4. Ι. Ρισπέν, «Ἑλληνικὴ Μυθολογία», εἰσαγωγή, τ. 1ος, σελ. 21.

ἄλλους, πού ἔχουν βάρβαρες ψυχές καθ' Ἡράκλειτον, καί γιά τοὺς ὁποίους «ὀφθαλμοὶ καὶ ὦτα κακοὶ μάρτυρες». Γι' αὐτούς τὸ «νωμᾶν ἄσκοπον ὄμμα καὶ ἡγήεσαν ἀκουήν καὶ γλῶσσαν» τοῦ φιλόσοφου.

Μὲ παιδικὴ ἀφέλεια καὶ δωρικὴ εὐθύτητα ὁ Παρμενίδης ἀποπέμπει χωρὶς δισταγμὸ τὴν *Κυρά - Κακία*, πού χρόνια τὸν ἀποπροσανατόλιζε δελεαστικά, γιὰ ν' ἀκολουθήσῃ τὸ δρόμο τῆς Ἀρετῆς πού «χωρὶς προοίμια ἡδονῶν» προχωρεῖ στὴν «μετ' ἀληθείας διήγησιν» τοῦ Λόγου. Τὸν ἴδιο δρόμο γιὰ τὴν προσπέλαση τῆς ἀλήθειας θὰ ἀποκαλύψῃ καὶ σὲ μᾶς, γιὰτὶ ὁ φιλόσοφος στοχεύει στὴν προκοπὴ καὶ πρόοδο τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, ἀδιαφορώντας γιὰ ὅποιονδήποτε ὠφελιμιστικὸ ἢ ἐξουσιαστικὸ σκοπὸ.

Ἀπορρίπτει ὁ Ἐλεάτης τὸ στεγνὸ λογικισμὸ πού τροφοδοτεῖται ἀπὸ τὶς ἐμπειρίες τῶν αἰσθήσεων καὶ κάνει τόπο στὸ λόγο, στὴν ἀφηρημένη σκέψη, πού ἀσφαλτα καὶ ἀποκλειστικά τείνει στὴ σύλληψη τοῦ ἀληθινοῦ.

Βασικὴ προϋπόθεση καὶ χρέος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι: «*Νὰ κρατᾶ μακρὰ τὸ νοῦ του ἀπ' τὸ γνωστὸ διπλόδρομο! Νὰ μὴ ἀφήνῃ τὴ σκέψη του νὰ κυλᾷ στὰ διπλοσήμαντα, δηλαδὴ στὰ ἐπαμφοτερίζοντα! Νὰ φεύγῃ τὰ δίπορτα! Καὶ ἀπώτερα: Νὰ μὴν καλύπτῃ τὸν Κονφορμισμό του, πίσω ἀπὸ τάχα διπλοσημείες τοῦ εἶναι!*»⁵

Ὁ Ἐλεάτης δὲν ἀπέχει πολὺ ἀπ' τὸν Ἐφέσιο. Ἄλλωστε τὰ μεγάλα πνεύματα, οὕτως ἢ ἄλλως, συναντιοῦνται, γιὰτὶ τὰ ἐνώνει αὐτὸ τοῦτο τὸ «νοεῖν», ὁ «λόγος». Τὸ Παρμενίδειο «ἐὸν» εἶναι «ζυ-

νόν» μὲ τὸν Ἡρακλείτειο «Λόγο», πού σὰν «ξυνός» διαχέεται καὶ διαποτίζει ὅλα τὰ ὄντα, ὅπως ἡ μέρα διαχέεται καὶ φωτίζει τὸν κόσμο. Τὸ «ἐὸν ἐστὶν ἀκίνητον μεγάλων ἐν πείρασι δεσμῶν, ἀναρχον, ἄπαστον, ἐπεὶ γένεσις καὶ ὄλεθρος τῆλε μάλ' ἐπλάγχθησαν»⁶.

Εἶναι λάθος νὰ πιστεύῃ κανεὶς ὅτι διαφωνεῖ ὁ Ἐλεάτης μὲ τὸν Ἐφέσιο, ὅσον ἀφορᾷ τὴ διαρκῆ ροὴ καὶ μεταβολὴ τῶν στοιχείων τοῦ Κόσμου. Τὸ ἀκίνητον Ὅν πράγματι εἶναι ἀκίνητο - ἀφοῦ αὐτὸ τοῦτο εἶναι τὸ *Κινεῖν*, ὁ Λόγος, δηλαδὴ ὁ *Ρυθμὸς* τῆς διπολικῆς κίνησης (ἄπτεται - σβέννυται) τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου.

Τὸ ἐὸν, λοιπὸν, εἶναι πάντοτε Ἐνα καὶ Ἀκίνητο καὶ ἀποτελεῖ τὴ μοναδικὴ «σταθερὴ» τοῦ κόσμου. Πρόκειται γιὰ τὸ μοναδικὸ Νοεῖν ἐξ αἰτίας τοῦ ὁποίου παίρνει νόημα ὁ κόσμος μας: «... Τὸ γάρ αὐτὸ νοεῖν ἐστὶν τε καὶ εἶναι».

Ὁ Παρμενίδης ἀποκαθιστᾷ τὴν κλονισμένη ἐπαφὴ νοοῦντος καὶ νοουμένου, σημαίνοντος καὶ σηματομένου, νοήματος καὶ πράγματος, στὸ ὁποῖο ἀναφέρεται τὸ νόημα. Τὸ νοεῖν εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐὸν καὶ τὸ νοεῖν κατὰ συνέπεια εἶναι ἡ ἴδια ἢ φύση τοῦ ἀνθρώπου· ὁ τρόπος τοῦ νοεῖν, ἡ ἐρμηνεῖα τῶν φαινομένων καὶ γεγονότων, δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο, παρὰ ἡ ἐσωτερικὴ προβολὴ τοῦ νοοῦντος. Σκέψη καὶ γλῶσσα εἶναι ἐκφράσεις τοῦ ἐνδιάθετου λόγου τῆς ψυχῆς - νοῦ, πού ἐκπηγάζει καὶ ζωογονεῖται ἀπὸ τὸν ἕνα καὶ μοναδικὸ θεῖο Νοῦ. Ἄν ὁ τρόπος τοῦ νοεῖν εἶναι προσωπικὸς καὶ αὐθεντικός, τότε καὶ τὸ νόημα εἶναι ἐπίσης αὐθεντικὸ καὶ προσωπικὸ, ἀλλὰ καὶ ἡ γλῶσσα τὸ ἴδιο.

5. «*Ἀλλὰ σὺ τῆσδ' ὁδοῦ διζήσιος εἶργε νόημα*», (ἡ ἐλεύθερη μετάφραση καὶ ἀπόδοση εἶναι τοῦ Ρένου Ἀποστολίδη, στὰ *Τετράμηννα*. Ἀνοιξη 1975, τεύχος 3-4).

6. Παράβαλε: «*κόσμον τόνδε, τὸν αὐτὸν ἀπάντων, οὔτε τις θεῶν οὔτε ἀνθρώπων ἐποίησεν, ἀλλ' ἦν ἀεὶ καὶ ἔστιν καὶ ἔσται πῦρ ἀεὶζων, ἀπτόμενον μέτρα καὶ ἀποσβεννύμενον μέτρα*» (Ἡράκλειτος).

Γίνεται σαφές, ὅτι ἡ γλῶσσα εἶναι κινητική καὶ ζωντανή καὶ πᾶν ἅπ' ὅλα προσωπική, τόσο σὰν λέξεις, ὅσο καὶ σὰν περιεχόμενο πού προσλαμβάνουν οἱ λέξεις ἀλλὰ καὶ σὰν ὕφος. "Ὅλ' αὐτὰ ἀποτελοῦν ἔκφραση καὶ ἐξωτερίκευση τοῦ νοοῦντος, πού μὲ ἀπόλυτα προσωπική εὐαισθησία συλλαμβάνει τὴ δομὴ καὶ τὴν οὐσία τῶν ὄντων, μὲ τὴ βοήθεια τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς δια-νόησης, τῆς διαίσθησης καὶ συν-αἰσθησης, δηλαδὴ μ' ὅλες τὶς γνωστικὲς του δυνάμεις.

Καμιὰ «δοτὴ» γλῶσσα δὲν μπορεῖ ν' ἀνταποκριθῇ στὶς ἀνάγκες τοῦ ἀνθρώπου — καὶ ἐδῶ ἔγκειται τὸ μεγαλύτερο λάθος τῆς «παιδείας», πού ἀγωνίζεται νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ἴδια γλῶσσα σ' ὅλο τὸ μαθητόκοσμο. Τοιοῦτοτρόπως ἐξηγεῖται τόσο ἡ ἀποτυχία τῆς Νεοελληνικῆς Παιδείας, ὅσο καὶ ἡ ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτυχία τοῦ κλασσικοῦ ἀλλὰ καὶ τουρκοκρατούμενου Ἑλληνισμοῦ, ὁπότε οἱ ἐκπαιδευόμενοι εἶχαν τὴν δυνατότητα νὰ ἐκφράζωνται στὴ δική τους γλῶσσα ὁ καθένας, παρθένοι ἀπὸ τὰ «διπλοσήμεντα» καὶ «ἐπαμφοτερίζοντα» νοήματα, μὲ τὰ ὁποῖα μολύνθηκε ἡ σκέψη τοῦ σημερινοῦ κόσμου. Ἡ σημερινὴ ἐκπαίδευση παίζει τὸ ρόλο τῶν μυθικῶν Σειρῆνων, πού ἐξουδετερώνουν πρῶιμα τὸ πνευματικὸ ὄπλο-στάσιο τῶν νέων, παγιδεύοντάς τους μὲ τὶς λέξεις καὶ ἔννοιες μέσα στὸ δαίδαλο τῶν ξηρῶν ἐμπειρικῶν γνώσεων, τῶν ὁποίων ὁ δρόμος ὁδηγεῖ στὴ στασιμότητα καὶ ἀποτελμάτωση. Αὐτὸς εἶναι ἕνας βασικὸς λόγος πού νεκρώθηκε ὁ πολιτισμός, ἀφοῦ ἡ παιδεία μεταβλήθηκε σὲ πνευματικὸ νοσοτροφεῖο. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνυπαρξία ἀκριβοῦς καὶ σωστῆς ἐρμηνείας τῶν ἀρχαίων κειμένων κατὰ ἕνα με-

γάλο μέρος ὀφείλεται στὴν ἔλλειψη τοῦ δροσιτικοῦ ἀνέμου τῆς ἐλευθερίας, στὴν ἀπουσία τόλμης νὰ ἀποτινάξουν οἱ μεταφραστές τοὺς φιλολογικοὺς, γραμματικούς καὶ φιλοσοφικοὺς περιορισμοὺς καὶ νὰ τοποθετηθοῦν στὴν ἐποχὴ τους, ὥστε νὰ νοήσουν μὲ τὸν τρόπο πού ἐκεῖνοι νοοῦσαν.

Τὰ ὄντα εἶναι «πεφρατισμένα» στὸ Ἔόν καὶ ἐξ αἰτίας τοῦ ζωογονοῦνται καὶ παίρνουν νόημα. Αὐτό, ὅπως παρατηρήσαμε, πού ὑπάρχει σταθερὰ εἶναι τὸ ἐόν πού ἀπὸ τὴ φύση του (*μοῖρ' ἐπέδθησεν*) μένει ἀκίνητο καὶ ἀμετάβλητο καὶ οὐδέποτε γίνεται μὴ ἐόν. "Ὅλα τὰ ὄντα μετέχουν στὸ ἐόν σὲ ἕνα ὠρισμένο βαθμό, βαθμὸ ὁ ὁποῖος προσδιορίζει καὶ τὴν ποιότητα τῶν ὄντων. Δεδομένου ὅτι ἐόν καὶ νοεῖν εἶναι τὸ ἴδιο πράγμα καὶ ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει τὸ μὴ ἐόν, δὲν ὑπάρχουν πράγματα ἔξω τοῦ νοεῖν, ἀ-νοητά.

Ὁ Παρμενίδης ἀποτολμᾷ τὸ ἀποφασιστικὸ βῆμα καὶ δημιουργεῖ τὴ σφαῖρα τοῦ καθαρῶ νοεῖν, δηλαδὴ τοῦ ἀπόλυτου ταυτισμοῦ ὅλων τῶν ἀντιτιθέμενων καὶ συντιθέμενων ποιότητων (λέγειν τε νοεῖν τε = *διαχωρίζειν καὶ συνταυτίζειν*), βασισμένη στὴ διά-κριση, πού ἐπιτυγχάνεται μὲ τὸ καθαρὸ λέγειν. Μόνο τὸ καθαρὸ νοεῖν (ὁ κόσμος τῶν ιδεῶν τοῦ Πλάτωνα) εἶναι ἀληθινὸ καί, ὅπως εἶναι φυσικὸ, μόνο μὲ τὸ καθαρὸ λέγειν (ἡ κριτικὴ τοῦ καθαρῶ λόγου, τοῦ Κάντ) μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ προσπέλαση στὴν ἀλήθεια.

Ὁ λόγος καὶ ὁ νοῦς εἶναι ἀνάγκη νὰ μένουν σταθερὰ προσηλωμένοι στὴν ἀλήθεια ὅτι τὸ ἐόν βρίσκεται μέσα στὸ εἶναι καὶ κατὰ ἕνα ὠρισμένο μέτρο ταυτίζεται μὲ τὸ σύμπαν⁷.

Τὸ ἐόν (=μετοχή) μετέχει στὸ εἶναι· ἤδη βρισκόμαστε στὸ προαύλιο τῆς Ἀ-

7. «Χρὴ τὸ λέγειν τε νοεῖν τ' ἐόν ἔμμεναι» (Παρμενίδης). Ἐξ ἄλλου, «Εἰδέναι δὲ χρὴ τὸν πόλεμον ἐόντα ζυγόν, καὶ δίκην ἔριν, καὶ πάντα γινόμενα κατ' ἔριν καὶ χρεών» (Ἡράκλειτος).

καδημίας τοῦ Πλάτωνα, γιὰ τὸν ὁποῖο ὅλα τὰ ὄντα «μετέχουν» (λίγο-πολύ) τῶν ιδεῶν. Ἡ πλατωνικὴ μέθεξις δὲν ἐκφράζει ἀπλῶς ὅτι τὰ ὄντα μετέχουν τῶν ιδεῶν, ἀλλὰ — ταυτόχρονα — ὅτι καὶ οἱ ιδέες ἐνοικοῦν στὰ ὄντα. Ὁ λάτρης μιᾶς ιδέας εἶναι ταυτόχρονα καὶ φορέας τῆς, πού τὸν μεταβάλλει σὲ μικρὸ θεὸ καὶ ἥρωα. Εἶναι ὅμως ἀνάγκη νὰ μπορῇ ὁ ἄνθρωπος νὰ κάνῃ διάκριση τοῦ ὄντος, νὰ μπορῇ ἀφαιρετικὰ νὰ τὸ δια-χωρίζη καὶ νὰ τὸ συνταυτίζη κατὰ γένος καὶ εἶδος καὶ νὰ μὴ περιπέφτῃ στὶς δοξασίες τῶν κοινῶν ἀνθρώπων, «ὅπου δὲ θνητοὶ ἀγνοοῦντες πλάττονται, δίκρανοι».

Πρόκειται ἀκριβῶς γιὰ τὸ «ὄντως ἀγαθόν» τοῦ Σωκράτη, πού πρέπει ν' ἀποκλείῃ κάθε ἀμφιβολία καὶ κάθε διφορούμενο, δηλαδή νὰ εἶναι «ἀναμφιλογώτατον». Τὸ ἀγαθὸ αὐτὸ δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὴν «ὁμολογία» τῆς συνειδήσεως μὲ τὸν ἑαυτό της. Ἡ «συνείδηση» τοῦ Σωκράτη πρέπει νὰ ταυτίζεται μὲ τὴν «φρόνηση» τοῦ Ἡράκλειτου καὶ τὴ «νόηση» τοῦ Παρμενίδη, γιατί βρίσκεται σὲ ἄμεση ἐπαφή μὲ τὸ «ὄντως ἀγαθόν», μὲ τὸ «λόγο», μὲ τὸ «έόν».

Ἡ ἐλληνικότητα διατηρεῖ διὰ τοῦ Παρμενίδη τὴν οἰκουμενικότητά της (ξυνότητα), δεδομένου ὅτι καὶ τὸ «νοεῖν», ὅπως καὶ τὸ «φρονεῖν» καὶ τὸ «γνῶθι σαυτόν», ἀποτελοῦν ἀξίες ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Ἡ οἰκουμενικότητα καὶ πάλι εἶναι βασισμένη στὴν ὀρθὴ γνώση, αὕτη πού καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπο φιλό-σοφο, ἱκανὸ γιὰ διάκριση τοῦ ὄντος ἀπὸ τὸ μὴ ὄν, τοῦ λόγου ἀπὸ τὴν κοινότητα τῆς δόξας. Οἱ «εἰδότες φῶτα», οἱ πολυῖστορες ἄνδρες, γνωρίζουν «νωμᾶν» (= νὰ νέμονται, νὰ συγχομίζουν) τὸ «λόγο» καὶ νὰ μὴν πνίγονται στὶς δοκησιοφίες τῶν βλακῶν, πού «ἐπὶ παντὶ λόγῳ ἐπτοεῖσθαι φιλοῦσι».

Γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ ἡ ἀλήθεια

ἀποτελεῖ ἰδιαίτερο κτῆμα, προσωπικὸ ἄθλο τοῦ κάθε ἀνθρώπου, πολῦτιμο καὶ μοναδικὸ ἀγαθό, τὸ ὁποῖο κατακτᾶται μὲ τὴν ἔρευνα καὶ τὸν ἔλεγχο, τὴν αὐτοσυγκράτηση καὶ αὐτοκυριαρχία. Δὲν μεταγίγεται ἡ ἀλήθεια οὔτε καὶ δωρίζεται ἢ ἐξαγοράζεται, ἀλλ' ἀνακαλύπτεται καὶ αὐτοαποκαλύπτεται. Συμβαίνει, δηλαδή, τὸ ἄκρως ἀντίθετο ἀπ' ὅ,τι πιστεύει ὁ σημερινὸς κόσμος πού, κουρασμένος καὶ νωχελὴς καθὼς εἶναι, δὲν δείχνει καμμιὰ προθυμία γιὰ ἔρευνα καὶ ἀναζήτηση, ἀλλὰ «στοιχημένους» ὁλόκληρος πίσω ἀπὸ κάποια ἐξουσιαστικὴ ιδεολογία, περιμένει τὴ σειρά του, νὰ λάβῃ ἔτοιμη τὴ συνταγὴ τῆς «σοφίας».

Μιᾶς ὅμως καὶ καμμιὰ δοτὴ γνώση δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συμπέσῃ μὲ τὴ προσωπικὴ ἀναζήτηση τοῦ κάθε ἐλεύθερου ἀτόμου, εἶναι φυσικὸ ν' ἀπουσιάζῃ ἡ ὁμολογία τῆς συνειδήσεως, πού κάνει τὰ ἄτομα ἰσορροπημένα, μὲ ἀποτέλεσμα τὸν ψυχοπνευματικὸ διχασμὸ καὶ τὰ συνακόλουθα ἄγχη καὶ παρακρούσεις.

Ἀναμφίβολα δὲν εἶν' ὅλοι οἱ ἄνθρωποι «πτερωτοί», γιὰ ν' ἀκολουθήσουν τὸν Ἴκαρο στὸ ἐλευθερωτικὸ πέταγμα τοῦ οὔτε βέβαια φιλόσοφοι, γιὰ νὰ πραγματοποιήσουν τὸ ἐξαληθευτικὸ πῆδημα τοῦ Ἐμπεδοκλῆ στὴν Αἴτνα. Ἐλάχιστοι εἶναι πάντα οἱ «ῥαῖοι τρομεροί», πού τιθασεύουν τοὺς «Βουκεφάλες» καὶ ἱππεύουν γιὰ νὰ τοὺς πᾶν' «ὄσον τ' ἐπὶ θυμὸς ἱκάνοι».

Μὰ αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ μήνυμα τοῦ ἐλληνικοῦ ἐξανθρωπιστικοῦ πνεύματος, εἴτε ἐκφράζεται ἀπὸ τὸν Ἐφέσιο, εἴτε ἀπὸ τὸν Ἐλεάτη, εἴτε ἀπὸ τὸν Ἀθηναῖο: «γνῶθι σ' αὐτόν», «δίξῃσαι σ' αὐτόν» καὶ «εἶργε». «Σκάψε ἔνδον» καὶ βρὲς τὴ δική σου ἀλήθεια, πού θὰ φέρῃ σὲ ὁμολογία τὸν ἑαυτό σου μὲ τὴ συνειδήσή σου, γιατί αὕτῃ ἡ ἀλήθεια εἶσαι σὺ ὁ ἴδιος, ἄρα καμ-

μιά ξένη ἀλήθεια δὲν μπορεῖ νὰ ἐκφράζη ἐσένα. Βάζοντας μέσα σου τὴ σκέψη κάποιου ἄλλου, μεταβαλλόμενος σὲ πιστὸ κάποιου δόγματος, παραχωρεῖς στὸν «ἄλλο» τὸ δικαίωμα τῆς κυβέρνησής σου, πὺ δικαιωματικὰ σοῦ ὑπαγορεύει τὴ δική του θέληση, θέληση πὺ ποτὲ δὲν μπορεῖ νὰ ταυτισθῇ μὲ τὴ δική σου, ἀφοῦ δὲν εἶναι δική σου.

«... Τὸ γὰρ νοεῖν ἐστὶν τε καὶ εἶναι»!

Ἡ σκέψη σου λοιπὸν εἶσαι σὺ ὁ ἴδιος, λέγει ὁ Παρμενίδης, καὶ ἐσὺ δὲν εἶσαι μήτε Ὁμηρος, μήτε Ἡσίοδος, μήτε Χριστός. Τόλμησε, λοιπὸν, καὶ διῶξε τοὺς ξένους ἀπὸ μέσα σου, λέγει ὁ Ἡρά-

κλειτος, εἴτε πρόκειται γιὰ πρόσωπα εἴτε πρόκειται γιὰ ιδέες καὶ πράγματα. Διῶξε τοὺς «νέκυες» καὶ μεῖνε ἐσὺ μὲ τὸν ἐλευθερωμένο ἑαυτό σου, γιὰ νὰ μπορέσης νὰ κάνης τὰ δικά σου ἐλευθερωτικὰ καὶ ἐξαληθευτικὰ βήματα καὶ νὰ μὴ μένης στάσιμος καὶ ἀντιδραστικός.

Ὁ Ὀμηρος καὶ ὁ Πλάτωνας ἤδη ἐκπληρώσανε τὸν προορισμό τους καὶ ἔκαναν ὄχι ἀπλῶς βήματα ἀλλὰ ἄλματα. Δὲν μένει παρὰ ὁ καθένας νὰ κάνη τὰ δικά του ἄλματα, πὺ βέβαια αὐτὰ εἶναι ἡ ἐξωτερίκευση τοῦ δικοῦ του ἐγώ, γιατί, ὅπως εἶπε, ὁ Ἐλεάτης: «Ταυτὸν ἐστὶ νοεῖν τε καὶ οὐνεκὲν ἐστὶ νόημα».

Μικρὲς εἰκόνες ἀπ' τὸ χαμένο Παλαιο-ἐλληνικὸ Παράδεισο

Στὴν μακάρια ἐποχὴ τοῦ Δία
Ἐξούσανε οἱ ἄνθρωποι καθὼς Θεοί.
Μὲ τὴν ψυχὴ ἀπείραχτη.
Ἀφηναν ἔξω τὰ κακά.
Ἐχαίρονταν τὰ ἔργα τους.
Καὶ βάσανα δὲν εἶχανε,
Οὔτε ἔγνοιες καὶ πόνους.
Γύρω τους ὅλα τὰ καλά.
Πολλὰ παιδιά ὑπάκουα
Καὶ φίλοι ἀγαπημένοι.
Συμπόσιο γιορτινὸ ἦτανε ἡ ζωὴ τους.
Ὡς τὰ βαθιὰ γεράματα ἐμένανε γεροί.
Καὶ πέθαιναν σὰν σ' ὕπνο χαρωπὸ γερμένοι.

Ὁ Δίας ἦταν ὁ Ἕνας, ὁ Ὑπέρτατος.
Ἐπίστευαν στὴ τάξη του.
Ἐλευθερία, Δικαιοσύνη καὶ Λόγος
Ὁ Κοσμογονικὸς ὁ Νόμος του.

Πηγὴ ἐμπνεύσεως:
Ἡσιόδου ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Π. Βυσσούλης

“Όταν μία Έβραία θέλη νά φανῇ Ἑλληνίδα...

(Ἡ βασίλισσα τῆς Παλμύρας
καὶ τὸ ταπεινωτικὸ τέλος τῆς)

Ἡ βασίλισσα τῆς Παλμύρας Ζηνοβία βασίλεψε ἀπὸ τὸ 267 ἕως 273 μ.Χ. Σύμφωνα μὲ τὶς ἀραβικὲς πηγὲς ἦταν Ἰουδαία. Τ' ὄνομά τῆς ἦταν ἀραμαϊκόν: Μπάρ Ζαμπάι, ποὺ μεταγλωττίστηκε σὲ Ζηνοβία. Ἡ ἴδια ὑπερηφανεύοταν, ἄλλοτε μὲν πὼς ἦταν ἀπόγονος τῆς Σεμιράμιδας, ἄλλοτε δὲ τῶν Ἑλλήνων Πτολεμαίων καὶ ἰδιαίτερα τῆς Κλεοπάτρας. Τῆς τελευταίας ἔμοιαζε πολὺ στὰ χαρίσματα τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος καὶ στὰ μεγάλα σχέδια. Ἦταν ωραιότατη, πολὺ μελαχροινὴ, μὲ κατάλευκα δόντια καὶ μαῦρα, ἀστραφτερά μάτια. Εἶχε παράστημα ἀθλητικὸ καὶ ἡ κίνησή της ἦταν γεμάτη χάρη. Ἦταν ρωμαλεωτέρα καὶ ἀνδρειότερα καὶ ἀπ' τὸν ἄντρα τῆς, τὸν ἀνδρεῖο καὶ ρωμαλέο Ὀδέναθο. Ἐμιμεῖτο τὴν Ἀθηνᾶ, ὅταν μιλοῦσε στοὺς στρατιῶτες τῆς μὲ περικεφαλαία καὶ γυμνά μπράτσα. Εἶχε θαυμαστὴ μὀρφωση. Γνώριζε τέλεια τὴν ἐλληνικὴ σοφία σὰν μιὰ Ἑλληνίδα βασίλισσα. Ἦξερε τόσο καλὰ τὴν ἱστορίαν καὶ ἰδιαίτερα τῆς Ἀνατολῆς, ὥστε εἶχε φτιάξει μιὰ ἱστορικὴ περίληψη. Τὴ διέκρινε ἡ γλωσσομάθεια. Μιλοῦσε ἄψογα τὴν ἐλληνικὴν, τὴ λατινικὴν καὶ τὴν αἰγυπτιακὴν γλῶσσαν, καθὼς, βέβαια, τὴν ἑβραϊκὴν καὶ πολλὰς ἀνατολικὰς. Καλλιεργημένη, μὲ πνεῦμα σπινθηροβόλο. Ἦταν λογικὴ στὶς σκέψεις τῆς καὶ σταθερὴ στὶς ἀποφάσεις τῆς. Παρ' ὅλες τὶς ἀρρενωπὲς καὶ πολεμικὰς ἀρετὰς τῆς δὲν ἔπαυε νὰ εἶναι καὶ γυναίκα. Ἀγαποῦσε σὲ μεγάλο βαθμὸ τὴν πολυτέλεια. Τὰ φορέματά της ἦταν πλουσιότατα στολισμένα

μὲ πολύτιμες πέτρες. Ἀγαποῦσε τὰ σιμπόσια καὶ τὰ ποτὰ. Ἐπὶ πολὺ μὲ τοὺς ἀξιωματικούς της, ἀλλὰ διατηροῦσε πάντοτε τὴ νηφαλιότητά της. Τῆς ἄρεσε νὰ πίνει, ὅπως ἡ Κλεοπάτρα, σὲ κύλικες χρυσοῦς, στολισμένους μὲ πετράδια.

Ἡ συμβίωσή της μὲ τὸν Ὀδέναθο δὲ φαίνεται νὰ ἦταν εὐτυχισμένη. Σ' ἓνα μόνο συμφώνησαν: στὴν αὔξηση τῆς Παλμύρας καὶ στὴν ἐκτέλεση πολεμικῶν κατορθωμάτων, ποὺ τοὺς ἔκαναν ξακουστοὺς.

Τῆς ΣΟΥΛΑΣ ΡΟΔΟΠΟΥΛΟΥ

Στὸ θρήσκευμα ἦταν Ἰουδαία καὶ προστάτευε τοὺς Ἰουδαίους.

Οἱ κυριότεροι σύμβουλοί της ἦταν ὁ Ἕλληνας φιλόσοφος Λογγίνος, ὁ ἐπισκοπὸς τῆς Ἀντιόχειας Παῦλος ἀπὸ τὰ Σαμόσατα καὶ ὁ ἱκανὸς στρατηγὸς τῆς Ζάβδας. Ὁ Λογγίνος στάθηκε ὁ ἐμπιστότερος σύμβουλός της. Οἱ ἱστορικοὶ δὲ συμφωνοῦν ὡς πρὸς τὴν πατρίδα τοῦ Λογγίνου. Ἄλλοι τὸ θέλουν Ἀθηναῖο, ἄλλοι λένε πὼς ἦταν Ἕλληνας τῆς Συρίας. Τὸ βέβαιο εἶναι πὼς ἦταν ἐλληνικῆς καταγωγῆς. Σπούδασε στὴν Ἀλεξάνδρεια τὴ φιλοσοφίαν καὶ δίδαξε αὐτὴ καὶ τὴ ρητορικὴν στὴν Ἀθήναν.

Ἡ Παλμύρα βρισκόταν στὴ μέση τῆς Ἀραβικῆς ἐρήμου. Κτίστηκε ἀπ' τὸ Σολομώντα στὴν ὁδὸν Τέδμωρ ἢ Θαδμώρ, γιὰ νὰ διευκολύνει τὴν ἐμπορικὴ συγκοινωνίαν μεταξὺ Συρίας καὶ τῶν χωρῶν ποὺ ἦταν γύρω ἀπ' τὸν Εὐφράτη

και τὸν Τίγρη. Παλμύρα εἶναι λατινική μετάφραση τοῦ ἐβραϊκοῦ ὀνόματος Τεδμώρ, ποὺ σημαίνει φοῖνικας. Κατὰ τοὺς χρόνους τῶν διαδόχων καὶ τῶν Ρωμαίων κατοικήθηκε ἀπὸ ἀποίκους ἐλληνίζοντες. Ἡ Παλμύρα ἐξελληνίστηκε ἀπ’ τοὺς Σελευκίδες καὶ στολίστηκε μὲ πολυτελῆ καὶ λαμπρὰ οἰκοδομήματα, ποὺ τὰ ἔκानαν Ἕλληνες ἀρχιτέκτονες.

Ὁ Ὀδέναθος κι ἡ Ζηνοβία ἀπὸ ἓνα μικρὸ ἔδαφος τῆς ἐρήμου, κατόρθωσαν νὰ ιδρύσουν κράτος, ποὺ ἔφερε σὲ πολὺ δύσκολη θέση τὴ Ρώμη. Καὶ νά, πῶς ἔγινε αὐτό.

Ὁ Ὀδέναθος ἦταν Παλμυρινὸς χωρὶς ἀξιόλογη καταγωγή. Τὴν ἀξία του καὶ τὴ δύναμή του, ὅπως καὶ τὴ φήμη του, τὶς κέρδισε κυριολεκτικὰ μὲ τὸ σπαθὶ του. Ὅταν ἔγινε ἡ σύγκρουση Ρωμαίων καὶ Περσῶν, ὁ Ὀδέναθος ἔπεσε πάνω στοὺς Πέρσες, ποὺ ὀπισθοχωροῦσαν καὶ τοὺς ἔφερε μεγάλη καταστροφή. Μὲ τὴ ἐνέργειά του αὐτὴ πρόσφερε σπουδαία ἐκδόουληση στὴ Ρώμη. Ἡσύχασαν τ’ ἀνατολικά σύνορα ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς. Ὁ αὐτοκράτορας Γαλληνὸς ὄχι μόνο τὸν ἔκανε στρατηγὸ, ἀλλὰ καὶ τὸν τίμησε μὲ τὸ ἀξίωμα τοῦ Καίσαρα Αὐγούστου καὶ τοῦ ἀνάθεσε τὴ διοίκηση τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους (260 μ.Χ.). Ἡ Ζηνοβία μὲ σύνεση, ὅπως καὶ μ’ ἀντοχή στὶς πολεμικὲς ταιπωρίες, βοήθησε τὸν ἄντρα της σ’ ὅλες τὶς μάχες, παίρνοντας μέρος καὶ στὴν ἐξουσία.

Ὅταν τὸ 266 ὁ Ὀδέναθος δολοφονεῖται ἀπ’ ἓνα ἀνηψιὸ του, ποὺ τὸν ἔλεγε Μαιόνιο, ἡ Ζηνοβία γίνεται βασίλισσα. Στὴν ἀρχὴ ὡς ἐπίτροπος τοῦ πρωτοτόκου γιοῦ της Οὐάχαβ- Ἀλλάχ ἡ Βαάλβαθαν, ποὺ τὸ σημεῖο ὀνομά του ἐξελλήνισε σὲ Ἀθηνόδωρο.

Ὁργάνωσε τὸ πολίτευμα, κάνοντας

ἓνα κράμα ἀσιατικοῦ καὶ ἐλληνικοῦ βίου. Ἄλλοι ἱστορικοὶ ὑποστηρίζουν, πῶς ὁ σημιτικὸς χαρακτήρας ἦταν ἰσχυρότερος στὸν πολιτισμὸ τῆς Παλμύρας, ἐπειδὴ ἡ πλειονότητα τῶν ἐπιγραφῶν εἶναι στὴ ἀραμαϊκὴ διάλεκτο καὶ οἱ θεϊκὲς παραστάσεις παρουσιάζουν ὄψη ξένη πρὸς τὴν ἐλληνορωμαϊκὴ τέχνη. Αὐτὸ ὅμως συνέβαινε τὸ 1ο αἰῶνα μ.Χ. καὶ μάλιστα στὶς ἀρχές του. Ἐνα αἰῶνα ἀργότερα τὰ οἰκοδομήματα φανερώουν ἀφομοίωση καὶ κατανόηση τῶν ἀρχῶν τῆς ἐλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Γιὰ παράδειγμα ἔχουμε τὸ ναὸ τοῦ Βααλσάμην, ὅπως καὶ τὴν περίφημη πύλη τῶν ἀνακτόρων τῆς Ζηνοβίας, ποὺ ἔχει καθαρὴ ἐλληνικὴ ἀρχιτεκτονικὴ, δείχνοντας μεγαλοπρέπεια κι ὁμορφιά.

Τ’ ὄνειρό της ἦταν ν’ ἀποτινάξει τὴ ρωμαϊκὴ κυριαρχία. Μάλιστα πρὶν ἀπ’ τὸ θάνατο τοῦ αὐτοκράτορα Γαλλινοῦ, ἀναφέρεται μία νίκη της κατὰ τοῦ Ρωμαίου στρατηγοῦ Ἡρακλειανοῦ. Φρόντισε δέ, ἀργότερα, νὰ ἐπωφεληθεῖ ἀπ’ τὶς διαφορὲς Ἀλαμανῶν καὶ Γόθων, ποὺ εἶχαν περισπάσει τὴν προσοχὴ τοῦ Κλαυδίου, διαδόχου τοῦ Γαλλινοῦ. Ἐτσι κατόρθωσε νὰ ἡγεμονεύσει ὅλης τῆς Συρίας καὶ τῶν περισσώτερων τῆς Δ. Ἀσίας χωρῶν. Τελικὰ κατὰ τὰ τέλη τοῦ γ’ αἰῶνα μ.Χ. ιδρύεται ἓνα ἀπέραντο βασίλειο, ποὺ περιλαμβάνει πλούσιες χῶρες, ἰσχυρά κράτη καὶ προπαντὸς χῶρες, ὅπου ἀνθεῖ ὁ ἐλληνικὸς πολιτισμὸς.

Στὴν Αἴγυπτο ὑπῆρχε ἀντιρρωμαϊκὴ παράταξη, ποὺ βοήθησε τὴ Ζηνοβία νὰ τὴν καταλάβει. Τὸν ἴδιο χρόνο, τὸ 271 μ.Χ., πῆρε τὴν Αἴγυπτο ὁ Ρωμαῖος στρατηγὸς Πρόβος. Ἀλλὰ τὸ ἀντιρρωμαϊκὸ κίνημα μ’ ἀρχηγὸ τὸν πλούσιο ἔμπορο τῆς Ἀλεξάνδρειας Φίρμο ἐπαναστάτησε, ὁ Πρόβος νικήθηκε.

Τὰ πρῶτα της νομίσματα στὴ μιὰ ὄψη

φέρνουν τὸ κεφάλι τοῦ Αὐρηλιανοῦ, διαδόχου τοῦ Κλαυδίου, στὴν ἄλλη τοῦ γιοῦ της Ἀθηνόδωρου. Στὴν Αἴγυπτο ὅμως ἐνοιώσε, πὼς ἦταν ἀρκετὰ δυνατὴ κι ἐβγάλε νομίσματα, ποὺ στὴν μιὰ ὀψὲς εἶχαν τὸν Ἀθηνόδωρο, στὴν ἄλλη τὸν ἑαυτὸ της. Αὐτὸ ἦταν μιὰ πρόκληση γιὰ τὴ Ρώμη. Ἐδειχνε πὼς ἡ Ζηνοβία ἐπαφε νὰ εἶναι ὑποτελής. Νομίσματα εἶχανε δικαίωμα νὰ κόβουν μόνο οἱ αὐτοκράτορες. Οἱ κοπές χρυσῶν νομισμάτων φάνερωναν τὴν παρουσία τοῦ μονάρχου, ποὺ ἐννοοῦσε νὰ ἐλέγχει αὐστηρὰ τὴ χρησιμοποίηση τῶν χρυσῶν αὐτῶν νομισμάτων. Ἡ Ζηνοβία χρησιμοποίησε τὸ νομισματοσκοπεῖο τῆς Ἑμεσσας γιὰ νὰ κόψει χρυσὰ νομίσματα, τὰ ὁποῖα ὑποτίμησε. Στὴν πρώτη φάση ἡ μοναρχία τῆς Ζηνοβίας πέτυχε ἀπόλυτα σ' ὅλα τὰ σχέδιά της. Παρουσιάζει μιὰ ὁρμή, ποὺ τὴν πορεῖα της καμιά δύναμη δὲν μπορεῖ νὰ σταματήσει.

Όταν ἔγινε αὐτοκράτορας ὁ Αὐρηλιανός, ὑπῆρχε μεγάλη ἀνησυχία στὴ Ρώμη γιὰ τὴ Γαλατία καὶ τὴν Ἀνατολή. Περισσότερο γιὰ τὴν Ἀνατολή, ὅπου δυὸ μεγάλα κράτη ἐξουσίαζαν τὴν περιοχὴ. Ἡ Περσία ἀπ' τὴν μιὰ καὶ τὸ παλμυρινὸ κράτος ἀπ' τὴν ἄλλη. Τὰ παλμυρινὰ στρατεύματα εἶχαν φτάσει ὡς τὸ Βόσπορο.

Ὁ Αὐρηλιανός ἐξεστράτευσε στὴ Βιθυνία, ἀπ' ὅπου ἀποσύρθηκαν οἱ Παλμυρινοί, ἀφοῦ νικήθηκαν στὰ Ἴσανα τῆς Καπαδοκίας. Οἱ κύριες δυνάμεις τῆς Ζηνοβίας συγκεντρώθηκαν στὸν Ὀρόντη. Κι ἐκεῖ νικήθηκαν μετὰ ἀπὸ πολὺ σφοδρὴ μάχη καὶ κατόρθωσαν νὰ σωθοῦν χάρις σ' ἓνα ἔξυπνο στρατηγῆμα τῆς βασίλισσας. Ἀλλὰ καὶ στίς νέες μάχες, ποὺ ἔδωσαν, ποὺ ἡ πιὸ σπουδαία ἦταν καὶ πολύνεκρη, κοντὰ στὴν Ἑμεσσα, νικήθηκαν κι ἡ Ζηνοβία ἀποσύρθηκε στὴν Παλμύρα. Ὁ Αὐ-

ρηλιανός μετ' τὴ συνεργασία τῶν γειτονικῶν φυλῶν τῶν Βεδουϊνῶν μετέφερε ὅλο τὸ στρατό του μέσα ἀπὸ τὴν ἔρημο διανύοντας ἀπόσταση 120 μιλίων καὶ πολιόρκησε τὴν Παλμύρα. Ἡ πολιορκία ἦταν στενὴ. Ἡ κατάσταση ἔγινε πολὺ δύσκολη. Στὴν ἀπόγνωσή της ἡ βασίλισσα σκέφτηκε, νὰ καταφύγει στὸ βασιλεῖο τῶν Περσῶν. Πῆρε τὸ γιό της κι ἀναχώρησε γιὰ τὴν Περσία. Κατόρθωσε νὰ βγεῖ ἀπ' τὴν πόλη ἀπαρατήρητη. Εἰδοποιήθηκε γιὰ τὴ φυγὴ της ὁ Αὐρηλιανός. Ἐστειλε ἱππεῖς καὶ τὴν ἔφτασαν στὸν Εὐφράτη. Τὴν ὁδήγησαν στὴν Ἑμεσσα, ὅπου βρισκόταν ὁ αὐτοκράτορας, ἀφοῦ ἡ Παλμύρα ἔπεσε. Μετὰ ἀπὸ τόση αἶγλη ἡ Ζηνοβία ἄφησε νὰ συλληφθεῖ αἰχμάλωτη, ἐνῶ ὁ Εὐφράτης κυλοῦσε δίπλα της.

Ὁ Αὐρηλιανός τὴ ρώτησε πὼς τόλμησε νὰ κάνει πόλεμο ἐναντίον τῶν Ρωμαίων κι ἐκείνη ἀπάντησε: «Θὰ ντρεπόμουν ν' ἀναγνωρίσω αὐτοκράτορα ἓνα Γαλλικὸ καὶ ἓνα Αὐρήλιο; Μόνο σέ, τὸ νικητὴ μου, δύναμαι ν' ἀναγνωρίσω ὡς κυριαρχό μου».

Καταδικάστηκε σὲ θάνατο, ἀλλὰ δέχτηκε νὰ ἐξαγοράσει τὴ ζωὴ της μετ' τὴν ταπείνωση ν' ἀκολουθήσει τὸ θρίαμβο τοῦ ἐχθροῦ της. Δὲ δίστασε νὰ ἐπιρρίψει τὴν εὐθύνη, τῶν ὧν ἔκανε, στοὺς συμβούλους της καὶ ἰδιαίτερα στὸν περίφημο Λογγίνο.

Στάθηκε ἀχάριστη πρὸς αὐτὸν, γιατί τὸν ὑπέδειξε σὰν τὸν κυριότερο ὑπεύθυνο. Ὁ Ἕλληνας φιλόσοφος δὲ μνησικακήσε κι οὔτε καταδέχτηκε νὰ τὴ διαψεύσει, ἀλλὰ μετ' τὸν τρόπο ποὺ πέθανε, θέλησε νὰ δείξει σὰν ἀναμφισβήτητο γεγονὸς, ὅτι αὐτὸς ἦταν πραγματικὰ ἡ ψυχὴ τοῦ μεγάλου ἐκείνου κράτους. Βάδισε πρὸς τὸ θάνατο ἀγέρωχος, παρηγορώντας τοὺς ἄλλους καὶ προσπαθώντας νὰ τοὺς δώσει κουράγιο. Λυπόταν δὲ τὴ βασίλισσα γιὰ

τις ατυχίες της και κανένα παράπονο δεν έκανε γι' αυτή.

Τ' όνομα του "Έλληνα, λέει ο Γίβων, θα ζήσει στους αιώνες, περισσότερο απ' της βασιλίσσας, που τον κατηγορήσε και του τυράννου, που τον θανάτωσε.

Η Ζηνοβία δέ μιμήθηκε την περήφανη στάση της Κλεοπάτρας. Η ιστορία μπορεί να την κατηγορήσει, πώς εγκατέλειψε τους φίλους της και συμβούλους της και τους παρέδωσε στο δήμιο, για να σώσει τη ζωή της. Πραγματικά είναι ν' άπορεί κανένας με την καταπληκτική αυτή γυναικα που ή στάση της ως τώρα έδειχνε άνθρωπο ύψηλης στάθμης και που ή πορεία της ήταν λαμπρή χωρίς κανένα ψεγάδι. Πώς δειλίασε έτσι! Τί ήταν εκείνο που την έκανε να ρίξει μια τέτοια σχιά στην μέχρι τότε καλή ζωή της! Θα μείνει ανεξήγητο στους αιώνες.

Αλλά, γιατί ανεξήγητο; Η Ζηνοβία είχε κυριευτεί απ' το φόβο της ήττας. Της έκοψε τὰ φτερά αυτός ο φόβος. Την απέλπισε. Δεν άνάσανε απ' τίς ήττες. Σε σύντομο χρονικό διάστημα τόσο πολλές. Είδε τ' άστρο της να βασιλεύει. Τα παιδιά της ήταν μικρά. "Ολα αυτά έκαναν να σκεφτεί πώς έπρεπε να σταματήσει. Κάθε άνθρωπος έχει την όρισμένη τιμή του, όπόταν θα πει το μεγάλο ναι ή το μεγάλο όχι. Δεν είχε τό ρωμαντισμό και την ποιητική έξαρση του τέλους της Κλεοπάτρας. Το 272 μ.Χ. φορτωμένη χρυσές άλυσίδες, μαζί μ' άλλους επιφανείς του κράτους της, βάδισε πίσω απ' το θριαμβευτικό άρμα του Αύρηλιανού. Δέχτηκε δέ στη Ρώμη έπαυλη και κτήματα στα Τίβουρα, όπου έζησε άφανής. Παντρεύτηκε μάλιστα πάλι. Ο Αύρηλιανός παραχώρησε στην έκπτωτη βασίλισσα σημαντική έπιχορήγηση, με μια

μεγαλοθυμία άπαράμιλλη για την εποχή του.

Αναρωτιέται κανένας, γιατί να μη συνεχίσει τον πόλεμο, άφου κυριαρχούσε σ' ένα πολύ μεγάλο κράτος. Είχε άποθέματα έμψυχου ύλικού και άλλων άγαθών. Γιατί να κλειστεί στην Παλμύρα, μετά την ήττα της στην Έμεσα;

Δεν μπόρεσε, λένε οι ιστορικοί, να συγκεντρώσει άλλο στρατό, γιατί οι λαοί που είχε κατακτήσει την μίσησαν και είχαν συνταχτεί με το μέρος των Ρωμαίων.

Επίσης, ή εξέγερση της Παλμύρας ενάντια στη Ρώμη δεν ήταν μόνο πολιτική. Η εύημερία της Παλμύρας είχε κλονιστεί απ' την κρίση, που συντάραζε τη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία.

Ο Αύρηλιανός δεν πείραξε την Παλμύρα. Έδειξε άνοχη και προσπάθησε να συνεργαστεί με τους Παλμυρινούς. Όμως δεν πέρασε πολύς καιρός κι αυτοί επαναστάτησαν. Τότε, ο Αύρηλιανός άφου κατέπνιξε την επανάσταση, κατέσφαξε τους κατοίκους, την δέ πόλη την έκανε έρείπια. Τα έρείπια της πόλης έγιναν γνωστά κατά το 18ο αιώνα.

Η μορφή της Ζηνοβίας έμπνέει ιστορικούς, όπως το Γίβωνα, που την περιέγραψε δίκαια, αλλά και ποιητές. Ο δραματουργός της Ίσπανίας Καλντερόν ντε λα Βάρκας έξιδανίκευσε θαυμάσια, μ' όλα τὰ χαρίσματα της ύψηλης ποίησης, τη περίεργη εκείνη βασίλισσα της Ανατολής.

Πηγές: Παπαρηγόπουλος: «Ίστορία του Έλληνικού Έθνους», α' Εκδοτική: «Έλληνιστικοί Χρόνοι», Γίβων: «Ρωμαϊκή Ίστορία», Μ. Κάρυ: «Ρωμαϊκή Ίστορία».

Η ΚΡΙΣΗ

*Τὸ ΟΝ γεννήθηκε ἀπ' τ' ἀνθρώπινο κεφάλι
ἀδέρφι τῶν θεῶν, τῶν ἰδεῶν καὶ τῆς γνώσης,
τὸ ΟΝ γεννήθηκε ὅπως τῆς Μήτιδας ἡ κόρη
ἀπ' τὸ κεφάλι τοῦ Δία εἶχε γεννηθῇ.*

*Μάμμος ἐδῶ δὲν ἦταν ὁ Ἥφαιστος
οὔτ' ἐργαλεῖο τὸ τσεκούρι,
μαμμή ἦταν ἡ πρόκληση κι' ἐργαλεῖο
ἡ ἀνάγκη γιὰ ἐπιβίωση.*

*Τὸ ΟΝ γεννήθηκε μ' ἓνα κουσούρι
τὸ ἓνα του πόδι μεγάλων' ἀπότομα
τ' ἄλλο σιγὰ-σιγὰ.*

*Ὁ μάγος – ὁ γιατρὸς – ποὺ προσπαθοῦσε
τὰ δυὸ σκέλια νὰ μεγαλώνουν ταυτόχρονα,
πέθανε,*

*οἱ συνταγές του – εἰδωλολατρικὲς –
καήκανε,
λίγες, σκόρπιες, σωσμένες δῶ καὶ κεῖ,
δὲ φθάσανε νὰ περιγράψουν τὸ φάρμακο,
χάθηκε καὶ τὸ θαυματουργὸ μπαστούνι,
τὸ «μέτρον ἄριστον».*

*Τὸ ΟΝ ἔγινε τέρας,
τὸ ἓνα ποδάρι του χοντρό, μακρύ, μεγάλο,
τὸ ἄλλο ἀτροφικό.*

*Τὸ ΟΝ δὲν θὰ μπορέσει νὰ σταθῇ,
τὸ ΟΝ θὰ πέσει
καὶ τότε,
ἂν ξανσεπιτρέψουν οἱ συνθῆκες,
ξανά κι' ἀπ' τὴν ἀρχή.*

Λευτέρης Μαρματσούρης

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΟΥ ΒΑΡΟΥΣ

Τὸ Πνεῦμα τοῦ Βάρους ἀγκιστρώνεται, ἀσήκωτη σαβούρα, πάνω μας, μᾶς σέρνει βαθειά μέσα στή λάσπη, μᾶς ποντίζει μέσα στοῦ θανατηφόρου τέλμα τῆς βαρβαρότητας. Οἱ πιὸ *βεβαρημένοι*, τὰ θύματα τοῦ ἡρακλείτειου πολέμου, οἱ πολλοί, χάνονται ἀμέσως καὶ ἀνεπιστρεπτί μέσα στὴν ἄβυσσο τῆς ἀποκτηνώσεως, καταπνίγονται μέσα στὴν πλημμυρίδα τῆς ἐξαχρειώσεως, ἐξαφανίζονται γιὰ πάντα μέσα στοῦ ζόφου τοῦ Μεσαίωνα.

Οἱ προικισμένοι μὲ ἰσχυρότερη αὐτοσυνείδηση, οἱ λίγοι, οἱ ἱκανότεροι *πολεμιστὲς* στὸν ἀγῶνα τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς ἐλευθερίας παλαίουν ἀπεγνωσμένα, δίνουν τὴν ἀπελπι μάχη γιὰ νὰ κρατηθοῦν κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο, ἀσπαίρουν σὰν ψάρια στὴ στεριά γιὰ νὰ ἀποτινάξουν τὸ ἀδυσώπητο ἔρμα τοῦ ψεύδους, ἀγωνιοῦν κάτω ἀπὸ τὸν ἐφιάλτη τῆς Δυνάμεως, τοῦ ἀρχαγγέλου αὐτοῦ καὶ ἐκτελεστοῦ τοῦ ἀδυσώπητου Μεγάλου Θεοῦ, τοῦ ἀνθρωποφάγου Θεοῦ, τοῦ Ἀπόλυτου Μηδενός.

Τὸ πέλαγος τῆς βαρβαρότητας ἀπλώνεται σὰν κηλίδα παχύρρευστου ὑγροῦ. Μικρὰ μόνο σημαδάκια, σὰν μεμονωμένοι κολυμβητές, διακρίνονται ἀνάρια πάνω στὴν ἀποκρουστικὴ ἐπιφάνεια, ὥσπου νὰ βουλιάξουν κι αὐτὰ μέσα στὴν ἀπόλυτη ὁμοιομορφία τοῦ ἀπρόσωπου Χάους. Τὸ Πνεῦμα τοῦ Βάρους, ἂν βγάζη κάπου-κάπου τὸ ἀπαίσιο ρύγχος του ἀπὸ τὸ Ἑρεβος γιὰ νὰ καμαρώσῃ τὸ ἔργο του, πρέπει νὰ αἰσθάνεται ἀπόλυτα ἱκανοποιημένο: ἡ νίκη του εἶναι ὀλοκληρωτικὴ.

Ἀναρωτιόμαστε: Μήπως δὲν ὑπῆρξε ποτὲ καμμιά ἔκφραση ἀλήθειας καὶ ἐλευθερίας στὴ Γῆ; Μήπως τὸ ποτάμι τῆς Ἱστορικῆς Ροῆς ἦταν πάντοτε τὸ ἴδιο, ἐξ ἴσου σκοτεινὸ, παρόμοια πνιγρὸ, ἀπαράλλαχτα ἀπάνθρωπο – ἓνα εἶδος ρούφουλα, ὅπου καταποντίζονται οἱ συνειδήσεις; Μήπως τὸ Πρόσωπο μέσα στοῦς

αἰῶνες ἦταν, ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, ἀνύπαρκτο, πλάσμα τῆς ιστορικῆς παραδόσεως, ρομαντικὸ ἐφεύρημα ὑστερογενοῦς σκέψεως, σκιᾶς ὄναρ ἐσαεῖ, χίμαιρα αἰῶνια κυνηγούμενη καὶ αἰῶνια ἄπιαστη; Μήπως ἡ ἰδέα τοῦ ἐλεύθερου ὄντος, ἡ ἰδέα τοῦ Ἀνθρώπου, εἶναι σύλληψη ἰδεοληπτικῶν παρακρούσεων, εἶναι ὄραμα παραμορφωτικῶν ἐγκεφάλων; Μήπως πρὶν καὶ σήμερα καὶ αὐριο καὶ πάντοτε ὁ κόσμος μας εἶναι ὁ ἴδιος, ἓνας κόσμος τοῦ ἀσύνειδου, τοῦ παράλογου, τοῦ ἄλογου, τοῦ ἀπρόσωπου; Μήπως τὸ ἀνθρώπινο εἶδος ἦταν, ἀπὸ τῆ φύση του ἢ ἀπὸ τῆ μοῖρα του, ὅ,τι εἶναι καὶ τώρα, ἓνα εἶδος λειχήνας, δηλαδὴ, ποὺ ἀπλώνεται πάνω στὸν πλανήτη μολύνοντάς τον, βρωμίζοντάς τον, δηλητηριάζοντάς τον, παραμορφώνοντάς τον, κακουργώνοντας ὅ,τι φυσικὸ καὶ ἀληθινὸ ὑπάρχει πάνω σ' αὐτόν;

Καὶ, ἐπομένως, μήπως αὐτὰ ποὺ θεωροῦμε συμπτώματα τῆς σύγχρονης παρακμῆς, σημάδια τοῦ ἐπικείμενου θανάτου, εἶναι τὸ μόνιμο, τὸ ἄχρονο καὶ ἄτοπο, ἢ σταθερὴ τοῦ ιστορικοῦ γίνεσθαι; Μήπως, πιὸ συγκεκριμένα, ὁ ἄνθρωπος ἦταν πάντοτε μαζοπίθηκος, αἰῶνια κτηνοποιὸς ἢ κτηνοποιημένος, σταθερὰ δουλωτικός ἢ δουλωμένος, παντοτινὰ ἄλογος παραμορφωτὴς καὶ ἀσύνειδος παραμορφωμένος; Μήπως ἡ Δύναμη ἦταν σ' ὅλες τὶς ἐποχὰς ὁ Μόνος Θεός, ἐνῶ ὁ Λόγος, ἡ Ἀλήθεια, ἡ Ἐλευθερία ἦταν εἰδῶλα, ἦταν ψευδεῖς «Θεοί», ἦταν «Μολώχ», «Βασιλεῖμ» καὶ «Ἀσταρῶθ», ποὺ πρέπει νὰ γκρεμιστοῦν καὶ γκρεμίζονται ἀπὸ τὰ πλαστὰ βάρη τους ὡς ἐπικίνδυνοι καὶ καταστρεπτικοὶ τῆς αὐτοσυντηρήσεως καὶ τῆς εὐτυχίας τοῦ ἀνθρώπινου εἶδους;

Μάταιο τὸ ἐρωτηματικὸ, χωρὶς περιεχόμενο τὸ συνειδησιακὸ αὐτὸ δῖλημμα. Δὲν ἔχει ἀξία καὶ θάταν ἄχαρος ὁ ἀγῶνας νὰ ἀποδείξουμε ὅτι σήμερα ὁ κόσμος εἶναι ἢ δὲν εἶναι χειρότερος ἀπὸ χθὲς, βούλιαξε στὸ χάος ἢ παραμένει ἐκεῖ ποὺ βρισκόταν πάντοτε, ὑπάρχει Παρακμή, κατιοῦσα καὶ ἐκφυλιστικὴ τροχιά ἢ ἡ ἱστορικὴ πορεία εἶναι ἀδιατάρακτη, ἀκύμαντη, ἡρεμὴ, εὐθύγραμμη, ἴσως ἀνοδική. Θὰ ἦταν ἱστορισμὸς νὰ δοῦμε τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ αἰχμαλωτισμένη καὶ συμπαρασυρμένη ἀπὸ τὴν χρονικὴ κίνηση, ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη, ἀπὸ τὸ χάος τῶν ἀλλεπαλλήλων φαινομένων καὶ τῶν ἀλληλοδιαδεχομένων γεγονότων. Θὰ ἦταν παγίδα νὰ παραχαράξουμε τὴν ἀνθρώπινη συνείδηση μετατρέ-

ποντάς την σέ *ιστορική συνειδηση*, νὰ τῆς ἀφαιρέσουμε τὸ ἄχρονο πρωτογενές στοιχεῖο της καὶ νὰ τὸ ἀντικαταστήσουμε μὲ τὸ νεοπλασματικὸ, τὸ *ἐμπειρικὸ*, τὸ *ἐπίκτητο*.

Καὶ θάταν λάθος, ὄχι μόνο γιατί δὲν ἔχουμε καμμιά προσωπική βεβαιότητα γιὰ τὸ Πρὶν ἢ τὸ Τώρα ἢ τὸ Μετὰ, γιὰ τὴν ὁμορφίᾳ τοῦ Παρελθόντος ἢ τὴν ἀσχήμια τοῦ Παρόντος ἢ τὸν θανάσιμο χαρακτηῖρα τοῦ Μέλλοντος, ἀλλὰ καὶ γιατί ἡ ἀφύσικη ἐξαλλαγὴ τῆς προσωπικῆς συνειδήσεως μέσα στὴν αἴσθησι τῆς Ἱστορίας θὰ μᾶς ἀφαιροῦσε ὅ,τι σίγουρα γερό διαθέτουμε. τὸ *Πρόσωπο*.

Αὐτὸ τὸ *Πρόσωπο*, ἂν δὲν ἔχη ἀκόμα καταποντισθῇ μέσα στὴ ἀπρόσωπη μαζοθάλασσα τῆς Δυνάμεως – ἂν δὲν σᾶς ἀρέσει νὰ τὴν ἐντοπίζουμε χρονικὰ στὸ σήμερα, δεῖτέ τὴν ἄχρονα, ἀνιχνεύσατέ τὴν καὶ στὸ χθές, προβλέψατέ τὴν μὲ βεβαιότητα καὶ γιὰ τὸ αὔριο – ἐπιμένει νὰ τρέχη πίσω ἀπὸ τὴ χίμαιρα, νὰ καταδιώκη τὸ ἄπιαστο, νὰ ἀναζητᾷ τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν ἀλήθεια, ἔστω κι ἂν ἔχη τὰ συναίσθησι ὅτι τέτοια πράγματα δὲν ὑπῆρξαν οὔτε θὰ υπάρξουν ποτὲ στὸν κόσμον μας. Αὐτὸ τὸ Πρόσωπο, ἂν δὲν ἔχη πεθάνη, πνίγεται μέσα στὸ ἀνελεύθερο καὶ τὸ ἀν-ἀληθινὸ, ἔστω κι ἂν δὲν ἔχη καμμιά συναίσθησι ὅτι χθές ἦταν πιὸ ἐλεύθερο καὶ πιὸ ἀληθινὸ ἀπὸ σήμερα. Αὐτὸ τὸ Πρόσωπο, ἂν δὲν ἀποτελῇ πιά ἐξαφανισθὲν ἢ καλύτερα οὐδέποτε ὑπάρξαν εἶδος, ἀπεγνωσμένα ἀναζητᾷ τὸ "Ἄλλο, γιατί τὸ *Τοῦτο* δὲν τὸ ἡρεμεῖ, δὲν τὸ πρᾶναι, δὲν τὸ ἀφήνει νὰ εἶναι ὅπως πράγματι εἶναι. Αὐτὸ τὸ Πρόσωπο, ὅπου ὑπάρχει, παλαίει νὰ ἐπιζήσῃ, γιατί ξέρει ὅτι τὸ *Μὴ Πρόσωπο* τὸ ἀπειλεῖ μὲ θάνατο. Αὐτὸ τὸ Πρόσωπο, τὸ ἄχρονο καὶ ἀνιστόρητο, ὀρέγεται τοῦ Λόγου *φύσει*, γιατί τὸν ἔχει μέσα του, γιατί *μετέχει* αὐτοῦ *οὐσίᾳ* καὶ γιατί *ἀκούει* μέσω μιᾶς ἀπροσδιόριστης διαδικασίας τὸ Λόγον καὶ ζητᾷ νὰ *ὁμολογήσῃ*, νὰ ταυτισθῇ μαζί του.

Πρέπει νὰ σώσω τὸ Πρόσωπο ἀπὸ τὴν ἀπειλὴ τοῦ *Πνεύματος τοῦ Βάρους*. Πρέπει νὰ μὴν *ἀποπροσωποιοθῶ* μέσα στὴ μαζοθάλασσα τῆς Δυνάμεως. Πρέπει νὰ μὴν ἀφήσω τὸ *Τοῦτο* νὰ μοῦ καταστείλῃ τὴν ὁρεξὶ τοῦ "Ἄλλου. Πρέπει νὰ κυνηγῶ τὴν ἄπιαστη χίμαιρα τῆς Ἐλευθερίας, πρέπει νὰ ἀναζητῶ τὸ ρευστὸ ὄνει-

ρο τῆς Ἀλήθειας. Πρέπει νὰ ἀντιταχθῶ μ' ὅλες μου τίς δυνάμεις στὸν ἀνθρωποβόρο ἐκτελεστὴ τῆς Δυνάμεως, στὸ Μὴ Πρόσωπο. Πρέπει νὰ σπρώχνω τὸ βράχο πρὸς τὴν κορυφὴ – ἐγὼ ὁ αἰώνιος σίσυφος ποὺ ξέρω μὲ ἀπόλυτη βεβαιότητα ὅτι δὲν θὰ φθάσω ποτὲ.

Καὶ τὸ σημαντικώτερο: Πρέπει νὰ ξέρω, ὅτι ἡ διάσωση τοῦ Προσώπου μου εἶναι ἀποκλειστικά καὶ μόνο *προσωπικὴ* μου *ὑπόθεση*. Πρέπει νὰ ξέρω, ὅτι ἡ ἐπιβίωση τῶν Προσώπων εἶναι ἀποκλειστικά καὶ μόνο προσωπικὴ *ὑπόθεση τοῦ καθενὸς ἀπ' αὐτὰ* ξεχωριστά.

Δημήτρης Ι. Λάμπρου

